

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΣΧΟΛΗ ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ

ΤΜΗΜΑ ΜΕΤΑΦΡΑΣΗΣ ΚΑΙ ΔΙΕΡΜΗΝΕΙΑΣ

(ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΣΠΟΥΔΩΝ ΠΡΩΗΝ ΤΜΗΜΑΤΟΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΩΝ)

ΠΤΥΧΙΑΚΗ ΕΡΓΑΣΙΑ

Μετάφραση του άρθρου "Deconstructing the Translation of Psychological Test" των Bolanos - Medina και Gonzales - Ruis και μεταφραστικός σχολιασμός.

Τσίντζηρας Χρυσόστομος

Επιβλέπων: Βυζάς Θεόδωρος

Ηγουμενίτσα, Φεβρουάριος, 2020

THE TRANSLATION OF PSYCHOLOGICAL TESTS

Εγκρίθηκε από τριμελή εξεταστική επιτροπή

Τόπος, Ημερομηνία

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ

1. Επιβλέπων καθηγητής

Όνομα Επίθετο,

2. Μέλος επιτροπής

Όνομα Επίθετο,

3. Μέλος επιτροπής

Όνομα Επίθετο,

© Τσίντζηρας, Χρυσόστομος, 2019.

Με επιφύλαξη παντός δικαιώματος. All rights reserved.

Δήλωση μη λογοκλοπής

Δηλώνω υπεύθυνα και γνωρίζοντας τις κυρώσεις του Ν. 2121/1993 περί Πνευματικής Ιδιοκτησίας, ότι η παρούσα μεταπτυχιακή εργασία είναι εξ ολοκλήρου αποτέλεσμα δικής μου ερευνητικής εργασίας, δεν αποτελεί προϊόν αντιγραφής ούτε προέρχεται από ανάθεση σε τρίτους. Όλες οι πηγές που χρησιμοποιήθηκαν (κάθε είδους, μορφής και προέλευσης) για τη συγγραφή της περιλαμβάνονται στη βιβλιογραφία.

Τσίντζηρας, Χρυσόστομος

Υπογραφή

ΕΥΧΑΡΙΣΤΙΕΣ

Αποτελεί ηθικό μου καθήκον να ευχαριστήσω ιδιαιτέρως τον επιβλέποντα καθηγητή μου κ. Θεόδωρο Βυζά για τις πολύτιμες συμβουλές του αλλά και για την υπομονή που επέδειξε κατά τη διάρκεια εκπόνησης αυτής της πτυχιακής εργασίας.

ΠΕΡΙΛΗΨΗ

Η συγκεκριμένη πτυχιακή εργασία δημιουργήθηκε με σκοπό να δώσει μια γενική εικόνα πάνω στη μετάφραση των ψυχολογικών δοκιμασιών και το πώς πρέπει αυτή να αντιμετωπίζεται. Αρχίζοντας, αναλύουμε την μετάφραση αυτή καθ' αυτή και βασικές έννοιες που αφορούν τη διαδικασία της όπως οι μεταφραστικές τεχνικές, ο όρος, η ορολογία και τα στοιχεία που απαρτίζουν τις μεταφράσεις των εξειδικευμένων κειμένων. Στη συνέχεια, παραθέτουμε τη μεθοδολογία που χρησιμοποιείται σε εξειδικευμένα επιστημονικά κείμενα και την αναλύουμε. Εν κατακλείδι, εισάγουμε το μετάφρασμα με τίτλο *Αποδόμηση της μετάφρασης των ψυχολογικών δοκιμασιών* που αναφέρεται διεξοδικά στο συγκεκριμένο τομέα και το αντίστοιχο γλωσσάρι με τα συμπεράσματά μας.

Λέξεις-κλειδιά: εξειδικευμένο κείμενο, μετάφραση, μετάφραση ψυχολογικών δοκιμασιών, ψυχολογική δοκιμασία, μεταφραστικές τεχνικές

ABSTRACT

This thesis was created to give an overview of the translation of psychological tests and how to deal with it. To begin with, we analyze this translation itself and its basic concepts such as the translation techniques, the term, the terminology, and the elements that make up the translations of specialized texts. Next, we present the methodology used in specialized scientific texts and analyze it. In conclusion, we introduce the translation entitled *Deconstructing the Translation of Psychological Tests* that is detailed in this area and the corresponding glossary with our conclusions.

Keywords: specialized text, translation, translation of psychological tests, psychological test, translation techniques

ΠΙΝΑΚΑΣ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΩΝ

<u>EYXAPISTIES.....</u>	<u>6</u>
<u>ΠΕΡΙΛΗΨΗ</u>	<u>7</u>
<u>ABSTRACT</u>	<u>8</u>
<u>ΕΙΣΑΓΩΓΗ.....</u>	<u>13</u>
<u>ΜΕΡΟΣ Ι. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ.....</u>	<u>14</u>
<u>A. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ.....</u>	<u>14</u>
<u>A.1 Τι είναι μετάφραση</u>	<u>14</u>
<u>A.1.1 Ορισμός και είδη μετάφρασης.....</u>	<u>14</u>
<u>A.1.2 Οι μεταφραστικές τεχνικές.....</u>	<u>18</u>
<u>A.2 Ορολογία και όρος.....</u>	<u>20</u>
<u>A.2.1 Τι είναι όρος.....</u>	<u>20</u>

A.2.2 Τι είναι ορολογία.....	22
A.3 Εξειδικευμένο κείμενο και μετάφραση.....	25
A.3.1 Τι είναι εξειδικευμένο κείμενο.....	25
A.3.2 Τι είναι μετάφραση εξειδικευμένου κειμένου.....	27
B. ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΟΣ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ.....	29
B.1 Μεθοδολογία.....	29
B.1.1 Αρχές της Μεθόδου.....	30
B.2 Ορολογικές επιλογές.....	32
B.2.1 Περί ειδικών όρων.....	31
B.2.2 Μονολεκτικοί όροι.....	33
B.2.3 Πολυλεκτικοί όροι	34
ΜΕΡΟΣ ΙΙ. ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΑ.....	40

<u>ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ.....</u>	<u>87</u>
<u>ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.....</u>	<u>88</u>
<u>ΓΛΩΣΣΑΡΙ.....</u>	<u>91</u>
<u>ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ (DECONSTRUCTING THE TRANSLATION OF PSYCHOLOGICAL TESTS).....</u>	<u>95</u>

ΠΙΝΑΚΑΣ ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΩΝ

ΣΔΟ.....Σχολή Διοίκησης και
Οικονομίας

ΤΕΙ-Η.....Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
Ηπείρου

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Σκοπός της παρούσης εργασίας είναι να αποτελέσει έναν φάρο συμπυκνωμένης γνώσης σχετικά με τη μετάφραση των ψυχολογικών τεστ ή δοκιμασιών, εάν προτιμήσουμε τον ελληνικό όρο που χρησιμοποιήθηκε στα παρακάτω κείμενα.

Προκειμένου να επιτευχθεί αυτός ο στόχος, εισήχθησαν στην εργασία αναλύσεις για κάθε θεματικό πεδίο που διακατέχει την αύρα της. Ο αναγνώστης μπορεί να διαβάσει αρχικά μια αναλυτική περιγραφή σχετικά με το τί είναι μετάφραση και από ποιες τεχνικές περιβάλλεται. Στη συνέχεια παρουσιάζεται ο όρος, η ορολογία και το εξειδικευμένο κείμενο, προσπαθώντας έτσι να καλύψουμε κάθε πτυχή που μπορεί να απασχολήσει το μεταφραστή μιας ψυχολογικής δοκιμασίας, δηλαδή ενός πολύ ενδιαφέροντος εξειδικευμένου κειμένου. Έπειτα υπάρχει μια ανάλυση για τη φύση της μετάφρασης των εξειδικευμένων κειμένων πριν περάσουμε στη μεθοδολογία και στην επιλογή κάποιων όρων από το μετάφρασμα που παρατίθεται.

Το κείμενο με τίτλο *Deconstructing the Translation of Psychological Tests*, που μεταφράστηκε για το παρόν πόνημα, εισάγει μια αναλυτική και επιστημονική σκοπιά πάνω στο θέμα. Ένδειξη του βάθους που εισχωρεί το κείμενο, είναι οι πολλές ιστορικές αναφορές, καθώς και η μεγάλη ανάλυση κάθε πτυχής που μπορεί να αναζητηθεί περί του θέματος.

ΜΕΡΟΣ Ι. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΜΕΡΟΣ

A. ΘΕΩΡΗΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

A.1 Τι είναι μετάφραση

A.1.1 Ορισμός και είδη μετάφρασης

Προκειμένου να γίνει περισσότερο κατανοητή η προβληματική αυτής της εργασίας, είναι χρήσιμο να αναζητήσει κανείς το πως μπορεί να προσδιοριστεί η μετάφραση και ακόμα πιο συγκεκριμένα η επαγγελματική της φύση. Σύμφωνα με το Gouadec, η επαγγελματική μετάφραση και η ακαδημαϊκή άσκηση της μετάφρασης, όπως εφαρμόζεται στα παραδοσιακά μαθήματα ξένων γλωσσών, δεν έχουν σχέση μεταξύ τους. Αυτό συμβαίνει επειδή η τελευταία, είναι μια καθαρά γλωσσική άσκηση, γενικά εφαρμοσμένη στα λογοτεχνικά κείμενα, η οποία δεν διακατέχεται από καμία συνέπεια δημοσίευσης. (Gouadec, 2007: 3)

Επίσης η επαγγελματική μετάφραση δεν έχει καμία σχέση με αυτό που ονομάζεται «μετάφραση για ευχαρίστηση», δηλαδή μετάφραση που γίνεται για διασκέδαση σε κάποιες χαλαρές περιστάσεις. Όταν η ικανοποίηση διακατέχει τους επαγγελματίες μεταφραστές, τότε σίγουρα δεν μεταφράζουν για την απόλυτη ευχαρίστηση αυτής της διαδικασίας. Είναι ξεκάθαρα δουλειά. (Gouadec, 2007: 3)

Το ερωτηματικό που δημιουργείται τώρα όμως είναι το τί είναι αυτό που καθιστά μια μετάφραση πετυχημένη, καθώς για να προσδιοριστεί, θα πρέπει και να καθοριστεί η συνταγή της επιτυχίας της. Σύμφωνα με τη Bendana και το Melby υπάρχουν τρία βήματα που οδηγούν σε αυτό το αποτέλεσμα. Αυτά είναι:

1. Δείτε τη συνολική εικόνα. Συμπεριλάβετε τη μετάφραση ως στοιχείο του γενικού σας έργου και όχι ως κάτι που πρέπει να αντιμετωπίσετε στο τέλος της παραγωγής. Μέσω αυτού του τρόπου μπορεί να υπολογιστεί το κόστος και να διατηρηθεί το έργο εντός του προϋπολογισμού.
2. Δώστε προσοχή στο περιεχόμενο της πηγής. Να έχετε μια τελική έκδοση του περιεχομένου της πηγής, αναθεωρημένο με βάση το ύφος, τη συνέπεια και την αναγνωσιμότητα πριν υποβάλετε τη μετάφραση. Εάν υπάρχει πιθανότητα να αλλάξει η πηγή μετά από τη διαδικασία της μετάφρασης, τότε η τεχνολογία που είναι γνωστή ως «μεταφραστική μνήμη», θα πρέπει να χρησιμοποιηθεί.
3. Ξεκινήστε με τις προδιαγραφές. Αυτές θα πρέπει να αναπτυχθούν μαζί με την έναρξη του έργου και να χρησιμοποιούνται και σε όλο το υπόλοιπο έργο. Οι προδιαγραφές ορίζονται ως η δήλωση των απαιτήσεων, οι όροι και οι προϋποθέσεις όπως καθορίζονται στη συμφωνία με τον πελάτη, γνωστή και ως συμφωνία πελάτη-TSP (Translation Service Provider). (Bendana & Melby, 2012: 16)

Εάν επιθυμεί κάποιος να εισχωρήσει ακόμα περισσότερο στα άδυτα της σημασίας της μετάφρασης, είναι καλό να γνωρίζει ότι σύμφωνα με το Gouadec (2007: 28), η μετάφραση χωρίζεται σε γενική μετάφραση και εξειδικευμένη μετάφραση. Συγκεκριμένα ο Gouadec υπογραμμίζει πως η γενική μετάφραση είναι σχετική με έγγραφα και υλικά, τα οποία δεν ανήκουν σε κανέναν συγκεκριμένο τύπο, τομέα ή θεματικό πεδίο και δεν απαιτούν κάποια ειδική διαδικασία μετάφρασης ή χρήση εξοπλισμού πέρα από ένα συνηθισμένο υπολογιστή και έναν επεξεργαστή κειμένου. Άρα η γενική μετάφραση παρέχει κάλυψη για ένα μεγάλο φάσμα όπως επιστολές, βιογραφίες, μονογραφίες, πραγματείες, βιβλία συνταγών, ταξιδιωτικά φυλλάδια, τουριστικούς οδηγούς, άρθρα τύπου (σε εφημερίδες ή περιοδικά), καρτ ποστάλ,

εταιρικές παρουσιάσεις, οδηγούς χρηστών, κλπ. Επομένως γενική μετάφραση είναι το μόνο που απομένει αφού απαριθμηθεί κάθε περιοχή εξειδίκευσης.

Από την άλλη πλευρά, η εξειδικευμένη μετάφραση μπορεί να οριστεί ως μετάφραση υλικών τα οποία:

1. κάνουν αναφορά σε πολύ εξειδικευμένο πεδίο ή τομέα (π.χ. δίκαιο, χρηματοδότηση, πληροφορική, τηλεπικοινωνίες κ.λπ.)
2. και / ή είναι κάποιου ειδικού τύπου,
3. και / ή απευθύνονται σε συγκεκριμένο ακροατήριο ή κοινό μέσω συγκεκριμένων διαύλων διάδοσης και / ή χρησιμοποιούνται από ειδικούς σε συγκεκριμένες περιστάσεις,
4. και / ή είναι ενσωματωμένα σε ένα συγκεκριμένο μέσο [π.χ. τεχνολογία πολυμέσων, ταινία, βίντεο, ΤΠΕ(Τεχνολογίες Πληροφορικής και Τηλεπικοινωνιών) κ.λπ., ζητώντας έτσι τη χρήση ειδικών διαδικασιών, εργαλείων και πρωτοκόλλων και οδηγούν στην εμφάνιση νέων ειδικοτήτων ή ακόμα και θέσεων εργασίας. (Gouadec, 2007: 28).

Εάν κάποιος επιθυμεί να ανακαλύψει σε ακόμα μεγαλύτερο βάθος την κατηγοριοποίηση της μετάφρασης, τότε θα πρέπει να γνωρίζει τις ακόμα πιο ειδικές κατηγορίες της εξειδικευμένης μετάφρασης. Αυτές σύμφωνα πάλι με το Gouadec είναι:

- η τεχνική μετάφραση,
- η εμπορική μετάφραση (μερικές φορές αναγνωρίζεται από τα επίσημα προσόντα του «εμπορικού μεταφραστή»),

- η χρηματοοικονομική μετάφραση,
- η νομική μετάφραση,
- η βιοϊατρική και φαρμακευτική μετάφραση,
- η επιστημονική μετάφραση,
- η μετάφραση που αφορά τεχνολογίες πληροφορικής (IT translation),
- η μετάφραση μάρκετινγκ και διαφήμισης,
- η μετάφραση εγγράφων X (όπου το X αναφέρεται στην ονομασία ενός δεδομένου τομέα). (Gouadec, 2007: 29)

Επιστρέφοντας λοιπόν στην αναζήτηση για το τί σημαίνει μετάφραση, μία άλλη παράμετρος που θα μπορούσε να πει κανείς ότι την καθορίζει είναι η συσχέτιση της με τη γλώσσα και τον πολιτισμό. Εάν ανατρέξει κανείς στο *Μετάφραση και Δημιουργικότητα* θα διαπιστώσει ότι οι λιγότερο δημοφιλείς γλώσσες όπως η ελληνική, επιβιώνουν εξαιτίας της μετάφρασης. Σε γενικές γραμμές, η πολυγλωσσία στην Ευρωπαϊκή Ένωση, διατηρείται χάρη στη μετάφραση και στη διερμηνεία. Εάν η μετάφραση και η διερμηνεία δεν ήταν υπαρκτές, μεγάλες γλώσσες όπως τα Αγγλικά θα είχαν ισοπεδώσει τις μικρότερες. (Βλαχόπουλος, 2010: 22)

Η εξερεύνηση μας στο να καθορίσουμε ακριβώς το τί είναι μετάφραση, σίγουρα οφείλει να περάσει και από τη στρατηγική που ακολουθείται σε αυτή. Στα *Ζητήματα γνωσιακής προσέγγισης της διδακτικής της μετάφρασης* διαβάζουμε πως «η κατανόηση των όρων ενός προβλήματος ακολουθείται από μια κατ' αρχήν σύνθετη διαδικασία, τη χάραξη της στρατηγικής που θα ακολουθήσει ο μεταφραστής για να επιτύχει το σκοπό

του». Η μετάφραση ως επιστήμη, και μαζί με αυτή και άλλοι επιστημονικοί κλάδοι, έχουν δανειστεί την έννοια της στρατηγικής από τις Στρατιωτικές Επιστήμες και την έχουν προσαρμόσει στις δικές τους ανάγκες. (Πολίτης, 2012:111)

Η μεταφραστική στρατηγική πέρα από τη βοήθεια στη γενικότερη κατανόηση του τί είναι μετάφραση, διαθέτει και δικό της ορισμό. Ο Πολίτης υπογραμμίζει πως «εάν μεταφερθούμε πλέον στο πεδίο της μετάφρασης, θα μπορούσαμε να ορίσουμε τη μεταφραστική στρατηγική ή στρατηγική του μεταφραστή ως την τέχνη του συνδυασμού των πόρων που διαθέτει ο μεταφραστής για την αποτελεσματική, ταχεία και με το μικρότερο δυνατό κόστος επιτέλεση του έργου του». Όπως ισχύει σε κάθε στρατηγική, η μεταφραστική στρατηγική περιλαμβάνει τρεις πτυχές:

- τη στρατηγική ανάλυση,
- την επιλογή στρατηγικής και
- την εφαρμογή της στρατηγικής (Πολίτης, 2012: 112)

A.1.2 Οι μεταφραστικές τεχνικές

Κάτι ακόμα που πρέπει να αποσαφηνιστεί είναι οι μεταφραστικές τεχνικές, οι οποίες αποτελούν αναπόσπαστο κομμάτι της σύγχρονης μετάφρασης και θα κάνουν τον αναγνώστη αυτού του έργου να αντιληφθεί ακριβώς για ποιο λόγο χρειάστηκαν τόσες πολλές γραμμές για να προσδιορίσουμε μια έννοια όπως η μετάφραση. Οι Vinay & Dabernet, όπως διαβάζουμε στο έργο της Λουπάκη, *Μετάφραση Γενικών Κειμένων Ι* προσδιορίζουν τις μεταφραστικές τεχνικές. Αυτές είναι:

1. Το δάνειο. Μέσω αυτής της τεχνικής, οι λεξικές μονάδες που εμπεριέχονται στη γλώσσα πηγής, μεταφέρονται κατευθείαν στη γλώσσα στόχο. Στην ελληνική γλώσσα

αυτό συμβαίνει είτε με διατήρηση των λατινικών χαρακτήρων ή με φωνητική μεταγραφή.

2. Το έκτυπο. Στην περίπτωση αυτή, αυτό που συμβαίνει είναι κατά λέξη απόδοση έκφρασης ή δομής της γλώσσας πηγής στη γλώσσα στόχο.

3. Η κατά λέξη μετάφραση. Κάνοντας λόγο για κατά λέξη μετάφραση, εννοούμε τη λέξη προς λέξη μετάφραση στη γλώσσα στόχο.

4. Η μετατόπιση. Η μετατόπιση θεωρείται η πιο διαδεδομένη δομική μεταβολή που πραγματοποιείται από τους μεταφραστές κατά τη μεταφραστική πράξη. Μετατόπιση ονομάζουμε την αλλαγή ενός μέρους του λόγου σε άλλο, κατά τη μετάφραση από τη γλώσσα πηγή στη γλώσσα στόχο.

5. Η μετατροπία. Χρησιμοποιώντας την έννοια της μετατροπίας εννοούμε ότι μεταβάλλεται η οπτική γωνία της γλώσσας πηγής. Έτσι συνήθως προτιμάται:

- Αφηρημένο αντί για συγκεκριμένο
- Αιτία αντί για αποτέλεσμα
- Μέρος αντί του όλου
- Μέρος αντί άλλου μέρους
- Αναστροφή των όρων
- Άρνηση του αντίθετου
- Ενεργητική αντί για παθητική
- Χώρος αντί για χρόνο

- Μεταβολή συμβόλων (μεταφορές)

6. Η ισοδυναμία. Η ισοδυναμία είναι η έννοια που περιγράφει την περίπτωση όπου περιγράφεται η ίδια κατάσταση μεταξύ δύο γλωσσών αλλά με διαφορετικά υφολογικά και δομικά μέσα. Η ισοδυναμία χρησιμοποιείται κυρίως για τη μετάφραση παροιμιών και ιδιωματικών εκφράσεων.

7. Η προσαρμογή. Η προσαρμογή είναι η τεχνική που σχετίζεται με τη μεταβολή πολιτισμικών αναφορών και άλλων πολιτισμικών ενδεικτικών στοιχείων. Χρησιμοποιείται για τη δημιουργία μιας πιο οικείας μετάφρασης ως προς τον αναγνώστη. (Λουπάκη, 2015: 8)

A.2 Ορολογία και όρος

A.2.1 Τι είναι όρος

Έπειτα από όλα τα παραπάνω, είναι ιδιαίτερα χρήσιμο να μιλήσουμε για τον όρο, την ορολογία και το εξειδικευμένο κείμενο. Σύμφωνα με το Σάμιο, προτείνεται ο ακόλουθος ορισμός του όρου *όρος = Γλωσσικό σημείο που ανήκει σε συγκεκριμένο σημασιολογικό πεδίο με μονοσήμαντο αντικείμενο αναφοράς, ασυνεχές, με δυνατότητα ένταξης σε δομές φυσικής ή λογικής τάξης.*

Σύμφωνα πάλι με τον ίδιο οι όροι πρέπει:

Να είναι απλοί και σύντομοι.

Να είναι γραμματικά ορθοί.

Να είναι σαφείς με μονοσήμαντο σημαϊνόμενο, ασυνεχές.

Να είναι ευρύτατα αποδεκτοί.

Να αντιστοιχούν απόλυτα με τη σημασία των ξένων όρων σε περίπτωση μετάφρασης.

Επίσης οι όροι προσδιορίζουν:

Οντότητες (οργανισμούς, ουσίες, όργανα, νοσήματα κτλ.).

Γεωγραφικά ονόματα.

Ομάδες ονοματισμένες ατόμων ή οντοτήτων.

Ανθρώπινες δραστηριότητες.

Ψυχικές καταστάσεις.

Αφηρημένες έννοιες.

Τίτλους και πατέντες ευρεσιτεχνίας.

Χρονικά ορόσημα.

Ακαδημαϊκές βαθμίδες.

Κράτη, κ.α. (Σάμιος,1992: 6)

A.2.2 Τι είναι ορολογία

Όσον αφορά την ορολογία, ο Χαραλαμπίδης, επικαλείται τα δύο εγκυρότερα σύγχρονα λεξικά της Νεοελληνικής Γλώσσας, το Λεξικό της Κοινής Νεοελληνικής (ΛΚΝ) και το Λεξικό της Νέας Ελληνικής Γλώσσας (ΛΝΕΓ) και υπογραμμίζει ότι δεν αναγνωρίζεται η πρώτη βασική σημασία της ορολογίας ως επιστημονικού κλάδου. Συγκεκριμένα παραθέτει τα εξής λήμματα:

ορολογία η [orolodjía] O25 : το σύνολο των ειδικών όρων που χρησιμοποιούνται σε μια επιστήμη, τέχνη, τεχνική ή άλλη ανθρώπινη δραστηριότητα: Επιστημονική / τεχνική ~. Ιατρική / νομική / γλωσσολογική ~. Γνώση της ορολογίας. Ελληνική / διεθνής ~. [λόγ. όρ(ος) 3 -ο- + -λογία μτφρδ. γαλλ. terminologie (-logie = -λογία)] (ΛΚΝ).

ορολογία: το σύνολο των ειδικών όρων που χρησιμοποιούνται σε συγκεκριμένο γνωστικό ή επαγγελματικό χώρο: ιατρική/τεχνική/νομική/ναυτική ~.(ΛΝΕΓ).

Επιπρόσθετα αναφέρεται στο υπό έκδοση τότε Χρηστικό Λεξικό της Ακαδημίας Αθηνών όπου το λήμμα της ορολογίας παρουσίαζε την ακόλουθη αρχική μορφή:

ορολογία ουσ. (θηλ.) 1. το σύνολο των εξειδικευμένων λέξεων, των όρων που χρησιμοποιούνται σε ένα γνωστικό τομέα, σε μια επιστήμη: βασική/ γενική/ ειδική/ επαγγελματική/ επιστημονική/ τεχνική ~. Διεθνής/ ξένη ~. Αθλητική/ διπλωματική/ εκκλησιαστική/ εμπορική/ επιχειρησιακή/ ιατρική/ κοινοτική/ μουσική/ (οικο)νομική/ στρατιωτική ~. Η ~ του διαδικτύου/της πληροφορικής. Γλωσσάριο/λεξικό ~ας. Πβ. Ονοματολογία. Βλ. αργκό, κοινωνιόλεκτος. 2. συστηματική μελέτη των ειδικών όρων, λέξεων και εκφράσεων που χρησιμοποιούνται για να ονοματοδοτηθούν πράγματα και έννοιες και οι γενικές αρχές που διέπουν τη σχέση του: επιτροπή ~ας Βλ. λεξικογραφία, ορογραφία, -λογία. [<γαλλ. terminologie] (Χαραλαμπίδης, 2011: 29)

Επίσης ο ίδιος τονίζει τον πλήρη ορισμό που έδωσαν ο Κ. Βαλεοντής και η Ε. Μάντζαρη με δύο κύριες σημασίες και τρεις διακριτούς ρόλους. Δηλαδή ορολογία είναι:

1. ο επιστημονικός κλάδος που έχει ως αντικείμενο τη μελέτη των σχέσεων μεταξύ των εννοιών και των κατασημάνσεών τους (όρων ονομάτων, συμβόλων) και τη διατύπωση αρχών και μεθόδων που διέπουν αυτές τις σχέσεις σε οποιοδήποτε θεματικό πεδίο και η εργασία της συλλογής, επεξεργασίας, διαχείρισης και παρουσίασης των ορολογικών δεδομένων σε μια ή περισσότερες γλώσσες.
2. το σύνολο των όρων που ανήκουν στην ειδική γλώσσα ενός ορισμένου θεματικού πεδίου.

Σύμφωνα με τον Παπαβασιλείου(2001), μας αναφέρει ο Χαραλαμπάκης, γίνεται χρήση του όρου «ορολογία» 1.για την περιγραφή του λεξιλογίου ενός συγκεκριμένου τομέα (π.χ. βιοχημεία, αρχιτεκτονική, κοινωνιολογία, γλωσσολογία, πληροφορική κλπ) και 2.για την περιγραφή των μεθόδων συλλογής, διάδοσης και τυποποίησης των όρων. Υπάρχει επίσης η δυνατότητα να θεωρηθεί ως ένας διεπιστημονικός τομέας, στον οποίο αξιοποιούνται στοιχεία από το χώρο της γλωσσολογίας, με έμφαση κυρίως στη λεξικογραφία, της λεξικολογίας και της σημασιολογίας, της σημειωτικής, της λογικής, της οντολογίας και της πληροφορικής. Ο Bergenholz έχει ασχοληθεί λεπτομερώς με την πολυσημία της ορολογίας (1995, σ. 51 κ.ε.). Η διεθνής εναρμόνιση της ορολογίας αποτελεί πρόκληση για τον ορολόγο και τον λεξικογράφο, όπως και για αρκετούς άλλους επιστήμονες. (Χαραλαμπάκης, 2011: 4).

Επιπρόσθετα στον τομέα της ορολογίας ο Κώστας Βαλεοντής υπογραμμίζει πως ισχύουν οι εξής ορισμοί:

αντικείμενο: κάθε τί αντιληπτό μέσω των αισθήσεων ή συλληπτό μέσω του νου.

χαρακτηριστικό: αφαίρεση (νοητική) μιας ιδιότητας ενός αντικειμένου ή ενός συνόλου αντικειμένων.

έννοια: μονάδα γνώσης που δημιουργείται από ένα μοναδικό συνδυασμό χαρακτηριστικών.

ορισμός: παράσταση μιας έννοιας μέσω μιας περιγραφικής δήλωσης που εξυπηρετεί τη διαφοροποίησή της από συναφείς έννοιες.

κατασήμανση: παράσταση μιας έννοιας με ένα σημείο (σημάδι) που την υποδηλώνει.

Επίσης ισχύουν οι ορισμοί:

βάθος, ένταση: σύνολο χαρακτηριστικών που συνιστούν την έννοια.

πλάτος, έκταση: το σύνολο όλων των αντικειμένων στα οποία αντιστοιχεί μια έννοια.

ατομική έννοια: έννοια που αντιστοιχεί σε ένα και μόνο αντικείμενο.

γενική έννοια: έννοια που αντιστοιχεί σε δύο ή περισσότερα αντικείμενα τα οποία αποτελούν ομάδα λόγω κοινών ιδιοτήτων.

όνομα, κατονομασία: λεκτική κατασήμανση μιας ατομικής έννοιας.

όρος: λεκτική κατασήμανση μιας γενικής έννοιας σε ίδιο θεματικό πεδίο.

σύστημα εννοιών: σύνολο εννοιών δομημένο σύμφωνα με τις μεταξύ τους σχέσεις.

Επιπλέον τονίζει πως στην ορολογία πραγματοποιείται ορισμός των εννοιών και όχι των όρων. Παρουσιάζει τους όρους ως λεκτικές κατασημάνσεις που παριστάνουν

τις έννοιες με συμβατικό τρόπο, ενώ μας αναφέρει ότι οι ορισμοί τις παριστάνουν με περιγραφικό τρόπο. (Βαλεοντής, 2017: 3)

A.3 Εξειδικευμένο κείμενο και μετάφραση

A.3.1 Τι είναι εξειδικευμένο κείμενο

Σχετικά τώρα με το εξειδικευμένο κείμενο σε άρθρο της Colenciuc, δίνεται μια ιδέα σχετικά με το τί είναι ένα εξειδικευμένο κείμενο. Αρχικά τονίζεται πως τα εξειδικευμένα κείμενα έχουν τον αυστηρό αλγόριθμο παρουσίασης λογικά σημαντικών γεγονότων, φαινομένων, περιγραφής ορισμένων διαδικασιών και εξήγησης των αποτελεσμάτων. Επιπρόσθετα, η Colenciuc αναφέρει πως τα εξειδικευμένα κείμενα δεν διακατέχονται από συναισθηματικότητα και πως η σύνταξή τους χρησιμεύει ως μέσο για την επίτευξη της σαφήνειας, του μονοσήμαντου χαρακτήρα και της ακρίβειας της σκέψης. Ως πιο σύνηθες χαρακτηριστικό των εξειδικευμένων κειμένων, αναφέρεται η αφθονία των όρων και των ορολογικών συνδυασμών, οι διάφοροι τύποι συντομογραφιών και πολλές επαγγελματικές λέξεις που χρησιμοποιούνται στον προφορικό λόγο. Επίσης η συγγραφέας του άρθρου επισημαίνει τα δύσκαμπτα λεξικά και γραμματικά πλαίσια στα οποία δίνεται η ροή πληροφοριών, χρησιμοποιώντας για παράδειγμα ορισμένα νομοθετικά εξειδικευμένα κείμενα, διπλώματα ευρεσιτεχνίας και συμβάσεις. (Colenciuc 2016: 81)

Στη συνέχεια η συγγραφέας παρουσιάζει το δύο κύρια στρώματα του λεξιλογίου των εξειδικευμένων κειμένων. Αυτά είναι: I) κοινές λέξεις και II) ειδικοί όροι και συνδυασμοί του ορολογικού λόγου. Το πρώτο στρώμα, αυτό των κοινών λέξεων, μπορεί να υποδιαιρεθεί σε πέντε ομάδες:

- 1) τις λέξεις που χρησιμοποιούνται στην εξειδικευμένη βιβλιογραφία με τις έννοιες που δεν είναι γνωστές για τους φοιτητές του κλάδου μέχρι να παρακολουθήσουν το μάθημα της εξειδικευμένης μετάφρασης.
- 2) τις λέξεις οι οποίες, κατά κανόνα, δεν χρησιμοποιούνται στις ιδιαίτερες έννοιες τους πέραν των επιστημονικών και τεχνικών κειμένων.
- 3) τις λέξεις και τους συνδυασμούς λέξεων που εξυπηρετούν τους λογικούς δεσμούς μεταξύ ξεχωριστών τμημάτων του κειμένου και συνεπώς παρέχουν τη λογική της αφήγησης.
- 4) τις λέξεις και τους συνδυασμούς λέξεων που χρησιμεύουν για να εκφράσουν τη στάση του συγγραφέα είτε στη σχέση γεγονότων είτε στην εξειδίκευση των επιχειρημάτων.
- 5) τους φρασσεολογικούς συνδυασμούς λέξεων που χρησιμοποιούνται σε εξειδικευμένα κείμενα. Η ιδιαιτερότητα αυτών των γλωσσικών μονάδων είναι η κατά το μάλλον ή ήττον ουδετερότητα τους στο χρωματισμό.

Στο δεύτερο στρώμα συμπεριλαμβάνονται οι όροι και οι συνδυασμοί ορολογικού λόγου που γίνονται δεκτοί για την ένδειξη ειδικών εννοιών σε ορισμένους τομείς της επιστήμης και της τεχνολογίας. Σύμφωνα με τη δομή τους, όλοι οι όροι χωρίζονται σε:

- 1) απλούς όρους
- 2) κοινούς όρους

3) όρους συνδυασμών λέξεων (Colenciuc, 2016: 82)

A.3.2 Τι είναι μετάφραση εξειδικευμένου κειμένου

Όσον αφορά τη μετάφραση εξειδικευμένου κειμένου, είναι σημαντικό να ανατρέξουμε στη δουλειά της Faber. Η Faber υπογραμμίζει πως η εξειδικευμένη μετάφραση γλωσσών συχνά θεωρείται αρκετά απλή, κάτι που συνεπάγεται μια κακή σχέση με το λαμπερό αδερφάκι της, τη λογοτεχνική μετάφραση. Αυτό όμως δεν συμβαίνει λόγω της κοινής πολυεπίπεδης φύσης που διακατέχει τόσο τα εξειδικευμένα όσο και τα λογοτεχνικά κείμενα. Η μετάφραση εξειδικευμένων κειμένων δεν περιλαμβάνει μόνο τη γνώση της ορολογίας που ορίζει τις έννοιες στον εξειδικευμένο τομέα, αλλά και την εξοικείωση με τον τρόπο ενεργοποίησης αυτών των γλωσσικών χαρακτηριστικών σε συντακτικά και εννοιολογικά πλαίσια. Κατά αυτή τη διαδικασία, οι μεταφραστές οφείλουν να γνωρίζουν τη θέση και το ρόλο των όρων σε ευρύτερες κειμενικές και εννοιολογικές συνθέσεις. (Faber, 2012: 85).

Η συγγραφέας αναφέρει πως σύμφωνα με τον Morini (2008: 41), τα κείμενα μπορούν να απευθύνονται στους αναγνώστες τους με διάφορους τρόπους. Τα επιστημονικά άρθρα, για παράδειγμα, συνήθως υιοθετούν μια πιο απρόσωπη θέση που κρύβει, αλλά δεν ακυρώνει, τη σχέση μεταξύ κειμένου και αναγνώστη. Τα περισσότερα εξειδικευμένα κείμενα γνώσης είναι γραμμένα από έναν ειδικό για τους αναγνώστες ενός παρόμοιου επιπέδου γνώσεων. Ο σκοπός τους είναι συνήθως να ενημερώνονται, και ως εκ τούτου η εστίαση είναι στη μετάδοση του περιεχομένου του κειμένου εξειδικευμένης γνώσης στον παραλήπτη. Ωστόσο, τα κείμενα μπορούν να έχουν περισσότερες από μία λειτουργίες. Εκτός από την ενημέρωση των αναγνωστών, πολλά ερευνητικά άρθρα προσπαθούν επίσης να τα πείσουν για την εγκυρότητα των αποτελεσμάτων. (Faber, 2012: 85).

Η λειτουργία ενός κειμένου (για να ενημερώνει, να πείσει, να υποστηρίξει, κ.λπ.) αντικατοπτρίζεται στα χρησιμοποιούμενα ευρήματα. Οι ορολογικές μελέτες συνήθως επικεντρώνονται σε έννοιες αντικειμένων, οι οποίες στις περισσότερες περιπτώσεις αντιπροσωπεύονται γλωσσικά από ονομαστικές μορφές. Ωστόσο, τόσο στην κατανόηση όσο και στη δομή του εξειδικευμένου λόγου σε όλες τις γλώσσες, τα ρήματα διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι ένα σημαντικό μέρος της γνώσης μας αποτελείται από γεγονότα και δεδομένα, πολλά από τα οποία γλωσσικά αντιπροσωπεύονται από ρήματα. (Faber, 2012: 85).

B. ΜΕΤΑΦΡΑΣΤΙΚΟΣ ΣΧΟΛΙΑΣΜΟΣ

B.1 Μεθοδολογία

Για την παρακάτω μετάφραση, λήφθηκε υπ' όψιν σε αρχικό στάδιο, ότι πρόκειται για ένα κείμενο που εμπίπτει σε εξειδικευμένο τύπο και συγκεκριμένα σε γλωσσικό πλαίσιο που περιέχει όρους και ορολογία άμεσα σχετιζόμενη με τη μετάφραση, αλλά και με τις ψυχολογικές δοκιμασίες. Η μετάφραση αυτή, από τη μια πλευρά δεν ήταν απλά μια μεταφορά γλωσσικών στοιχείων από τα αγγλικά στα ελληνικά, αλλά σύμφωνα με τις επιταγές του πονήματος *Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις της Μετάφρασης*, διατύπωση, άρα εκφορά σε μία διαφορετική γλώσσα, αφού είχε να αντιμετωπίσει μία νέα περίσταση επικοινωνίας και ένα διαφορετικό επικοινωνιακό στόχο. (Γραμμενίδης et al., 2015: 17)

Από την άλλη πλευρά, η μετάφραση αυτή δεν θεωρήθηκε πως εμπεριέχει κάποια ιδιαίτερη έκφραση πολιτιστικού χάσματος μεταξύ της γλώσσας πηγής που είναι τα αγγλικά και της γλώσσας στόχου που είναι τα ελληνικά. Επομένως σε πολλά σημεία προτιμήθηκε να γίνει κατά λέξη μετάφραση, καθώς η φύση ενός επιστημονικού και εξειδικευμένου κειμένου, απαιτεί μια ισορροπία μεταξύ της κατάλληλης προσαρμογής στη γλώσσα στόχο και της απόδοσης ακριβώς ίδιου νοήματος.

Τα ονόματα προσώπων προτιμήθηκε να διατηρηθούν όπως αποδόθηκαν από τη γλώσσα πηγή ώστε να οικοδομηθεί ένα πιο κείμενο το οποίο διακατέχεται από στοιχεία τα οποία μπορούν να είναι εύκολα αναζητήσιμα από τους ενδιαφερομένους της επιστημονικής κοινότητας. Τα αρκτικόλεξα, διατηρήθηκαν και αυτά στη γλώσσα πηγή για να μπορέσουν να ανταποκριθούν στον ίδιο σκοπό.

Τα εργαλεία που χρησιμοποιήθηκαν ήταν πρώτα το Google Translate για τις βασικές προτάσεις με παρεμβάσεις στη συντακτική δομή, ώστε να προκύψει ένα αισθητικά καλύτερο αποτέλεσμα. Έπειτα το Glosbe για περαιτέρω διερεύνηση κάποιων πιο εξειδικευμένων λέξεων. Το IATE για ένα μέρος της ορολογίας, ώστε να επιβεβαιωθεί η επισημότητα της μετάφρασης και η αναζήτηση της Google για να αναζητηθούν τα αρκτικόλεξα και οι διάφοροι οργανισμοί και να γίνει πιο εύκολα κατανοητή, η φύση της κάθε σχετικής αναφοράς.

B.1.1 Αρχές της Μεθόδου

Για τη μετάφραση των όρων αλλά και για την ταυτοποίησή τους ως όρους, υπήρξαν κάποιες μεταφραστικές αρχές, οι οποίες βασίζονται στη μέθοδο που προτείνεται από τη Γαβριηλίδου και τη Λαμπροπούλου. Συγκεκριμένα επιμένουν σε αυτό που ονομάζουν ποσοτικοποίηση και μετάφραση δεδομένων, τονίζοντας ότι τα δεδομένα που διαθέτουμε δεν είναι το ίδιο το κείμενο, αλλά οι λέξεις που εμπεριέχονται μέσα σε αυτό. (Γαβριηλίδου & Λαμπροπούλου, 1997: 251)

Όπως μας αναφέρουν, στο πρώτο στάδιο η μέθοδος αυτή επεξεργάζεται τα κείμενα, και επιλέγει, οργανώνοντας τα σε καταλόγους και ταξινομώντας τις λέξεις ή/και τους συνδυασμούς λέξεων που πληρούν την ελάχιστη συνθήκη της γραμματικής κατηγορίας ή επιτρεπτής δομής και στις οποίες μπορεί να ανήκει ένας όρος. Τα δεδομένα αυτά μπαίνουν στη διαδικασία της ποσοτικοποίησης με βάση στατιστικές μετρήσεις (συχνότητα εμφάνισης ή/και συνεμφάνισης). (Γαβριηλίδου & Λαμπροπούλου, 1997: 251)

Στο δεύτερο στάδιο γίνεται η επεξεργασία των καταλόγων που προέκυψαν από το πρώτο στάδιο με αξιολόγηση δεδομένων που πρέπει να έχουν ως βάση στατιστικο-γραμματικά κριτήρια και γίνεται πρόκριση των λέξεων ή των συνδυασμών λέξεων, που έχουν μεγάλη πιθανότητα να είναι όροι. (Γαβριηλίδου & Λαμπροπούλου, 1997: 252)

B.2 ΟΡΟΛΟΓΙΚΕΣ ΕΠΙΛΟΓΕΣ

B.2.1 Περί ειδικών όρων

Σύμφωνα με την Κατσαλήρου στη διατριβή της *Το Ακαδημαϊκό Λεξιλόγιο στη Διδασκαλία της Ελληνικής για Ακαδημαϊκούς Σκοπούς*, θέλοντας να θεσπίσει ένα πλαίσιο σχετικό με το ειδικό λεξιλόγιο, οι όροι «ειδικό», «τεχνικό» και «λεξιλόγιο ορολογίας» εναλλάσσονται ως συνώνυμοι. Η χρήση του όρου «ειδικό» χρησιμοποιείται είτε διακατεχόμενος από γενικότητα, στον ενικό αριθμό, είτε με σκοπό την υπογράμμιση της αντιστοιχίας του κάθε επιστημονικού πεδίου με δικό του λεξιλόγιο, στον πληθυντικό αριθμό. (Κατσαλήρου, 2017: 14)

Γενικά το ακαδημαϊκό λεξιλόγιο σαν όρος αναφέρεται διεθνώς με σκοπό να υπογραμμίσει τον ακαδημαϊκό λόγο ανεξαρτήτως επιστήμης. Αναφέροντας τον όρο ακαδημαϊκός λόγος αναφερόμαστε στο επίσημο επίπεδο ύφους που τείνει να χρησιμοποιείται σε σχολικά και διδακτικά περιβάλλοντα τόσο για διδασχά όσο και για διαδικαστικούς και καθοδηγητικούς σκοπούς. Η μορφή αυτή του λόγου περιλαμβάνει το λεξιλόγιο, τα συντακτικά σχήματα, τις συνομιλιακές συμβάσεις που είναι σχετιζόμενες με το λόγο της τάξης, τα διδακτικά εγχειρίδια, τους τύπους αξιολόγησης και άλλα στοιχεία κάθε προγράμματος σπουδών. (Κατσαλήρου, 2017: 5)

Όσον αφορά το περιεχόμενο των όρων, μας υπογραμμίζει πως τεχνικοί, ειδικοί ή επιστημονικοί όροι είναι οι όροι που χρησιμοποιούνται στο φάσμα των ειδικών λεξιλογίων των θετικών επιστημών, των θεωρητικών και των κοινωνικών επιστημών. Συνηθίζεται να είναι λέξεις κοινές σε ένα επιστημονικό πεδίο, που συνήθως σπανίζουν σε άλλα. Αυτές οι τεχνικές λέξεις δεν έχουν ακριβή συνώνυμα, δεν προσφέρονται για σημασιολογική αλλαγή και διακατέχονται από σημασιολογική εξειδίκευση. Το να αποκωδικοποιηθεί το νόημα τους απαιτεί επιστημονικές γνώσεις. (Κατσαλήρου, 2017: 15)

Στην παρούσα εργασία μας απασχόλησαν κυρίως οι όροι της ψυχολογίας και της κοινωνιολογίας. Όσον αφορά την ψυχολογία, η Ελληνική Ψυχολογική Εταιρεία, δημιούργησε τη Μόνιμη Επιτροπή Ορολογίας στις 2 Φεβρουαρίου του 2002. Η επιτροπή αυτή ανέλαβε και έφερε εις πέρας τη συγκέντρωση ξενόγλωσσων όρων, καθώς και αυτούς που χρησιμοποιήθηκαν, σε ξενόγλωσση μορφή, στο περιοδικό *ΨΥΧΟΛΟΓΙΑ*, βασισμένοι σε εκείνη την πρώτη απόπειρα, στα άρθρα μεταξύ 1997-2002. (Ευκλίδη et al, 2003: 183)

Όσον αφορά την κοινωνιολογία μπορούμε να ανατρέξουμε στην ελληνική έκδοση του βιβλίου *Sociology* και να δούμε κάποια πράγματα πάνω σε τέτοιου είδους μεταφράσεις, καθώς υπάρχει η σχετική αναφορά. Στο συγκεκριμένο βιβλίο, που μεταφράστηκε από τον Τσαούση, μεταξύ άλλων, αναφέρεται πως ο μεταφραστής πρέπει να θυμάται πάντα ότι η βάση του λόγου του είναι ο προφορικός και όχι ο γραπτός λόγος. Εξηγώντας περαιτέρω, εξηγείται ότι όταν έχουμε δύο όρους ομόηχους αλλά με διαφορετικό νοηματικό περιεχόμενο η διαφορά τους, προκειμένου να είναι ευκρινής, πρέπει και να ακούγεται. Επίσης, ότι για να είναι ο νέος όρος εύχρηστος(υπονοώντας τις περιπτώσεις που θα χρειαστεί να δημιουργηθεί ένας νέος

όρος), όχι μόνο στον γραπτό αλλά και στον προφορικό λόγο, πρέπει να γίνεται κάθε προσπάθεια ώστε να είναι όσο το δυνατόν απλός και εύκολος στην προφορά, αλλά και να ακούγεται καλά, δηλαδή να είναι εύηχος. (Giddens, 2013: 43)

B.2.2 Μονολεκτικοί Όροι

Έχοντας ως βάση λοιπόν το παραπάνω πλαίσιο, παραθέτουμε πως μεταφράστηκαν οι μονολεκτικοί όροι του κειμένου που εμπεριέχεται σε αυτή την εργασία με τίτλο *Deconstructing the Translation of Psychological Tests*.

Μονολεκτικοί Όροι με Μονολεκτική Μετάφραση

Culture	Κουλτούρα, Πολιτισμός
Examinee	Εξεταζόμενος
Inventory	Εργαλειοθήκη
Linguistics	Γλωσσολογία
Psychologist	Ψυχολόγος
Psychology	Ψυχολογία
Psychometrician	Ψυχομετρικός
Scale	Κλίμακα
Test	Δοκιμασία
Translatology	Μεταφρασεολογία
Translator	Μεταφραστής
Questionnaire	Ερωτηματολόγιο

B.2.3 Πολυλεκτικοί όροι

Εδώ παραθέτουμε πως μεταφράστηκαν οι πολυλεκτικοί όροι του κειμένου που εμπεριέχεται σε αυτή την εργασία.

Διλεκτικοί Όροι με Διλεκτική Μετάφραση

Achievement Test	Δοκιμασία Επίτευξης
Applied Psychology	Εφαρμοσμένη Ψυχολογία
Aptitude Test	Δοκιμασία Ικανότητας
Back Translation	Αντίστροφη Μετάφραση
Bilingual Examinees	Δίγλωσσοι Εξεταζόμενοι
Clinical Test	Κλινική Δοκιμασία
Conceptual Equivalence	Εννοιολογική Ισοδυναμία
Cross-Cultural Psychologists	Διαπολιτιστικοί Ψυχολόγοι
Cultural Context	Πολιτισμικό Πλαίσιο
Educational Instrument	Εκπαιδευτικό Μέσο
Educational Psychology	Εκπαιδευτική Ψυχολογία
Educational Setting	Εκπαιδευτικό Περιβάλλον
Employment Setting	Εργασιακό Περιβάλλον
Functional Equivalence	Λειτουργική Ισοδυναμία
Forward Translation	Ευθεία Μετάφραση
Intelligence Test	Δοκιμασία Νοημοσύνης

Linguistic Equivalence	Γλωσσική Ισοδυναμία
Monolingual Speakers	Μονογλωσσικοί Ομιλητές
Neuropsychological Test	Νευροψυχολογική Δοκιμασία
Occupational Test	Επαγγελματική Δοκιμασία
Personality Test	Δοκιμασία Προσωπικότητας
Psychological Instrument	Ψυχολογικό Μέσο
Psychological Test	Ψυχολογική Δοκιμασία
Psychometric Equivalence	Ψυχομετρική Ισοδυναμία
Semantic Equivalence	Σημασιολογική Ισοδυναμία
Source Language	Γλώσσα Πηγή
Target Culture	Πολιτισμός Στόχος
Target Language	Γλώσσα Στόχος
Target Population	Πληθυσμός Στόχος
Test Adaptation	Προσαρμογή της Δοκιμασίας
Test Administrator	Διαχειριστής της Δοκιμασίας
Test Producer	Δημιουργός της Δοκιμασίας
Test Publisher	Εκδότης της Δοκιμασίας
Test Translation	Μετάφραση της Δοκιμασίας
Testing Instruments	Εξεταστικά Μέσα
Translation Equivalence	Μετάφραση Ισοδυναμίας
Textual Genre	Είδος κειμένου
Western Psychology	Δυτική Ψυχολογία

Τριλεκτικοί Όροι με Τριλεκτική Μετάφραση

American Psychological Association (APA)	Αμερικάνικη Ψυχολογική Εταιρεία (APA)
Cognitive Abilities Test	Δοκιμασία Γνωστικών Ικανοτήτων
Cross-National Psychological Testing	Πολυπολιτισμικές Ψυχολογικές Δοκιμασίες
International Test Commission (ITC)	Διεθνής Επιτροπή Δοκιμασιών
Item Response Theory (IRT)	Θεωρία Απόκρισης Αντικειμένων (IRT)
Modern Educational Psychology	Σύγχρονη Εκπαιδευτική Ψυχολογία
Source Text Producer	Παραγωγός Πηγαίου Κειμένου
Target Text Producer	Παραγωγός Κειμένου Στόχου
Target Text Receiver	Δέκτης Κειμένου Στόχου
Target Text User	Χρήστης του Κειμένου-Στόχου

Τριλεκτικοί Όροι με Πενταλεκτική Μετάφραση

Source Language Monolingual	Μονογλωσσικός Ομιλητής της Γλώσσας Πηγής
-----------------------------	---

Τετραλεκτικοί Όροι με Τετραλεκτική Μετάφραση

American Educational Research Association (AERA)	Αμερικάνικη Ένωση Εκπαιδευτικής Έρευνας (AERA)
---	---

Πενταλεκτικοί Όροι με Πενταλεκτική Μετάφραση

Binet-Simon Intelligence Scale for Children	Κλίμακα Πληροφοριών Binet-Simon για παιδιά
--	---

Πενταλεκτικοί Όροι με Επταλεκτική Μετάφραση

State-Trait Anxiety Inventory for Adults	Κατάλογος Ανησυχιών για την Κατάσταση των Ενηλίκων
Weschler Adult Intelligence Scale (WAIS-III)	Κλίμακα Νοημοσύνης για Ενήλικες του Weschler (WAIS-III)

Εξαλεκτικοί Όροι με Πενταλεκτική Μετάφραση

Standards for Educational and Psychological Testing	Πρότυπα Εκπαιδευτικών και Ψυχολογικών Δοκιμασιών
--	---

Εξαλεκτικοί Όροι με Επταλεκτική Μετάφραση

National Council on Measurement in Education (NCME)	Εθνικό Συμβούλιο για την Εκτίμηση της Εκπαίδευσης (NCME)
--	---

Οκταλεκτικοί Όροι με Οκταλεκτική Μετάφραση

International Association for the Evaluation of Educational Achievement	Διεθνής Ένωση για την Αξιολόγηση των Εκπαιδευτικών Επιτεύξεων
--	--

Σε αυτό το σημείο παρατηρείται ότι είναι συχνότερο οι όροι να έχουν τον ίδιο αριθμό λέξεων με τη μετάφρασή τους. Επίσης είναι εμφανές ότι οι όροι με επιστημονικό υπόβαθρο χρειάζονται αντιμετώπιση εξειδικευμένη, καθώς αλλάζουν ανάλογα με τον τομέα στον οποίο αναφέρεται το κάθε κείμενο. Αυτή η αντιμετώπιση,

οφείλει να έχει ως βάση αντίστοιχα εξειδικευμένα κείμενα του ίδιου επιστημονικού τομέα ή κλάδου αναφοράς.

ΜΕΡΟΣ II. ΜΕΤΑΦΡΑΣΜΑ

Αποδόμηση της μετάφρασης των ψυχολογικών δοκιμασιών

Σύνοψη

Η μετάφραση των ψυχολογικών δοκιμασιών έχει γίνει ευρέως διαδεδομένη καθώς η διαδικασία της παγκοσμιοποίησης έχει οδηγήσει σε σχετικά γρήγορα εφαρμοσμένα μέσα δοκιμασίας που έχουν σχεδιαστεί σε μία χώρα, δεδομένου ότι είναι λιγότερο δαπανηρή και ταχύτερη η προσαρμογή ενός υπάρχοντος μέσου από το να δημιουργηθεί ένα νέο σε άλλον πολιτισμό. Προκειμένου να παρασχεθεί μια πλήρως λειτουργική εκδοχή μιας δοκιμασίας σε διαφορετική γλώσσα και πολιτισμό, πρέπει να εξεταστεί το όλο πολιτισμικό πλαίσιο μέσα στο οποίο πρέπει να χρησιμοποιηθεί μια συγκεκριμένη δοκιμασία και δεν είναι βέβαιο ότι αυτό συνέβαινε πάντοτε. Αυτό το άρθρο ανασκοπεί τις ιδιαιτερότητες των ψυχολογικών δοκιμασιών ως είδος και τεκμηριώνει τη διαδικασία της μετάφρασης που παραδοσιακά έχει χρησιμοποιηθεί. Αποδεικνύεται ότι ενώ οι ψυχολόγοι έχουν όλο και περισσότερο συνειδητοποιήσει το ρόλο του πολιτισμικού πλαισίου, το έχουν λανθασμένα θεωρήσει ως ένα θέμα που είναι ξεχωριστό από τη διαδικασία μετάφρασης.

Λέξεις κλειδιά:

μετάφραση δοκιμασιών, αντίστροφη μετάφραση, ευθεία μετάφραση, μετάφραση ισοδυναμίας, είδος κειμένου

1. Εισαγωγή

Σε αυτό το άρθρο ασχολούμαστε με τις περιπλοκές της μετάφρασης των ψυχολογικών δοκιμασιών, μια σύνθετη εργασία που περιλαμβάνει διεπιστημονικές ικανότητες. Αν και δεν είναι ασυνήθιστο να θεωρήσουμε τις ψυχολογικές δοκιμασίες ως μια σχετικά πρόσφατη δυτική εξέλιξη, οι ρίζες της χρονολογούνται από τις αρχές και τις πρακτικές της αρχαίας Κίνας πριν από 3.000 χρόνια (Anastasi 1988). Μέθοδοι όπως η παρατήρηση αλλαγών συμπεριφοράς, η μέτρηση της ταχύτητας απόκρισης ως βασικού παράγοντα ευφυΐας, η προσέλκυση χαρακτηριστικών προσωπικότητας σε καταστάσεις και η χρήση συνεντεύξεων προκειμένου να εκτιμηθούν οι διανοητικές ιδιότητες, επέτρεψαν στον Κινέζο αυτοκράτορα να εκτιμήσει την ικανότητα των υπαλλήλων να υπηρετούν την εποχή εκείνη (Higgins και Zheng 2002). Στον δυτικό κόσμο ο Francis Galton, ο γνωστός αγγλικός βικτοριανός ψυχομετρικός, ο οποίος στόχευε στη βελτίωση της ανθρώπινης αναπαραγωγής επιλέγοντας τα καλύτερα και λαμπρότερα άτομα (μετρώντας τις αισθητικές αντιδράσεις και τους χρόνους αντίδρασης σε εθελοντές), πρωτοστάτησε στην αξιολόγηση των δοκιμών στο Λονδίνο στα τέλη του 19ου αιώνα (Bulmer 2003). Όχι πολύ αργότερα, στη Γαλλία, οι ερευνητές Alfred Binet και Théodore Simon σχεδίασαν την πρώτη δοκιμασία νοημοσύνης η οποία έπρεπε να χρησιμοποιηθεί για την ανίχνευση - διανοητικά ελαττωματικών - μαθητών, όπως αναφέρθηκαν στη συνέχεια. Σε αυτή την περίπτωση, η μνήμη, τα οπτικά χαρακτηριστικά, η φαντασία και οι γλωσσικές δεξιότητες ήταν τα διανοητικά κατασκευάσματα που έπρεπε να μετρηθούν (Binet και Simon 1954). Από τη Νέα Υόρκη, ο Edward Thorndike, του οποίου η εργασία για τη συμπεριφορά των ζώων βοήθησε να τεθεί το επιστημονικό υπόβαθρο της σύγχρονης εκπαιδευτικής ψυχολογίας (Thorndike 1910) συνέβαλε στην εξέλιξη των δοκιμασιών, όχι μόνο με την επινόηση κλίμακας για την αξιολόγηση των επιδόσεων των μαθητών στην ανάγνωση και τα

μαθηματικά, αλλά και με την δημιουργία των δοκιμασιών που ταξινόμησαν τους προσληφθέντες για συγκεκριμένα καθήκοντα όταν ξέσπασε ο Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος το 1914 (Gregory 2010). Μετά τον πόλεμο, οι ψυχολόγοι συνέχισαν να αναπτύσσουν νέα μέσα για εκπαιδευτικά περιβάλλοντα• μέχρι τότε, η έννοια των δοκιμών είχε αποκτήσει κύρος και ήταν σταθερά εδραιωμένη στην πρακτική της εφαρμοσμένης ψυχολογίας, όπως παραμένει σήμερα.

Η χρήση ψυχολογικών δοκιμασιών έχει γίνει ολοένα και πιο διαδεδομένη καθώς η διαδικασία παγκοσμιοποίησης, με τη συμμετοχή όλων των τομέων των ανθρώπινων δραστηριοτήτων, έχει οδηγήσει τα εξεταστικά μέσα που σχεδιάζονται σε μια χώρα να εφαρμόζονται σχετικά γρήγορα σε μια άλλη (Muñiz and Hambleton 1996). Αυτό το αυξανόμενο ενδιαφέρον για τις δοκιμασίες, προέρχεται από το γεγονός ότι θεωρούνται χρήσιμα σε ποικίλα περιβάλλοντα, όπως τα εκπαιδευτικά ιδρύματα, οι υπηρεσίες σταδιοδρομίας και συμβουλευτικής, ο χώρος εργασίας ή τα ερευνητικά ιδρύματα (Jackson 1996). Σε κάθε περίπτωση, οι ανακτηθείσες πληροφορίες εξετάζονται σε σχέση με τέσσερις κύριες χρήσεις: ταξινόμηση, αξιολόγηση προγραμμάτων, προώθηση αυτογνωσίας και επιστημονική έρευνα (Cronbach 1990). Δεδομένης της παραδοσιακής ηγεμονίας της δυτικής ψυχολογίας, με τις Ηνωμένες Πολιτείες στην ηγεσία, η συντριπτική πλειοψηφία των δοκιμασιών συνήθως εκπονείται στα αγγλικά και, αρχικώς, στις δυτικές κοινωνίες. Σύμφωνα με τον Hambleton (1993), υπάρχουν τουλάχιστον δύο λόγοι για τη μετάφραση των δοκιμασιών. Πρώτον, μεταφράζονται επειδή είναι λιγότερο δαπανηρή και ταχύτερη η προσαρμογή ενός υπάρχοντος μέσου παρά η εκπόνηση ενός νέου για τη μέτρηση της ίδιας δομής σε μια άλλη κουλτούρα. Ένας δεύτερος λόγος είναι η εφαρμογή διεπιστημονικών μελετών.

Η μετάφραση των ψυχολογικών δοκιμασιών περιλαμβάνει τη διαχείριση διαφόρων ειδών εγγράφων• στην πραγματικότητα το φάσμα επαγγελματιών των μεταφραστικών τμημάτων μπορεί να ποικίλει: ναι / όχι ερωτήσεις όπως "αισθάνομαι άγχος για κάτι ή κάποιον σχεδόν όλη την ώρα" (Butcher, Dahlstrom κ.α. 1989)• μια ενιαία λέξη σε μια κάρτα λεξιλογίου που πρέπει να καθοριστεί από τον εξεταζόμενο (και πρέπει να παρουσιάζει ισοδύναμο βαθμό δυσκολίας για τα άτομα σε διαφορετικές κουλτούρες)• μια σύνθετη στατιστική φόρμουλα σε ένα τεχνικό εγχειρίδιο• μια ερώτηση που ζητά από τα άτομα να εξηγήσουν τη σημασία μιας συγκεκριμένης παροιμίας• ή μια σειρά οδηγιών για διαφορετικούς αποδέκτες με διάφορους βαθμούς γνώσης σχετικά με τη λειτουργία της αξιολόγησης των δοκιμασιών (συνήθως από το διαχειριστή της δοκιμασίας και τον εξεταστή).

Όλοι αυτοί οι τύποι τομέων που ανήκουν σε διαφορετικά υποζύγια έχουν κοινό ότι, για να μεταφραστούν επαρκώς, πρέπει να εξεταστεί το όλο πολιτισμικό πλαίσιο στο οποίο πρέπει να χρησιμοποιηθεί μια συγκεκριμένη δοκιμασία και, σύμφωνα με τις κατευθυντήριες γραμμές της Διεθνούς Επιτροπής Δοκιμασιών για την Προσαρμογή, οι δοκιμασίες πρέπει να γίνουν "λαμβάνοντας πλήρως υπόψη τις γλωσσικές και πολιτισμικές διαφορές μεταξύ των πληθυσμών για τους οποίους προορίζονται προσαρμοσμένες εκδοχές του μέσου" (ITC 2000). Επιπλέον, οι εκδότες των δοκιμασιών πρέπει να διασφαλίζουν ότι οι τεχνικές τους, οι μορφές των στοιχείων τους, οι κανόνες τους, το περιεχόμενο των θεμάτων και τα παρακινητικά στοιχεία προσαρμοσμένων εκδόσεων μιας δοκιμασίας είναι γνωστά σε όλους τους επιδιωκόμενους πληθυσμούς. Επιπλέον, αν εξετάσουμε τις δοκιμασίες νοημοσύνης και προσωπικότητας, οι οποίες υποτίθεται ότι θα μετρήσουν τις δυνατότητες ενός ατόμου και όχι τα επιτεύγματά του, είναι σαφώς πολύ επιθυμητό να είναι πολιτιστικά ουδέτερα

ή ακόμα και χωρίς πολιτιστικά στοιχεία• ωστόσο, αυτό έχει αποδειχθεί μέχρι στιγμής ως μια επιθυμία που είναι δύσκολο να επιτευχθεί.

Παρόλο που η "προσαρμογή της δοκιμασίας" και η "μετάφραση της δοκιμασίας" χρησιμοποιείται από τους ερευνητές, θα πρέπει να σημειωθεί ότι, μετά από τον Hambleton, θα υιοθετήσουμε την "προσαρμογή της δοκιμασίας" υπό την ευρύτερη έννοια ώστε να συμπεριλάβουμε όλες τις δραστηριότητες που μπορεί να είναι απαραίτητες για την παροχή μιας πλήρως λειτουργικής έκδοσης μιας δοκιμασίας σε διαφορετική γλώσσα και πολιτισμό,

-----από το να αποφασίσει εάν μια δοκιμασία θα μπορούσε να μετρήσει ή όχι το ίδιο κατασκεύασμα σε διαφορετική γλώσσα και πολιτισμό, να επιλέξει μεταφραστές, να αποφασίσει την κατάλληλη στέγαση που πρέπει να γίνει κατά την προετοιμασία μιας δοκιμασίας για χρήση σε μια δεύτερη γλώσσα, να προσαρμόσει την δοκιμασία και να ελέγξει την ισοδυναμία στην προσαρμοσμένη μορφή.

Hambleton 2005: 4 -----

Πριν περιγράψουμε τη διαδικασία μετάφρασης που χρησιμοποιείται παραδοσιακά, θα εισαγάγουμε και θα περιγράψουμε τις ιδιαιτερότητες αυτού του κειμένου. Στη συνέχεια, θα εξετάσουμε ορισμένους βασικούς παράγοντες από την άποψη της μεταφρασεολογίας.

2. Οι ψυχολογικές δοκιμασίες ως είδος κειμένου

Σύμφωνα με τα Πρότυπα Εκπαιδευτικών και Ψυχολογικών Δοκιμών που εκδόθηκαν από την Αμερικάνικη Ένωση Εκπαιδευτικής Έρευνας (AERA), την Αμερικάνικη Ψυχολογική Εταιρεία (APA) και το Εθνικό Συμβούλιο για την Εκτίμηση

της Εκπαίδευσης (NCME), μια δοκιμασία ορίζεται ως «μια συσκευή ή διαδικασία αξιολόγησης στην οποία λαμβάνεται δείγμα συμπεριφοράς ενός εξεταζομένου σε συγκεκριμένο τομέα και στη συνέχεια αξιολογείται και βαθμολογείται χρησιμοποιώντας μια τυποποιημένη διαδικασία» (AERA, APA και NCME 2008: 3). Με τον όρο "τυποποιημένο" κατανοούμε ότι οι οδηγίες που παρέχονται στους εξεταζομένους, οι γενικές συνθήκες δοκιμασιών και οι διαδικασίες βαθμολόγησης πρέπει να ακολουθούν το ίδιο αυστηρό και ειδικό σχήμα. Αν και αυτός ο ορισμός μπορεί να εφαρμοστεί και σε άλλες έννοιες, όπως η κλίμακα (δηλ. μια σειρά δηλώσεων που μετρούν το βαθμό στον οποίο οι άνθρωποι συμφωνούν ή διαφωνούν μαζί τους), ερωτηματολόγιο (δηλ. ένα σύνολο ερωτήσεων για την απόκτηση προσωπικών πληροφοριών από άτομα) ή απογραφή (π.χ. κατάλογος χαρακτηριστικών, προτιμήσεις, στάσεις, συμφέροντα ή ικανότητες που χρησιμοποιούνται για την αξιολόγηση των προσωπικών χαρακτηριστικών ή δεξιοτήτων), για τους σκοπούς του παρόντος άρθρου, ο όρος δοκιμασία θα χρησιμοποιηθεί για να αναφέρεται σε όλα τα είδη εκπαιδευτικών και ψυχολογικών μέσων.

Υπάρχουν διάφορες κατηγορίες ψυχολογικών δοκιμασιών, όσον αφορά τη δομή που σκοπεύουν να μετρήσουν (Bolaños-Medina 2012). Οι δοκιμασίες επίτευξης και ικανότητας εμφανίζονται συνήθως σε εκπαιδευτικά ή εργασιακά περιβάλλοντα και προσπαθούν να μετρήσουν πόσο ο εξεταζόμενος γνωρίζει ένα συγκεκριμένο θέμα ή σε ποιο βαθμό αυτός ή αυτή έχει την ικανότητα να κατέχει υλικό σε ένα συγκεκριμένο πεδίο. Οι δοκιμασίες ευφυΐας αποσκοπούν στη μέτρηση της βασικής και δυνητικής ικανότητας του ατόμου να κατανοεί τον κόσμο γύρω του, να εξομοιώνει τη λειτουργία του και να εφαρμόζει αυτή τη γνώση για να βελτιώσει την ποιότητα ζωής του. Οι νευροψυχολογικές δοκιμασίες είναι σχεδιασμένες για να μετρήσουν τα ελλείμματα της γνωστικής λειτουργίας (ικανότητα του ατόμου να σκέφτεται, να φτιάχνει λόγο, κλπ.)

που μπορεί να προκύψει από κάποιο είδος εγκεφαλικής βλάβης. Οι επαγγελματικές δοκιμασίες εφαρμόζονται για να ταιριάζουν τα ενδιαφέροντα του εξεταζόμενου με εκείνα των ανθρώπων σε γνωστές σταδιοδρομίες, προκειμένου να ανακαλύψουν ποιο επάγγελμα ταιριάζει καλύτερα. Οι δοκιμασίες προσωπικότητας επιχειρούν να βαθμονομήσουν το στυλ προσωπικότητας του εξεταζόμενου και χρησιμοποιούνται για σκοπούς έρευνας ή διάγνωσης. Τέλος, οι κλινικές δοκιμασίες μετρούν συγκεκριμένες κλινικές πτυχές, όπως το επίπεδο άγχους ή κατάθλιψης ενός ατόμου.

Οι ψυχολογικές δοκιμασίες στο σύνολό τους αποτελούν ένα τεχνικό είδος, δηλαδή μια κατηγορία επικοινωνιακού γεγονότος που λαμβάνει χώρα σε μια συγκεκριμένη επικοινωνιακή κατάσταση με συγκεκριμένο σκοπό και παρουσιάζει ένα χαρακτηριστικό μοτίβο κλασσικών συμβάσεων όσον αφορά τη σχηματική δομή, το ύφος, το περιεχόμενο και κοινό στο οποίο απευθύνεται (Swales 1990). Το συγκεκριμένο είδος παρουσιάζει μια κύρια εξωστρεφή συμφραζόμενη εστίαση, σύμφωνα με την ταξινόμηση του Gamero Pérez(2001), μετά τον Hatim και το Mason(1990), που καθορίζουν το στόχο αυτής της πρωταρχικής εστίασης ως το σχηματισμό μελλοντικών συμπεριφορών μέσω της ρύθμισης της δράσης και της σκέψης μέσω οδηγιών. Σε μερικά υποείδη, αυτό μπορεί να συνοδεύεται από δευτερεύουσα εξειδικευμένη εστίαση (π.χ. τεχνική περιγραφή). Όπως και σε κάθε άλλο τεχνικό είδος, η αποτελεσματικότητα της επικοινωνίας είναι θεμελιώδης και επιτυγχάνεται με μια συνοπτική, σαφή και ακριβή χρήση της γλώσσας. Οποιαδήποτε έλλειψη σαφήνειας στις οδηγίες ή αδυναμία χρήσης κατανοητής γλώσσας μπορεί να επηρεάσει σημαντικά τις απαντήσεις ενός ατόμου.

Πολλοί συμμετέχοντες αλληλεπιδρούν στην επικοινωνιακή κατάσταση της παραγωγής και λήψης ψυχολογικών δοκιμασιών: εκείνοι που αναπτύσσουν την

δοκιμασία, όσοι τη δημοσιεύουν και την εμπορεύονται, όσοι τη διαχειρίζονται και βαθμολογούν, όσοι χρησιμοποιούν τα αποτελέσματα των δοκιμασιών για να λάβουν μια απόφαση, όσοι ερμηνεύουν τα αποτελέσματα για άλλους πελάτες, όσοι κάνουν την δοκιμασία, είτε αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι χρειάζονται μια επιλογή είτε μια κατεύθυνση, όσοι χορηγούν την δοκιμασία και όσοι συγκρίνουν και επιλέγουν δοκιμασίες για συγκεκριμένο σκοπό (AERA, APA και NCME 2008). Αυτοί οι επικοινωνιακοί ρόλοι δεν είναι πάντοτε καλά καθορισμένοι και μερικοί από αυτούς μπορούν να συνδυαστούν σε ένα μονό ρόλο, για παράδειγμα, το σχεδιαστή και τον χρήστη.

Οι δημιουργοί των δοκιμασιών και οι μεταφραστές πρέπει να έχουν πλήρη επίγνωση του γεγονότος ότι ο κάθε συμμετέχων αναμένεται να έχει διαφορετικό επίπεδο κατανόησης της ανάπτυξης της δοκιμασίας και της χρήσης της διαδικασίας, η οποία παρουσιάζεται καλύτερα εάν συγκρίνουμε το επίπεδο κατανόησης αυτών που διαχειρίζονται και βαθμολογούν την δοκιμασία με αυτό των εξεταζομένων.

Από την άλλη πλευρά, παρόλο που όλοι οι συμμετέχοντες θα πρέπει να «διαθέτουν τις δεξιότητες και τις ικανότητες γνώσης που σχετίζονται με το ρόλο τους στη διαδικασία δοκιμασίας καθώς και την συνειδητοποίηση των προσωπικών και συναφών παραγόντων που μπορούν να επηρεάσουν τη διαδικασία των δοκιμών» (AERA, APA και NCME 2008: 2), αυτό μπορεί να μην συμβαίνει πάντα.

Οι ψυχολογικές δοκιμασίες ως είδος κειμένου περιλαμβάνουν διαφορετικά υποείδη. Αρχικά, τα υλικά της ίδιας της δοκιμασίας, επίσης γνωστά ως υλικό κινήτρων, μπορούν να υιοθετήσουν πολλαπλές μορφές σύμφωνα με τις αρχές της λειτουργίας της δοκιμασίας. Μαζί με αυτά τα στοιχεία, ως κρίσιμη συνιστώσα για τη σωστή εφαρμογή της δοκιμασίας, οι δοκιμασίες συνοδεύονται από τεκμηρίωση, συνήθως με τη μορφή

εγχειριδίου. Για παράδειγμα, το πλήρες πακέτο Κλίμακας Νοημοσύνης για Ενήλικες του Weschler (WAIS-III), [1] περιλαμβάνει όλο τον απαραίτητο εξοπλισμό (που περιλαμβάνει 5 αντικειμενικά σύνολα, ένα σύνολο καρτών λεξιλογίου, 5 παζλ, κάρτες κινουμένων σχεδίων, 9 μικρά κόκκινα και λευκά τετράγωνα) συν ένα βιβλίο κινήτρων, ένα εγχειρίδιο διαχείρισης και βαθμολόγησης, ένα τεχνικό εγχειρίδιο, 25 έντυπα καταγραφής, 25 φυλλάδια απόκρισης και ένα χαρτοφύλακα.

Το βιβλίο κινήτρων περιέχει όλο το υλικό που παρέχεται ως μέρος μιας δοκιμασίας ή μιας εργασίας, στο οποίο ο εξεταζόμενος πρέπει να ανταποκριθεί. Το υλικό κινήτρων περιλαμβάνει γενικά εισαγωγικά κείμενα, ερωτήσεις ή εικόνες με ενδείξεις ικανές να δημιουργούν τη δραστηριότητα ή την ανταπόκριση του νευρικού συστήματος. Αυτό το υλικό μπορεί να καταγραφεί σε άλλα μέσα• στο παρελθόν, οι ακουστικές κασέτες ήταν σχετικά συχνές, αλλά σήμερα υπάρχουν και πολλές δοκιμασίες σε μορφή πολυμέσων.

Τα μέσα μπορούν να υιοθετήσουν μια ενιαία μορφή στοιχείου ή να διαθέτουν συνδυασμό αυτών: αντικείμενα πολλαπλών επιλογών, ερωτήσεις τύπου σωστό-λάθος, μορφή αντιστοίχισης, μορφή συμπλήρωσης, μορφή σύντομης απάντησης, κλειστή διαδικασία (δηλαδή πλήρωση των κενών με μία από τις διάφορες εναλλακτικές λύσεις), κλίμακες αξιολόγησης και λίστες ελέγχου (Osterlind 1997, Barbero García, Vila Abad κ.α. 2006). Στην περίπτωση δοκιμασιών μέτρησης νοημοσύνης και γνωστικών ικανοτήτων, κυρίως μέσω επιδόσεων, υπάρχουν και άλλοι ειδικοί τύποι ερεθισμάτων, οι περισσότεροι από τους οποίους περιλαμβάνουν τη χρήση μορφών και εννοιών που παρουσιάζονται εικονογραφικά και ακόμη και πραγματικών αντικειμένων, εκτός από λεκτικά στοιχεία.

Η επικοινωνιακή πρόθεση των δικαιολογητικών εγγράφων για δοκιμασίες, είναι να δοθούν στους εξεταζομένους χρήστες οι πληροφορίες που χρειάζονται για να μετρήσουν την ποιότητα μιας δοκιμασίας και την ερμηνεία με βάση τις βαθμολογίες των δοκιμασιών. Τα δικαιολογητικά έγγραφα μπορούν να περιλαμβάνουν εγχειρίδια δοκιμών, τεχνικά εγχειρίδια, οδηγούς χρήσης, σειρά δειγμάτων, εργαλειοθήκη δοκιμασιών, οδηγίες για τους διαχειριστές των δοκιμασιών και τους εξεταζομένους ή προεπισκόπηση υλικών για τους εξεταζομένους. Επιπλέον, ξεχωριστά έγγραφα της κάθε κατηγορίας συντάσσονται συχνά για ορισμένες κατηγορίες χρηστών (π.χ. επαγγελματίες, ερευνητές), χρησιμοποιώντας έναν συνδυασμό όλων των στοιχείων που αναφέρθηκαν παραπάνω και συνήθως περιλαμβάνουν τον προοριζόμενο πληθυσμό της δοκιμασίας, τον σκοπό της και άλλες προδιαγραφές, διαδικασίες βαθμολόγησης, διαδικασία ανάπτυξης δοκιμασιών, τεχνικά δεδομένα και μειωμένες βαθμολογίες (AERA, APA και NCME 2008).

Όσον αφορά τα περιεχόμενα των υλικών υποστήριξης, σύμφωνα με τα Πρότυπα Εκπαιδευτικών και Ψυχολογικών Δοκιμασιών, συνήθως περιλαμβάνουν:

τη φύση της δοκιμασίας• την προβλεπόμενη χρήση της• τις διαδικασίες που σχετίζονται με την ανάπτυξη της δοκιμασίας• τεχνικές πληροφορίες σχετικά με τη βαθμολογία, την ερμηνεία και την απόδειξη της εγκυρότητας και της αξιοπιστίας• κλιμάκωση και τυποποίηση, εάν χρειάζεται, του οργάνου• και κατευθυντήριες γραμμές για τη διαχείριση και την ερμηνεία των δοκιμασιών.

AERA, APA και NCME 2008: 67

Το εισαγωγικό κεφάλαιο του εγχειριδίου διαχείρισης και βαθμολόγησης WAIS [2] εξηγεί τις βασικές αρχές χρήσης (πεδίο εφαρμογής, απαιτήσεις εξεταστών,

τυποποιημένη διαδικασία, χρονοδιάγραμμα, περιβαλλοντικές συνθήκες, υλικά, ειδικές οδηγίες για άτομα με ειδικές ανάγκες, σχετικά με τις συντομευμένες εκδόσεις), το πεδίο εφαρμογής της, τις ειδικές πτυχές της εφαρμογής (σειρά παρουσίασης αντικειμένων, έλεγχος χρόνου, επανάληψη αντικειμένων, μεταξύ άλλων), γενικές αρχές βαθμολόγησης και απάντησης στη διαχείριση φύλλων (χρονολογικός υπολογισμός ηλικίας, καταγραφή απαντήσεων και βαθμολόγησης, μετατροπή βαθμολόγησης σε πηλίο νοημοσύνης, ή IQ, υπολογισμός, απόκτηση προφίλ, μεταξύ άλλων). Το δεύτερο κεφάλαιο περιλαμβάνει τις ειδικές οδηγίες για την εφαρμογή κάθε υποδοκιμασίας.

Τα έντυπα καταγραφής έχουν σχεδιαστεί για να καταγράφουν ολοκληρωμένες δημογραφικές και γενικές παρατηρήσεις συμπεριφοράς, να υπολογίζουν σωστά την ηλικία, να καταγράφουν απαντήσεις σε κάθε πιστή υποδοκιμασία και να βαθμολογούν τα αντικείμενα της υποδοκιμασίας σύμφωνα με το εγχειρίδιο. Τα τυποποιημένα φύλλα απαντήσεων μπορούν να βαθμολογηθούν χειροκίνητα με πρότυπα αλλά στις μέρες μας οι περισσότερες δοκιμασίες βαθμολογούνται με υπολογιστή και το συγκεκριμένο λογισμικό που έχει αναπτυχθεί για το σκοπό αυτό πρέπει επίσης να προσαρμόζεται.

Παρόλο που οι ψυχολογικές δοκιμασίες είναι πολύ ποικίλες, ανάλογα με τις δομές που σκοπεύουν να μετρήσουν και τις αρχές που τις υποστηρίζουν, ορισμένα κοινά γνωστικά χαρακτηριστικά μπορούν ακόμα να εντοπιστούν. Οι οδηγίες δίνονται με απλό τρόπο, αντικατοπτρίζοντας τα κύρια χαρακτηριστικά του κοινού τεχνικού λόγου, όπως η χρήση επιτακτικών, παρόντων χρόνων και περιγραφικών ρημάτων, σε μια προσπάθεια απρόσωπης και αντικειμενικής φύσης. Η σύνταξη είναι απλή και συχνά περιλαμβάνει πολλές απλές ανεξάρτητες προτάσεις. Η συχνή χρήση του γενικού λεξιλογίου και η τάση να εξαιρούνται οι τεχνικοί όροι και τα ακρωνύμια που θα

μπορούσαν να δημιουργήσουν ασάφεια είναι επίσης κοινά. Συνήθως παρατίθενται παραδείγματα για τον τρόπο σωστής συμπλήρωσης των εντύπων.

Το στυλ είναι συνοπτικό, η έκφραση τείνει να είναι ακριβής και καταγραφή απέχει πολύ από την τυπικότητα. Στην πραγματικότητα• είναι μερικές φορές ακόμη και λεκτική, με τη σκόπιμη χρήση των καθημερινών εκφράσεων. Πολύ συχνά, το κείμενο υποτάσσεται σε οπτικά και ιδεολογικά ερεθίσματα, μαζί με πραγματικά, χειροπιαστά αντικείμενα και σχήματα. Η σαφήνεια και η απλότητα κυριαρχούν και συνιστάται, κατά παράδοση, η αποφυγή της χρήσης διπλών αρνητικών και υπερβολικά παρατεταμένων δηλώσεων, δεδομένου ότι τα στοιχεία πρέπει να είναι αντιπροσωπευτικά, συναφή, ποικίλα, σαφή, απλά και κατανοητά. (Muñiz and Fonseca-Pedrero 2009)

3. Η μετάφραση ως αναπόσπαστο μέρος της διαδικασίας προσαρμογής της δοκιμασίας

3.1 Η προσαρμογή της δοκιμασίας από ιστορική άποψη

Έχουμε ήδη αναφέρει το αυξανόμενο ενδιαφέρον των ψυχολόγων για την εφαρμογή δοκιμασιών σε διαπολιτισμικό επίπεδο. Με την εισαγωγή διαφορετικών εθνικών προοπτικών στις σπουδές τους, έχουν δύο στόχους: αφενός, να διευρύνουν την ποιότητα και την εμβέλεια των μετρήσεων προσωπικότητας, ικανότητας ή επίτευξης• και, αφετέρου, να προωθήσουν τη θεωρητική και εφαρμοσμένη επιστημονική γνώση στον τομέα τους. Ομοίως, η μετάφραση μιας υπάρχουσας δοκιμασίας σε μια νέα γλώσσα, προκειμένου να εφαρμοστεί σε διαφορετικό πολιτισμικό περιβάλλον, μπορεί να θεωρηθεί ως μια βολική συντόμευση για τον πολιτισμό-στόχο όσον αφορά τις οικονομικές και τεχνικές πτυχές. Από ιστορική άποψη, αυτή η διαπολιτισμική τάση έχει αυξηθεί ραγδαία, ιδιαίτερα κατά το δεύτερο μισό του 20ου αιώνα. Ήδη από το 1911, το *Échelle métrique de l'intelligence*, μια δοκιμασία ευφυΐας που αναπτύχθηκε από τους

Γάλλους ερευνητές Binet και Simon, μεταφράστηκε στην αγγλική γλώσσα (γνωστή ως η Κλίμακα Πληροφοριών Binet-Simon για παιδιά)• και, μέχρι το 1916, αυτή η κλίμακα είχε ήδη μεταφραστεί σε επτά άλλες γλώσσες. Ωστόσο, από τότε, η τάση ήταν να προσαρμοστούν τα μέσα που αναπτύχθηκαν αρχικά στα αγγλικά σε άλλους πολιτισμούς, ως πιθανή αντανάκλαση της κυριαρχίας των ΗΠΑ και των Βρετανών ερευνητών στον τομέα των δοκιμασιών. Μεταξύ των πιο δημοφιλών μέσων που έχουν μεταφραστεί σε πολλές γλώσσες, ο Hambleton (1993) επιστρά την προσοχή στο Κατάλογο Ανησυχιών για την Κατάσταση των Ενηλίκων, το ευρύτερα χρησιμοποιούμενο μέτρο αυτοαναγκών για το άγχος, το οποίο ανέπτυξε, μεταξύ άλλων, ο Αμερικανός ψυχολόγος Charles D. Spielberger• και στην Κλίμακα Νοημοσύνης για Ενήλικες του Weschler, μια γενική δοκιμασία της ενήλικης νοημοσύνης που έχει ήδη περιγραφεί σε αυτή την εργασία και η οποία σχεδιάστηκε από έναν άλλο αμερικανικό ερευνητή, τον David Wechsler.

Με σεβασμό σε συγκεκριμένους τομείς των δοκιμασιών, ο Hambleton (1993) υποδεικνύει ότι η Διεθνής Ένωση για την Αξιολόγηση των Εκπαιδευτικών Επιτεύξεων έχει διεξαγάγει πολυπολιτισμικές μελέτες στον τομέα της εκπαιδευτικής επίδοσης και της σχολικής συμπεριφοράς για πάνω από τριάντα χρόνια, με σκοπό να επηρεάσει την εκπαιδευτική πολιτική στις διάφορες ενδιαφερόμενες χώρες. Εξάλλου, οι Marsella, Dubanosky κ.α. επισημαίνουν ότι όσον αφορά τις πολιτιστικές ανθρωπολογικές μελέτες και τις μελέτες προσωπικότητας, "δεν ήταν παρά στη δεκαετία του '70 που οι ψυχολόγοι τελικά άρχισαν να αντιμετωπίζουν τους κινδύνους της πολιτισμικής μεροληψίας στις σπουδές τους σε μεγάλη κλίμακα και να αναπτύσσουν εννοιολογικά μοντέλα και μεθοδολογίες που θα μπορούσαν να ελαχιστοποιήσουν αυτούς τους κινδύνους" (Marsella, Dubanosky κ.α., 2000: 44). Αυτοί οι συγγραφείς φαίνεται να απορρίπτουν το γεγονός ότι οι ψυχολόγοι πριν από τη δεκαετία του 1970 δεν γνώριζαν

γενικώς τις πολιτισμικές διαφορές όταν "αδιακρίτως" διαχειρίζονταν κλίμακες προσωπικότητας σε ανθρώπους από μη δυτικές χώρες, αγνοώντας έτσι "τη δυνατότητα πολιτισμικής προκατάληψης στην ίδια τη φύση των [ψυχολογικών] εννοιών, των κλιμάκων και των κανόνων" (Marsella, Dubanosky κ.α., 2000: 44). Ομοίως, ο Hambleton (1993) αναφέρεται στο Brislin (1970) για να δείξει ότι, τουλάχιστον μέχρι το 1970, υπήρχαν ελάχιστα στοιχεία ότι οι ερευνητές προσπάθησαν να καθιερώσουν την μετάφραση ισοδυναμίας ή να προσδιορίσουν δυνητικά μεροληπτικά αντικείμενα, ένα ελάττωμα που συνεπαγόταν κάποιες σκιές στην εγκυρότητα σημαντικών μεριδίων διεπιστημονικών ερευνών μέχρι το 1970. Σε ένα μεταγενέστερο έργο, ο Hambleton προσθέτει ότι αυτός ο ισχυρισμός μπορεί να ισχύει και για την έρευνα που διεξήχθη τη δεκαετία του 1980 και του 1990 και κάνει μια παραπομπή σε ορισμένους διαπολιτισμικούς ερευνητές οι οποίοι πρότειναν να απορριφθεί ένα μεγάλο μέρος της έρευνας στον τομέα τους ως άκυρη λόγω των ελλείψεων στη διαδικασία προσαρμογής της δοκιμασίας (Hambleton 2005: 4).

Παρά ταύτα, έχουν γίνει αυστηρά βήματα τα τελευταία χρόνια, προκειμένου να βελτιωθούν οι πολυπολιτισμικές ψυχολογικές δοκιμασίες. Το πιο σημαντικό από αυτά τα βήματα ήταν η ίδρυση της Διεθνούς Επιτροπής Ελέγχου, μιας επιτροπής ψυχολόγων από διάφορες διεθνείς ενώσεις. [3] Στις αρχές της δεκαετίας του 1990, ανατέθηκε στην επιτροπή αυτή να εκπονήσει μια σειρά τεχνικών κατευθυντήριων γραμμών για τη μετάφραση των δοκιμασιών και τον καθορισμό της ισοδυναμίας της δοκιμαστικής βαθμολογίας. Ως αποτέλεσμα των εργασιών τους, οι Κατευθυντήριες Γραμμές της ITC για την Προσαρμογή των Δοκιμασιών αποκαλύφθηκαν το 2000, καλύπτοντας τέσσερα τμήματα τα οποία αντιπροσωπεύουν ολόκληρη τη διαδικασία προσαρμογής μιας δοκιμασίας σε μια ξένη γλώσσα / κουλτούρα: το πλαίσιο, την εξέλιξη των δοκιμασιών και την προσαρμογή, τη διοίκηση και τις ερμηνείες τεκμηρίωσης / βαθμολογίας. Αυτές

οι κατευθυντήριες γραμμές, των οποίων η δημιουργία ήταν υπό την καθοδήγηση του ερευνητή Ronald K. Hambleton, συνιστούν μια προσεκτική προσέγγιση στην προσαρμογή των ψυχολογικών μέσων, και αναφέρονται συχνά σε αυτό το έγγραφο.

3.2 Είδη ισοδυναμίας στην προσαρμογή των δοκιμασιών

Όσον αφορά το αντικείμενο της μελέτης μας, "δύο εκδόσεις ενός αντικειμένου όταν προετοιμάζονται σε διαφορετικές γλώσσες θεωρούνται ισοδύναμες όταν μέλη κάθε ομάδας της ίδιας ικανότητας έχουν την ίδια πιθανότητα επιτυχίας στο αντικείμενο"• εάν οι πιθανότητες ποικίλλουν, "το αντικείμενο φέρει την ένδειξη 'δυσνητικά μεροληπτικό'" (Hambleton 1993: 62). Αυτή η ισοδυναμία νοείται ότι αποτελείται από διάφορα διακριτά επίπεδα, τα οποία κυμαίνονται από τη συσχέτιση λέξεων και πολιτιστικών αναφορών, στην προσεκτική επιλογή κλιμάκων και τρόπων διαχείρισης των δοκιμασιών. Στο πλαίσιο αυτό, ως εκ τούτου, η γλωσσική ισοδυναμία είναι μόνο μία από τις πολλές πτυχές που πρέπει να εξεταστούν κατά την αξιολόγηση της διαπολιτισμικής αλληλεπίδρασης των μέσων.

Παρόλο που δεν υπάρχει ενιαία αποδεκτή ονοματολογία που να αναφέρεται στα διάφορα επίπεδα ισοδυναμίας, μπορούν να συναχθούν ορισμένα κοινά χαρακτηριστικά. Αρχικά, οι περισσότεροι ερευνητές τονίζουν ότι η ισοδυναμία κατασκευής πρέπει να συμβεί ως προϋπόθεση για οποιαδήποτε διαπολιτισμική μελέτη. Οι Harkness and Schoua-Glusberg (1998) περιγράφουν την ισοδυναμία των δομών ως κάλυψη της εννοιολογικής / λειτουργικής ισοδυναμίας και την ισοδυναμία ως τον τρόπο με τον οποίο λειτουργεί η δομή που μετράται από την δοκιμασία σε κάθε γλώσσα / πολιτιστική ομάδα. Με άλλα λόγια, οι Herdman, Fox-Rushby κ.α. (1998: 324), που αναφέρονται σε αυτό το είδος ανταπόκρισης ως "εννοιολογική ισοδυναμία", την περιγράφουν ως εξής: "[Αυτό το είδος ισοδυναμίας] επιτυγχάνεται όταν το ερωτηματολόγιο έχει την ίδια

σχέση με την υποκείμενη έννοια [...]και στους δύο πολιτισμούς, κυρίως όσον αφορά τους τομείς που περιλαμβάνονται και την έμφαση που δίνεται σε διάφορους τομείς". Για παράδειγμα, η δομή της «ποιότητας ζωής» μπορεί να περιλαμβάνει διαφορετικές εμπειρίες σε διαφορετικούς πολιτισμούς (π.χ., αφθονία υλικών αντικειμένων έναντι πρόσβασης σε άμεσες πρώτες βοήθειες)• ως εκ τούτου, ένας ερευνητής που επιθυμεί να προσαρμόσει μια δοκιμασία που μετρά πτυχές που σχετίζονται με την ποιότητα ζωής πρέπει να διασφαλίσει, καταρχάς, ότι οι υπό μελέτη τομείς έχουν διαμορφωθεί με τον ίδιο τρόπο και στους δύο πολιτισμούς. Ομοίως, κατά την αξιολόγηση των χαρακτηριστικών που συνδέονται με την οικογένεια, οι προσαρμογές των δοκιμασιών πρέπει να διεξάγουν προσεκτική έρευνα προκειμένου να διαπιστώσουν εάν υπάρχει αντιστοιχία μεταξύ της πηγής και των πολιτισμών-στόχων όσον αφορά τη φύση και το εύρος των οικογενειακών σχέσεων (Herdman, Fox-Rushby κ.α. 1998: 324)• αν δεν ήταν επαρκώς παρόμοια, η σύγκριση των αποτελεσμάτων που προέκυψαν σε αμφότερες τις εκδοχές της δοκιμής θα είχε μικρή αξία.

Οι Marsella, Dubanosky κ.α. πιστεύουν επίσης στην ισοδυναμία της δομής, την οποία ονομάζουν επίσης "εννοιολογική ισοδυναμία" ως "πιο βασική από οποιαδήποτε άλλη ισοδυναμία" (Marsella, Dubanosky κ.α. 2000: 53). Από τη σκοπιά των μετρήσεων της προσωπικότητας, αυτοί οι συγγραφείς αναφέρονται σε ένα πλαίσιο επικύρωσης της δοκιμασίας που λαμβάνει υπόψη τέσσερις τύπους ισοδυναμίας: αφενός, γλωσσική ισοδυναμία και, αφετέρου, τρεις τύποι ψυχομετρικής ισοδυναμίας, εκ των οποίων η εννοιολογική ανταπόκριση θα ήταν η πρώτη. Όσον αφορά τις ψυχομετρικές ιδιότητες, εκτός από την εννοιολογική ισοδυναμία, οι Marsella, Dubanosky κ.α. (2000) εφιστούν την προσοχή στην ισοδυναμία κλίμακας (δηλ. Ο βαθμός πολιτισμικής αποδοχής στον τρόπο με τον οποίο το μέσο είναι κλιμακωτό) και στην κανονιστική ισοδυναμία (δηλ. στην ιδέα ότι πρέπει να υπάρχουν δεδομένα αναφοράς, οι λεγόμενοι κανόνες, για την

ομάδα που πρόκειται να μελετηθεί, αφού οι κανόνες που βασίζονται σε μια συγκεκριμένη ομάδα καλλιέργειας πηγής ενδέχεται να μην είναι έγκυροι για τον πληθυσμό-στόχο). Αυτά τα είδη ψυχομετρικής ισοδυναμίας είναι απαραίτητα για την εξασφάλιση της πολιτιστικής εγκυρότητας μιας δοκιμασίας, δεδομένου ότι «από μόνη της η απλή μετάφραση των υλικών από τη μια γλώσσα σε μια άλλη γλώσσα δεν εγγυάται ότι το μέσο είναι έγκυρο ή κατάλληλο για χρήση σε μια άλλη κουλτούρα» (Marsella, Dubanosky κ.α., 2000: 53). Στα Πρότυπα Εκπαιδευτικών και Ψυχολογικών Δοκιμασιών (AERA, APA και NCME 2008), η έννοια της ψυχομετρικής ισοδυναμίας συνδέεται επίσης με τη λεκτική επίδοση των συμμετεχόντων στις δοκιμασίες. Σύμφωνα με τους συγγραφείς τους, πρέπει να αναγνωριστεί ότι "οι αξίες που σχετίζονται με τη φύση και το βαθμό της λεκτικής παραγωγής μπορούν επίσης να διαφέρουν μεταξύ των πολιτισμών" (AERA, APA και NCME 2008: 97). Δηλαδή, διακεκριμένες πολιτισμικές ομάδες μπορεί να κρίνουν διαφορετικά τα μοντέλα ομιλίας (όπως σύντομες απαντήσεις ή λέξεις-κλειδιά) και αυτή η πολυμορφία θα πρέπει να λαμβάνεται υπόψη κατά την προσαρμογή μιας δοκιμασίας και την εξέταση των αποτελεσμάτων της.

Όπως οι Marsella, Dubanosky κ.α. (2000) αναγνωρίζουν, όσον αφορά τη διαπολιτισμική έρευνα, μόνο η γλωσσική ισοδυναμία δεν αρκεί. Ωστόσο, η αποτυχία της επίτευξης της, θα αποτελέσει σίγουρα ένα καίριο πλήγμα για την εγκυρότητα της προσαρμοσμένης δοκιμασίας. Οι Herdman, Fox-Rushby κ.α. υπαινίσσονται ότι η "σημασιολογική ισοδυναμία" ασχολείται με την αντιστοιχία λέξεων σε διάφορες γλώσσες• σύμφωνα με αυτούς, η σημασιολογική ισοδυναμία αφορά τη μεταφορά νοήματος σε όλες τις γλώσσες και την επίτευξη παρόμοιου αποτελέσματος στους ερωτώμενους σε διάφορες γλώσσες" (Herdman, Fox-Rushby κ.α. 1998: 326). Αυτό περιλαμβάνει ζητήματα όπως το μητρώο και τη διάλεκτο (δηλαδή, οι στοχευμένοι αναγνώστες πρέπει να αισθάνονται σαν στο σπίτι τους με τη γλώσσα που

χρησιμοποιείται στην δοκιμασία, η οποία, ταυτόχρονα, αναμένεται να παρουσιάζει το ίδιο επίπεδο δυσκολίας με την έκδοση στην πρωτότυπη γλώσσα). Περιέργως, οι Herdman, Fox-Rushby κ.α. (1998) καταφεύγουν στο Barnwell (1980), ειδικός στον τομέα της γλωσσολογίας, για να δείξει τους διάφορους τύπους νοήματος που πρέπει να λαμβάνει υπόψη ο μεταφραστής κατά τη μετάφραση μιας δοκιμασίας (δηλ. αναφορικά, υποτιθέμενα, στυλιστικά, αντανakλαστικά, συντοπιστικά και θεματικά). Αυτό το επίπεδο ακρίβειας στην περιγραφή της γλωσσικής ισοδυναμίας συγκρούεται με τις συνήθως ασαφείς δηλώσεις διαπολιτισμικών ψυχολόγων όταν αντιμετωπίζουν το πρόβλημα της μετάφρασης• αναφέρονται συνήθως στη "διατήρηση της αρχικής έννοιας" ή σε "ισοδύναμες λέξεις και φράσεις", χωρίς περαιτέρω εξηγήσεις για το τι ιδιαίτερα εννοούν με αυτό. Στο τμήμα 3.4, θα συζητήσουμε τη φύση και την έκταση της γλωσσικής ισοδυναμίας, καθώς και κάποιες παρανοήσεις σχετικά με τη διαδικασία μετάφρασης στο πλαίσιο των ψυχολογικών δοκιμασιών.

Ως ανακεφαλαίωση, οι Herdman, Fox-Rushby κ.α. αναφέρονται σε ένα τελικό τύπο ισοδυναμίας, τη «λειτουργική ισοδυναμία», η οποία «επιδιώκει να υπογραμμίσει το γεγονός ότι όλα τα μέρη της διαδικασίας που περιγράφονται εδώ είναι σημαντικά για την επίτευξη ερωτηματολογίων που είναι ισοδύναμα μεταξύ των πολιτισμών» (Herdman, Fox-Rushby κ.α., 1998: 331). Για αυτούς, η "λειτουργική ισοδυναμία" θα μετράται με το πόσο καλά εκτελείται ένα μέσο, όπως αυτό προορίζεται, σε δύο ή περισσότερες κουλτούρες.

Ως απαραίτητο βήμα προκειμένου να εκτιμηθεί κατά πόσον έχουν επιτευχθεί τα διάφορα είδη ισοδυναμίας σε ένα συγκεκριμένο μέσο, οι ψυχολόγοι κάνουν χρήση μιας σειράς διαδικασιών ελέγχου. Αυτές μπορεί να είναι κριτικής (δηλ. βάσει γνώμης εμπειρογνομόνων) ή στατιστικής (δηλαδή με βάση τις πραγματικές απαντήσεις

στοιχείων των εξεταζομένων). Και οι δύο θα εξεταστούν παρακάτω, αλλά θα δοθεί μεγαλύτερη έμφαση στις πρώτες, καθώς αυτές περιλαμβάνουν τεχνικές μετάφρασης ή προσεγγίσεις που είναι χαρακτηριστικές αυτού του τομέα γνώσης.

3.3 Κριτικά και στατιστικά σχέδια για την προσαρμογή των δοκιμασιών

Οι κατευθυντήριες γραμμές της Διεθνούς Επιτροπής Δοκιμασιών για την Προσαρμογή των Δοκιμασιών (ITC 2000), υπό το τμήμα "Ανάπτυξη Δοκιμασιών και Προσαρμογή" και ως αντανάκλαση της αυξανόμενης ανησυχίας σχετικά με την ανάγκη για πολλαπλά αποδεικτικά στοιχεία προκειμένου να διαπιστωθεί η εγκυρότητα μιας προσαρμοσμένης δοκιμασίας, απαιτούν από τους υπεύθυνους δοκιμασίας και τους εκδότες να συγκεντρώνουν τόσο κριτικά όσο και στατιστικά στοιχεία για να υποστηρίξουν την πλήρη αποτελεσματικότητα μιας δεδομένης προσαρμοσμένης δοκιμασίας για συγκεκριμένο πληθυσμό. Από τη μία πλευρά, δηλώνουν ότι η συλλογή γλωσσικών και ψυχολογικών κριτικών στοιχείων θα κάνει τη διαδικασία προσαρμογής πιο ακριβή. Από την άλλη πλευρά, η χρήση κατάλληλων στατιστικών τεχνικών αναμένεται επίσης σε μια διαδικασία προσαρμογής σε σχέση με όλους τους επιδιωκόμενους πληθυσμούς, καθώς συμβάλλουν στον εντοπισμό πιθανών δυσκολιών και προβληματικών συνιστωσών της προσαρμοσμένης δοκιμασίας. Θεωρητικά, αν και οι δύο τύποι αποδεικτικών στοιχείων συλλέγονται επαρκώς, όλα τα επίπεδα ισοδυναμίας, όπως περιγράφηκαν προηγουμένως στο παρόν έγγραφο, πρέπει να είναι ασφαλή.

3.3.1. Κριτικά σχέδια

Τα κριτικά σχέδια περιλαμβάνουν πολύπλοκες τεχνικές ελέγχου μετάφρασης και παρουσιάζουν ιδιαίτερο ενδιαφέρον όσον αφορά το παρόν έγγραφο. Οι δύο πιο

δημοφιλείς κριτικές μέθοδοι είναι η ευθεία μετάφραση και η μετάφραση προς τα πίσω (πίσω μετάφραση). Ελαφρές παραλλαγές αυτών των βασικών μεθόδων μπορούν επίσης να βρεθούν στη βιβλιογραφία, σχετικές με την προσαρμογή της δοκιμασίας στον τομέα της ψυχολογίας.

Από τη μία πλευρά, αν ακολουθηθεί ένα σχέδιο μετάφρασης προς τα εμπρός, ένας μόνο μεταφραστής (ή ιδανικά ένας αριθμός από αυτούς) προσαρμόζει την δοκιμασία από τη γλώσσα πηγής στη γλώσσα-στόχο. Σε ένα δεύτερο στάδιο, μια διαφορετική ομάδα μεταφραστών αποφασίζει για την ισοδυναμία των δύο εκδοχών της δοκιμασίας (Hambleton 2005). Στη συνέχεια, μπορούν να συμμετάσχουν και άλλοι δύο τύποι συμμετεχόντων:

α. ομιλητής σε γλώσσα-στόχο (ο οποίος μπορεί να είναι ή να μην είναι μεταφραστής), προκειμένου να εξομαλύνει τυχόν ασυμφωνίες στη γλώσσα που χρησιμοποιείται•

β. μια ομάδα από εξεταστές της γλώσσας στόχου, οι οποίοι θα δώσουν την ερμηνεία τους για τα προσαρμοσμένα στοιχεία (αυτό θα περιλαμβάνει μια μελέτη "φωναχτής σκέψης").

Όπως αναγνωρίζει ο Hambleton από την οπτική της ψυχολογίας, το κύριο μειονέκτημα της μετάφρασης "συσχετίζεται με το υψηλό επίπεδο συμπερασμάτων που πρέπει να κάνουν οι μεταφραστές για την ισοδυναμία των δύο εκδοχών της δοκιμασίας" (Hambleton 2005: 12). Σε μια παραλλαγή αυτού του σχεδιασμού, που ονομάζεται "πολλαπλής μετάφρασης προς τα εμπρός", ζητείται από πολλούς ανεξάρτητους μεταφραστές να μεταφράσουν το μέσο και στη συνέχεια όλες οι μεταφράσεις συγκρίνονται ανά στοιχείο με σκοπό την ανίχνευση προβληματικών περιοχών.

Από την άλλη πλευρά, η μετάφραση προς τα πίσω είναι, κατά μεγάλο βαθμό, η κριτική μέθοδος που επιλέγεται συνήθως. Όπως ορίζεται από τον Maxwell, είναι "διαδικασία τριών βημάτων": πρώτα, η αρχική έκδοση της δοκιμασίας μεταφράζεται στη γλώσσα-στόχο• έπειτα, ένας διαφορετικός μεταφραστής μεταφράζει αυτή την έκδοση πίσω στη γλώσσα πηγή• τελικά, οι αρχικές και οι μεταφρασμένες εκδοχές συγκρίνονται τόσο από τους ψυχολόγους όσο και από τους μεταφραστές για να εξετάσουν πιθανές αποκλίσεις και να τις διορθώσουν (Maxwell 1996: 6). Είναι γενικά αποδεκτό ότι, όσο οι δύο εκδοχές της δοκιμασίας στη γλώσσα πηγή φαίνονται παρόμοιες, υπάρχουν αρκετοί λόγοι για να υποστηριχθεί ότι οι πηγές και οι στοχευμένες εκδόσεις της δοκιμασίας, είναι ισοδύναμες. Πολύ παραδόξως, η αρχική δοκιμασία λειτουργεί ως ένα ασυνήθιστο *tertium comparationis* με το οποίο ελέγχεται η έκδοση, με μετάφραση προς τα πίσω, της δοκιμασίας. Εάν και οι δύο απασχολούν περίπου το ίδιο γλωσσικό υλικό στη γλώσσα πηγής (ένα κριτήριο που υποδηλώνει την επίσημη και σημασιολογική μορφή ισοδυναμίας που προτείνουν οι Nida [1964] και Newmark [1981], αντίστοιχα), η έκδοση της γλώσσας στόχου της δοκιμασίας, η οποία δεν αποτέλεσε το επίκεντρο της αξιολόγησης, παίρνει το πράσινο φως από τους κριτές.

Παρόλο που αυτή είναι η διαδικασία που προτιμάται περισσότερο από τους ψυχολόγους κατά την προσαρμογή των δοκιμασιών (δεδομένου ότι αυτοί είναι κυρίως υπεύθυνοι για την αξιολόγηση της εγκυρότητας της δοκιμασίας με τη σύγκριση και των δύο εκδόσεων στη γλώσσα πηγή), εντοπίστηκαν ορισμένα μειονεκτήματα από άποψη της ψυχολογίας και της γλωσσολογίας. Το σημαντικότερο είναι ότι η κατάλληλη μετάφραση μπορεί να επιτρέψει να παραμείνουν κρυμμένα τα ελαττώματα στην στοχευμένη έκδοση της δοκιμασίας. Για παράδειγμα, μια προσαρμογή θα μπορούσε να διατηρήσει ακατάλληλα τα γλωσσικά χαρακτηριστικά (π.χ. γραμματική, ορθογραφία) από την αρχική γλώσσα που είναι ξένη προς τη γλώσσα του νέου πληθυσμού-στόχου

και ακόμα θα περνούσε τον έλεγχο της μετάφρασης• με άλλα λόγια, στις περιπτώσεις όπου η στοχευμένη έκδοση είναι απλώς μια λέξη προς λέξη απόδοση της αρχικής έκδοσης, οι μεταφραστές της μετάφρασης προς τα πίσω, θα έχουν μια πολύ εύκολη δουλειά να μεταφέρουν τις λέξεις στη γλώσσα πηγή, αλλά η προσαρμοσμένη έκδοση πιθανώς να είναι λανθασμένη όσον αφορά τη γλωσσική ευχέρεια και την εννοιολογική ισοδυναμία. Για παράδειγμα, σε ένα ερωτηματολόγιο που μετρά την αυτοπεποίθηση των διαιτητών (Guillén, Feltz κ.α., 2010), μια διαδικασία μετάφρασης προς τα πίσω, θα ενθάρρυνε μια πολύ κατά λέξη απόδοση των στοιχείων, όπως το ακόλουθο παράδειγμα, από μια υποθετική προσαρμογή στην ισπανική, απεικονίζει:

1. (Έχετε τη δυνατότητα να) είστε σταθερά επιτυχής στη λήψη σωστών αποφάσεων.

(Tienes la habilidad de) consistentemente ser exitoso en tomar decisiones correctas.

Κατά λέξη μετάφραση από τον γράφων.

Όταν μεταφέρεται ξανά η ισπανική έκδοση στα αγγλικά, ο μεταφραστής της μετάφρασης προς τα πίσω είναι πιθανό να ανασυνθέσει το στοιχείο της γλώσσας πηγής σχεδόν στην αρχική του μορφή, καλύπτοντας έτσι τις απαιτήσεις ισοδυναμίας των ψυχολόγων. Ωστόσο, η κυριολεκτική απόδοση είναι ένα συντακτικό και λεξικολογικό μεταφραστικό δάνειο, όπου η ισπανική γλώσσα χρησιμοποιείται με έναν πολύ αφύσικο τρόπο. Εάν, αντίθετα, το στοιχείο μεταφράστηκε με πιο ιδιωματικά κριτήρια, η προκύπτουσα φράση (π.χ. (Erescapaz) de de tomar siempre las decisiones correctas), αν και είναι πολύ πιο κατάλληλη ως μια δήλωση της ισπανικής γλώσσας, θα οδηγούσε σε μια μετάφραση προς τα πίσω, η οποία θα διέφερε από το αρχική, σοφή μορφή του κειμένου. Ένα άλλο παράδειγμα μπορεί να βρεθεί σε μια δοκιμασία για την εμπιστοσύνη μιας ομάδας σχετικά με ένα επερχόμενο παιχνίδι ή έναν ανταγωνισμό

(Short, Sullivan κ.α., 2005). Εδώ είναι το στοιχείο του κειμένου πηγής και η κυριολεκτική απόδοση του στα ισπανικά, μαζί με μια πιο ιδιωματική μετάφραση:

2. (Η ομάδα σας έχει τη δυνατότητα να) παραμείνει στο παιχνίδι όταν φαίνεται ότι η ομάδα σας δεν κάνει καθόλου διαλείμματα.

α. (Tu equipo tiene la habilidad de) permanecer en el juego cuando parece que no está teniendo un descanso.

Κατά λέξη μετάφραση από τον γράφων.

β. (Tu equipo es capaz de) continuar luchando cuando parece que todo le sale mal.

Όχι κατά λέξη μετάφραση από τον γράφων.

Όπως και στην προηγούμενη περίπτωση, η κατά λέξη μετάφραση θεωρητικά θα ευνοηθεί από τους ψυχολόγους, αφού στη μεταγενέστερη μετάφραση προς τα πίσω, πιθανώς θα ταιριάζει καλύτερα με τη μορφή του πηγαίου κειμένου σε σχέση με την όχι κατά λέξη έκδοση. Ωστόσο, όσον αφορά τη χρήση της γλώσσας-στόχου, το τελευταίο φαίνεται να είναι ένα στοιχείο που είναι πιο πιθανό να κατανοηθεί επαρκώς και να απαντηθεί από τους ισπανόφωνους που κάνουν την δοκιμασία.

Εν μέρει για τους λόγους αυτούς, η μετάφραση προς τα πίσω, δεν συνιστάται ως αυτόνομη διαδικασία, ούτε από τους ψυχολόγους, αφού "μπορεί να προσφέρει τεχνητή ομοιότητα νοήματος σε όλες τις γλώσσες, αλλά όχι την καλύτερη έκδοση στη νέα γλώσσα" (AERA, APA και NCME 2008: 92). Σε γενικές γραμμές και λαμβάνοντας υπόψη κάποιες ανησυχίες που προκύπτουν από τις μεταφραστικές μελέτες, οι εμπειρογνώμονες που επιλέγουν αυτή τη διαδικασία τείνουν να προσανατολίζονται προς τη λογοτεχνία εκτός πλαισίου, παράγοντας έτσι ακατάλληλες δοκιμασίες, που

μπορεί να μην έχουν νόημα για τα άτομα που θα τις κάνουν. Επιπλέον, αυτή η απλοϊκή προσέγγιση καθυστερεί, με την απόκρυψη τους, το στάδιο επίλυσης προβλημάτων, για παράδειγμα, των πολιτισμικών διαφορών, οι οποίες θα ληφθούν υπόψη μόνο σε μεταγενέστερα στάδια της διαδικασίας προσαρμογής, εάν αυτά υπάρχουν καθόλου (για παράδειγμα, στη στατιστική φάση της επικύρωσης).

Δεδομένου ότι οι προσαρμοσμένες δοκιμασίες πρέπει να υποβληθούν σε δοκιμή στο αντικείμενο πριν από τη διεξαγωγή διαπολιτισμικής έρευνας, οι κριτικές μέθοδοι αποτελούν μόνο μέρος των διαδικασιών που πρέπει να εφαρμοστούν στην πράξη για την επικύρωση των μεταφρασμένων μέσων. Υπό αυτή την έννοια, τα περισσότερα κριτικά σχέδια κατηγορούνται για μη υποβολή των τελικών προσαρμοσμένων εκδόσεών τους σε δείγματα του πληθυσμού που προορίζονται και για μη διεξαγωγή της εξεταστικής διαδικασίας υπό πραγματικές συνθήκες. Με στόχο την υπέρβαση αυτού του περιορισμού, οι ψυχολόγοι χρησιμοποιούν στατιστικές και άλλες μεθόδους, όπως τα σχέδια συλλογής δεδομένων και την ανάλυση δεδομένων.

3.3.2 Στατιστικά σχέδια

Αυτές οι μέθοδοι βασίζονται στις πραγματικές απαντήσεις στοιχείων των εξεταζομένων και παρέχουν εμπειρικά δεδομένα που θα βοηθήσουν τους προγραμματιστές να επαληθεύσουν την ισοδυναμία των πηγών και των γλωσσών-στόχων μιας δοκιμασίας. Θεωρούνται ως ένας απαραίτητος έλεγχος ασφαλείας που συμπληρώνει τις κριτικές μεθόδους που περιγράφηκαν στην προηγούμενη ενότητα. Όπως επισημαίνει ο Hambleton, τα πιο συχνά χρησιμοποιούμενα σχέδια συλλογής στατιστικών στοιχείων ή συλλογής δεδομένων είναι τα εξής:

α. οι δίγλωσσοι εξεταζόμενοι λαμβάνουν τόσο την έκδοση πηγής όσο και τη γλώσσα στόχου της δοκιμασίας•

β. οι μονογλωσσικοί ομιλητές της γλώσσας-πηγής λαμβάνουν την αρχική και τη μεταφρασμένη έκδοχή της δοκιμασίας•

γ. οι μονογλωσσικοί ομιλητές της γλώσσας πηγής παίρνουν την έκδοση της γλώσσας πηγής της δοκιμασίας και εκείνη της γλώσσας στόχου, την έκδοση της γλώσσας στόχου.

Hambleton 1993; 2005

Οι ειδικοί εντοπίζουν αρκετές ελλείψεις σε όλα αυτά. Για παράδειγμα, στο πρώτο θεωρείται λανθασμένα ότι οι δίγλωσσοι έχουν την ίδια ικανότητα και στις δύο γλώσσες ή ότι θα απαντήσουν στη δοκιμασία με τον ίδιο τρόπο όπως και ο μέσος όρος των μονόγλωσσων. Όσον αφορά το δεύτερο σχέδιο, το κύριο μειονέκτημα είναι ότι η ανατροφοδότηση προέρχεται μόνο από τις εκδόσεις γλωσσών πηγής της δοκιμασίας (το αρχικό μέσο και την έκδοχή που μεταφράστηκε με μετάφραση προς τα πίσω), χωρίς πραγματικά δεδομένα από την προσαρμογή της γλώσσας στόχου. Τέλος, η τρίτη μέθοδος συλλογής δεδομένων, παρόλο που δεν παρουσιάζει τόσα λάθη όπως τα άλλα σχέδια, μπορεί επίσης να βρεθεί σε κίνδυνο, δεδομένου ότι θεωρεί δεδομένο ότι τα μέλη των δύο ομάδων θα επιδείξουν το ίδιο επίπεδο ικανότητας. Λόγω αυτών των μειονεκτημάτων, οι κατασκευαστές δοκιμασιών ενθαρρύνονται να εφαρμόσουν περισσότερες από μία στατιστικές διαδικασίες για να επιβεβαιώσουν την ισοδυναμία της προσαρμοσμένης έκδοσης. Επιπλέον, η μεταγενέστερη επεξεργασία των δεδομένων που συλλέγονται μέσω των στατιστικών μεθόδων πρέπει να συμβάλλει στην αναγνώριση αυτών των ελλείψεων και στην αντιστάθμισή τους, όπως κάνουν κάποιες

συγκεκριμένες αναλύσεις και πλαίσια (π.χ. πλαίσιο θεωρητικής απόκρισης αντικειμένων).

Στο πλαίσιο αυτό, συνδυάζοντας τις κρίσιμες και στατιστικές προδιαγραφές, η μεθοδολογία Vallerand για διαπολιτισμική επικύρωση (1989, Vallerand, Blais κ.α., 1989), ειδικά σχεδιασμένη για την προσαρμογή των αγγλικών ψυχολογικών κλιμάκων στα καναδικά γαλλικά, αποδείχθηκε ιδιαίτερη επιρροή και αποτελείται από επτά βήματα: πρώτον, την προετοιμασία προκαταρκτικής γλώσσας-στόχου, κατά προτίμηση με τη μετάφραση και την πίσω μετάφραση• η αξιολόγηση και η τροποποίηση αυτής της προκαταρκτικής εκδοχής από επιτροπή εμπειρογνομόνων ακολουθείται από την αξιολόγηση της πειραματικής γαλλικής εκδοχής σε προκαταρκτικό έλεγχο, με τη χρήση είτε τεχνικών "τυχαίας ανίχνευσης" είτε "δοκιμής-επαναδοκιμασίας" ή / και με δεύτερη βαθμολογία επιτροπής του επιπέδου αμφισημίας κάθε στοιχείου και την παροχή σχολίων και προτάσεων• σε αυτό το σημείο, πρέπει να γίνει η αξιολόγηση του περιεχομένου και της ταυτόχρονης εγκυρότητας, με υπολογισμό συσχετίσεων ή ανεξάρτητων T-δοκιμασιών. Στη συνέχεια υπολογίζεται η αξιοπιστία με τον υπολογισμό των δεικτών εσωτερικής συνέπειας και χρονικής σταθερότητας. Το επόμενο βήμα περιλαμβάνει τη μελέτη της εγκυρότητας κατασκευής, η οποία αξιολογείται μέσω ανάλυσης διερευνητικών ή επιβεβαιωτικών παραγόντων. Τέλος, οι κανόνες για την εκδοχή της γλώσσας στόχου προετοιμάζονται έτσι ώστε να μπορούν να αποδώσουν μια εκτίμηση της θέσης του εξεταζόμενου ατόμου σε ένα συγκεκριμένο πληθυσμό σε σχέση με το χαρακτηριστικό που μετράται. Ο Haccoun (1987) πρότεινε επίσης μια ενδιαφέρουσα προσέγγιση για να αξιολογήσει το περιεχόμενο και την ταυτόχρονη εγκυρότητα και την αξιοπιστία δοκιμασίας-επαναδοκιμασίας σε ένα μόνο βήμα. Με τη διαχείριση τόσο της αρχικής δοκιμασίας όσο και της μετάφρασής της σε μια ομάδα δίγλωσσων ατόμων δύο φορές, σε δύο διαφορετικές χρονικές στιγμές, είναι

δυνατό να αξιολογηθεί η σχέση μεταξύ του αρχικού και του μεταφρασμένου μέσου και να ληφθούν συντελεστές συσχέτισης δοκιμασίας-επαναδοκιμασίας σε απλό και μεθοδικό τρόπο.

Για όταν οι μεταφρασμένες δοκιμασίες υποβάλλονται σε παραδοσιακές διαδικασίες ανάλυσης με βάση την κλασική θεωρία δοκιμασιών, έχουν περιγραφεί πολλές μεθοδολογικές αδυναμίες. Για τους Hambleton, Swaminathan κ.α., αυτές περιλαμβάνουν:

- α. τη χρήση των δεικτών των μέσων, των οποίων η αξία εξαρτάται από τη συγκεκριμένη ομάδα των εξεταζομένων με τους οποίους έχουν αποκτηθεί•
- β. τη δοκιμασία των εκτιμήσεων ικανότητας που εξαρτώνται από την ιδιαίτερη επιλογή των αντικειμένων.

Hambleton, Swaminathan κ.α. 1991: ix

Επιπλέον, αυτές οι διαδικασίες περιλαμβάνουν υποθέσεις που είναι κάπως αυστηρές και μη ρεαλιστικές (Barbero García, Vila Abad κ.α., 2006). Οι προσεγγίσεις της θεωρίας απόκρισης αντικειμένων (IRT), οι οποίες εισέρχονται στη σκηνή ως αντίθετη αντίδραση στις παραδοσιακές μεθόδους, αξίζουν μια περαιτέρω εξήγηση, δεδομένου ότι αποτελούν έναν ιδιαίτερα εμπλουτισμένο τομέα έρευνας, ο οποίος απέδωσε "πολύαριθμα μοντέλα, ισχυρές μεθόδους εκτίμησης και δημιουργικές εφαρμογές [...] [παρέχοντας] συναρπαστικές και αυστηρές απαντήσεις σε πολλά προβλήματα μέτρησης" (Drasgow and Hulin 1990: 631). Με βάση την ιδέα ότι η πιθανότητα μιας σωστής απάντησης σε ένα στοιχείο είναι μια μαθηματική συνάρτηση των παραμέτρων προσώπου και στοιχείου, το IRT στηρίζεται στην εφαρμογή σχετικών μαθηματικών μοντέλων για την εξέταση δεδομένων. Ενώ η μονάδα ανάλυσης για την

κλασική θεωρία των δοκιμασιών ήταν η ίδια η δοκιμασία στο σύνολό της, το IRT επικεντρώνεται στο μεμονωμένο αντικείμενο, έτσι ώστε οι ερευνητές να είναι σε θέση να αντιμετωπίσουν εύκολα προβλήματα πέρα από το εύρος της κλασικής θεωρίας δοκιμασιών, όπως ο εντοπισμός ατόμων με ακατάλληλα πρότυπα απόκρισης επιλέγοντας στοιχεία σε κατάλληλα επίπεδα δυσκολίας για τους ερωτηθέντες (Drasgow and Hulin 1990). Έτσι, η ψυχομετρική ισοδυναμία μεταξύ μιας δοκιμασίας γλώσσας πηγής και μιας δοκιμασίας γλώσσας-στόχου μετράται από την ισοδυναμία των πιθανών απαντήσεων με τα στοιχεία της πηγής και της γλώσσας-στόχου (Hulin 1987) και μόνο εάν όλα τα στοιχεία της κλίμακας είναι ισοδύναμα θεωρείται και το σύνολο της δοκιμασίας ισοδύναμο (Candell και Hulin 1986).

3.4. Μια κριτική οπτική από τις μελέτες μετάφρασης

Το φάσμα των διαδικασιών που χρησιμοποιούν οι ψυχολόγοι και οι υπεύθυνοι δοκιμασιών για την προσαρμογή των μέσων σε διαφορετικές γλώσσες δείχνει σαφώς πόσο ενδιαφέρει αυτούς τους επαγγελματίες η ανάγκη επίτευξης ισοδυναμίας σε όλους τους πολιτισμούς. Αυτές οι διαδικασίες, και ιδίως τα σχέδια κρίσης, βασίζονται σε μια διαισθητική προσέγγιση που μοιάζει να μπερδεύει και να υπεραπλουστεύει μια σειρά από έννοιες που έχουν καθοριστική σημασία για την ανάπτυξη μεταφραστικών μελετών, όπως ο πολιτισμός, οι τεχνικές μετάφρασης και οι έννοιες της ισοδυναμίας και μετάφραση τους. Συγκεκριμένα, οι εμπειρογνώμονες στον τομέα των πολυπολιτισμικών ψυχολογικών δοκιμασιών συχνά υποτιμούν την πραγματική έκταση της διαδικασίας μετάφρασης, η οποία θεωρείται από πολλούς από αυτούς ως μια μονόδρομη διαδικασία αντικατάστασης λέξης προς λέξη, η οποία πρέπει να στραφεί σε υποτιθέμενες μη μεταφραστικές στρατηγικές προκειμένου να αντιμετωπιστούν οι πολιτισμικές διαφορές. Η "μέθοδος αντικατάστασης αντικειμένων" και η "αποσυμφόρηση" είναι δύο τέτοιες

στρατηγικές, τις οποίες ο Hambleton προτείνει ως διαδικασίες για να υπερνικήσουν τη δυσκολία "εξεύρεσης ισοδύναμων λέξεων ή φράσεων" (Hambleton 1993: 60). Η προηγούμενη τεχνική περιγράφεται ως αντικατάσταση ενός "αντικειμένου που μπορεί να μην μεταφράζεται καλά [...] από ένα συγκρίσιμο στοιχείο" (π.χ. μια αναφορά σε ένα βασιλιά σε ένα ερωτηματολόγιο θα πρέπει να αντικατασταθεί εάν το σύστημα-στόχος είναι μια δημοκρατία), ενώ το τελευταίο αναφέρεται στην "τροποποίηση των λέξεων ή των φράσεων" τόσο στα στάδια ανάπτυξης όσο και στην προσαρμογή της δοκιμασίας προκειμένου να «ανακουφιστεί το πρόβλημα των μη ισοδύναμων λέξεων ή φράσεων στις γλώσσες πηγής και στόχου» (Hambleton 1993: 60). Από την άποψη των μεταφραστικών μελετών, οι φράσεις όπως "που μπορεί να μην μεταφράζουν καλά" και "το πρόβλημα των μη ισοδύναμων λέξεων" μας οδηγούν πίσω στις προκαταρκτικές δηλώσεις που έγιναν σχετικά με τη μετάφραση πριν από τις πρώτες διεξοδικές και συστηματικές προσέγγιση του θέματος που προσπαθήθηκαν. Υπό αυτή την έννοια, όσον αφορά τη θεωρία, οι μεταφραστικές μελέτες έχουν καταδείξει την πολιτισμική και γλωσσική ανισορροπία με μεθοδικό τρόπο από τα μέσα του 20ού αιώνα, όταν, για να αναφέρουμε ένα πρώιμο παράδειγμα, οι Vinay και Dalbarnet (1958) περιέγραψαν άμεσες και πλάγιες τεχνικές μετάφρασης. Η λογοτεχνία στην προσαρμογή στις δοκιμασίες αφήνει τη γενική εντύπωση ότι οι ψυχολόγοι είναι κάπως σκεπτικοί σχετικά με τους μεταφραστές και το έργο τους αλλά, όπως προτείνουμε παραπάνω, πιστεύουμε ότι αυτή η επιφύλαξη προκύπτει από την έλλειψη γνώσης σχετικά με την πραγματική λειτουργία και τη δυνατότητα μετάφρασης. Για παράδειγμα, μερικοί εμπειρογνώμονες (π.χ., Hulin και Mayer 1986) δηλώνουν ότι μια ευχάριστη και ομαλή έκδοση-στόχος ενός αντικειμένου είναι ασυμβίβαστη με μια επαρκή απόδοση των διαφορετικών στρώσεων της έννοιας που υπάρχουν σε αυτό (δηλ. φυσικότητα έναντι ισοδυναμίας). Ως συνέπεια αυτής της ιδέας, αναμένεται μια κυριολεκτική ή ακόμη και λέξη προς λέξη

προσέγγιση από τους μεταφραστές, οι οποίοι δεν πρέπει να απομακρύνονται από την «απλή» έννοια των όρων σε ένα ερωτηματολόγιο γλώσσας πηγής. Ακολουθώντας αυτή τη λογική, διαπιστώνουμε ότι μια άλλη εσφαλμένη αντίληψη έγκειται στον τρόπο με τον οποίο πολλοί προγραμματιστές δοκιμασιών αντιλαμβάνονται τη γλώσσα, η οποία προφανώς θεωρείται ότι είναι ένα σύστημα λέξεων που λειτουργούν ανεξάρτητα από οποιοδήποτε πλαίσιο ή πολιτισμικό περιβάλλον. Αυτό θα εξηγούσε γιατί πιστεύουν ότι πρέπει να στραφούν σε ειδικά μέτρα (π.χ. μέθοδος "αντικατάστασης αντικειμένων" και στρατηγική "αποκέντρωσης") όταν ένα από τα μέσα τους παρουσιάζει κάποιο μη ισοδύναμο πολιτιστικό στοιχείο. Από την άποψη αυτή, οι μεταφραστές είναι πιθανόν να απολυθούν ως βοηθητικοί συμμετέχοντες στη διαδικασία της προσαρμογής, απλώς υπεύθυνοι για μια επιφανειακή μεταφορά λέξεων μεταξύ των γλωσσών. Από την άποψη αυτή, οι μεταφραστές είναι πιθανόν να υποβαθμιστούν από βοηθητικοί συμμετέχοντες στη διαδικασία της δοκιμασίας, απλώς ως υπεύθυνοι για μια επιφανειακή μεταφορά λέξεων μεταξύ των γλωσσών.

Αυτή η στενή προσέγγιση, ωστόσο, δεν είναι κοινή από όλους τους ψυχολόγους που επιθυμούν να προσαρμόσουν μια υπάρχουσα δοκιμασία για έναν ξένο πληθυσμό. Μερικοί από αυτούς αναγνωρίζουν την εμπειρία των μεταφραστών και τους επιτρέπουν να διαδραματίσουν σημαντικότερο ρόλο στη διαδικασία προσαρμογής των δοκιμασιών. Οι Braun και Harkness, για παράδειγμα, το αναγνωρίζουν ότι [η κατάρτιση και οι δεξιότητες των μεταφραστών] τους βοηθούν να εντοπίσουν πιθανές ασάφειες και προβλήματα μετάφρασης. Αυτός είναι ένας λόγος για τον οποίο οι μεταφραστές μπορούν να είναι πολύ χρήσιμοι αναγνώστες για απόδειξη των σχεδίων των ερωτηματολογίων και μπορούν να βοηθήσουν στην ανάπτυξη ερωτηματολογίων για συγκριτική χρήση.

Με το να είναι πιο ανοιχτοί στο πλεονέκτημα που μπορούν να αντλήσουν από τις λύσεις που προτείνουν οι μεταφραστές, οι διακρατικοί ερευνητές είναι πιθανότερο να επιτύχουν στην επικύρωση των δοκιμασιών, εν μέρει επειδή αντιμετωπίζουν πολλά πιθανά προβλήματα προσαρμογής στο στάδιο μετάφρασης. Επιπλέον, οι μεταφραστές μπορούν να επωφεληθούν από ένα πλήρες σύνολο τεχνικών και ιδεών που βασίζονται σε σύγχρονες ιδέες για τη μετάφραση και την ισοδυναμία που προέρχονται από τις μεταφραστικές σπουδές. Συνδυάζοντας τη συνολική προσέγγιση της μεταφραστικής με την προσαρμογή τόσο με τη ζωτική κρίση των ψυχολόγων όσο και με τις επικυρωμένες στατιστικές τεχνικές τους, οι ανάγκες του πληθυσμού-στόχου μιας δεδομένης δοκιμασίας θα ήταν πιθανώς καλύτερα εκπληρωμένες. Συγκεκριμένα, μεταξύ των σύγχρονων προσεγγίσεων της μετάφρασης, οι λειτουργικοποιητικές θεωρίες είναι ιδιαίτερα καλά εξοπλισμένες ώστε να παρέχουν πλήρη κατανόηση της διαδικασίας προσαρμογής των δοκιμασιών.

Για παράδειγμα, η άποψη του Holz-Mänttari (1984), ο οποίος θεωρεί την διαγλωσσική μετάφραση ως ενέργεια που περιλαμβάνει διάφορους επικοινωνιακούς συμμετέχοντες, ταιριάζει άνετα με τις συνθήκες προσαρμογής μιας δοκιμασίας. Από τη μια πλευρά, η μετάφραση δεν θεωρείται απλή πράξη κόλπων με λέξεις, αλλά ως μια δραστηριότητα η οποία, ξεφεύγοντας από ένα κείμενο πηγής, επηρεάζεται σε μεγάλο βαθμό από κοινωνικοπολιτιστικούς και επικοινωνιακούς παράγοντες. Από την άλλη πλευρά, οι "παίκτες" που συμμετέχουν σε μια μεταφραστική δράση πιστεύεται ότι καθορίζουν το αποτέλεσμα της διαδικασίας, έτσι ώστε, για ένα δεδομένο κείμενο, ο συνδυασμός διαφορετικών παικτών θα οδηγήσει σε διαφορετικά (επαρκή) αποτελέσματα. Εφαρμόζοντας τους ρόλους που ορίζονται από τον Holz-Mänttari

(1984) σε μια υποθετική διαδικασία προσαρμογής των δοκιμασιών, ο «εισάγων» θα είναι ο θεσμός (π.χ. ένα πανεπιστήμιο) ή η εταιρεία που χρειάζεται τη μετάφραση• ο "επίτροπος" θα είναι ο αντιπρόσωπος (π.χ. ο επικεφαλής ενός ερευνητικού έργου, ο επικεφαλής του τμήματος σχέσεων με τις πελατειακές σχέσεις μιας εταιρείας) που έρχεται σε επαφή με τον μεταφραστή• ο "παραγωγός πηγαίου κειμένου" θα αναφέρεται στον συντάκτη της αρχικής δοκιμασίας, ο οποίος μπορεί ή δεν μπορεί να συμμετέχει στην προσαρμογή• ο "παραγωγός κειμένου στόχου" θα περιλαμβάνει τόσο τον μεταφραστή όσο και τους ψυχολόγους, που εργάζονται ως ομάδα• ο "χρήστης του κειμένου-στόχου" θα είναι εκείνος που θα είναι υπεύθυνος για τη διεξαγωγή της προσαρμοσμένης δοκιμασίας, σε πολλές περιπτώσεις ίδιος με τον εισάγοντα και τον επίτροπο• και τέλος, ο "δέκτης κειμένου στόχου" θα αναφέρεται στον πληθυσμό που λαμβάνει την προσαρμοσμένη δοκιμασία.

Ας δούμε δύο περιπτώσεις στις οποίες είναι πιθανό να προσαρμοστεί μια δοκιμασία μέτρησης του ακαδημαϊκού κινήτρου των σπουδαστών. Στην πρώτη από αυτές, μια ερευνητική ομάδα που χρηματοδοτείται από την κυβέρνηση σκοπεύει να αναλύσει τους λόγους που οδήγησαν στην εγκατάλειψη του σχολείου, προσαρμόζοντας έτσι αυτήν τη δοκιμασία σε στενή συνεργασία με τους μεταφραστές που γνωρίζουν τον τομέα της εκπαίδευσης και αντιμετωπίζουν το κείμενο-στόχο σε έναν πληθυσμό μαθητών γυμνασίου, που επιλέγονται από όλα τα κοινωνικοοικονομικά υπόβαθρα της χώρας. Στη δεύτερη περίπτωση, μια εξωτερική εταιρεία επιθυμεί να εξετάσει το κίνητρο των κορυφαίων πανεπιστημιακών φοιτητών ως έναν τρόπο να ελέγξει την καταλληλότητα των σημερινών διευθυντικών θέσεων για μελλοντικούς κορυφαίους πτυχιούχους• για τη διαδικασία προσαρμογής, αναθέτουν τη μετάφραση σε έναν επαγγελματικό οργανισμό μεταφραστικών υπηρεσιών και διαχειρίζονται τη δοκιμασία που θα προκύψει σε μια ομάδα ανώτερων φοιτητών από τα τρία κορυφαία

πανεπιστήμια της χώρας. Παρόλο που μοιράζονται τον ίδιο παραγωγό κειμένου πηγής και την ίδια πρωτότυπη δοκιμασία, οι διαφορετικές συνθήκες των συμμετεχόντων στις δύο καταστάσεις θα σημαίνουν ότι οι δύο προσαρμοσμένες δοκιμασίες θα είναι διαφορετικές. Σε αυτό το πλαίσιο, δεν φαίνεται πολύ βολικό να ακολουθήσουμε μια διαδικασία μετάφρασης, η οποία βασίζεται στην υποτιθέμενη ποιότητα των γλωσσών εργασίας και στην απουσία οποιασδήποτε εξωγλωσσικής επιρροής. Οι Reiss και Vermeer (1984) αναγνωρίζουν την πολλαπλότητα των παραγόντων που επηρεάζουν τη μορφή ενός κειμένου-στόχου και τον τρόπο με τον οποίο λαμβάνεται και όταν συνοψίζουν τη θεωρία της μετάφρασής τους, παρατηρούν ότι ένα Translat (δηλαδή ένα κείμενο-στόχος) αναπαράγει μια προσφορά πληροφοριών που δεν είναι ευκρινώς αναστρέψιμη. Ο Nord, ακολουθώντας μια παρόμοια λογική, καταλήγει επίσης στο συμπέρασμα ότι "η διαδικασία μετάφρασης είναι μη αναστρέψιμη" (Nord 1997: 32).

Ένας ικανός μεταφραστής γνωρίζει πολύ καλά τον αντίκτυπο που έχουν διάφοροι παίκτες στη μορφή και το περιεχόμενο ενός κειμένου-στόχου. Επιπλέον, είναι σε θέση να αντεπεξέλθουν σε αυτές τις ανόμοιες περιστάσεις και να σχεδιάσουν τις στρατηγικές και τις μεθόδους τους, εστιάζοντας στον σκοπό της μετάφρασης. Με αυτή την έννοια, μετά την τεχνική εργασία των Reiss και Vermeer (1984), οι μεταφραστές της λειτουργικότητας έχουν αντικαταστήσει την έννοια της «ισοδυναμίας» με την έννοια της «επάρκειας» και θεωρούν ότι ένα κείμενο-στόχος είναι λειτουργικά και επικοινωνιακά επαρκές εάν συμμορφώνεται με τον σκοπό της μετάφρασης που ανατέθηκε. Στο πλαίσιο της προσαρμογής των δοκιμασιών, η επίτευξη μιας κατάλληλα προσαρμοσμένης δοκιμασίας είναι η ίδια με την παραγωγή ενός κειμένου-στόχου που εκπληρώνει το σκοπό που περιγράφεται από μια επιτροπή (δηλαδή, που είναι επαρκής στη νέα επικοινωνιακή κατάσταση). Αυτό σημαίνει ότι οι μεταφραστές, όταν προσαρμόζουν τις δοκιμασίες, μπορούν να παρακολουθήσουν το γλωσσικό υλικό της

γλώσσας πηγής από την οπτική γωνία των αναγκών του επιτρόπου, παρά - όπως τους ζητείται συχνά - σε κενή οπτική. Αν εφαρμόσαμε αυτές τις σκέψεις στην προσαρμογή των δοκιμασιών, θα προέκυπτε ένα καλύτερα καθορισμένο εργασιακό περιβάλλον: αφενός, οι μεταφραστές θα ήταν υπεύθυνοι για την παροχή επαρκούς επικοινωνιακής απόδοσης της δοκιμασίας της γλώσσας πηγής• και, από την άλλη πλευρά, οι ψυχολόγοι θα αφιέρωναν το χρόνο τους για να φροντίσουν τις ψυχομετρικές ιδιότητες της προσαρμοσμένης δοκιμασίας, ενημερώνοντας τους μεταφραστές και εφαρμόζοντας τις επόμενες στατιστικές τεχνικές.

Προκειμένου να δημιουργηθεί μια κατάλληλη δοκιμασία γλώσσας-στόχου, οι μεταφραστές μπορούν να εξετάσουν τους «ενδοκειμενικούς παράγοντες» που αποτελούν μέρος της στρατηγικής ανάλυσης Nord (1991: 79-130). Εντοπίζοντας τους, οι μεταφραστές μπορούν να εντοπίσουν πιθανά προβλήματα από την πλευρά της συγκεκριμένης επιτροπής μετάφρασης. [5] Μεταξύ αυτών, οι παράγοντες που είναι πιθανότερο να αποτελέσουν απειλή για την επάρκεια στη διαδικασία προσαρμογής των δοκιμασιών είναι οι προϋποθέσεις και το λεξιλόγιο. Όλα αυτά τα προβλήματα μπορεί να αντιμετωπιστούν από τους ίδιους τους μεταφραστές, όπως συμβαίνει σε πολλά άλλα εξειδικευμένα πεδία.

Στην περίπτωση των προϋποθέσεων, αυτές "περιλαμβάνουν όλες τις πληροφορίες που ο αποστολέας αναμένει (δηλαδή, προϋποθέτει) να είναι μέρος του "ορίζοντα" του παραλήπτη" (Nord 1991: 96). Υπό την έννοια αυτή, συνδέονται άμεσα με την πρωταρχική «εννοιολογική ισοδυναμία» που ακολουθούν οι ψυχολόγοι όταν προσαρμόζουν μια δοκιμασία. Σε ερωτηματολόγια όπου όλα ή ορισμένα από τα στοιχεία συνδέονται με την κουλτούρα προέλευσης και δεν σχετίζονται με τον

πολιτισμό-στόχο, πρέπει να εφαρμοστεί μια πολιτισμική μετατόπιση (σε στενή συνεργασία με τους ψυχολόγους) ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, θα μπορούσε ακόμη και να συνιστάται να μην προσαρμόσουν την δοκιμασία. Για παράδειγμα, σε ένα ερωτηματολόγιο σχετικά με τη φυσική αυτοπειθαρχία, τα στοιχεία που μετράνε στην αρνητική αυτοαντίληψη με τη μορφή "Είμαι χοντρός" ή "Οι μηροί μου είναι πολύ μεγάλοι" θα ερμηνεύονταν διαφορετικά σε χώρες όπου το σωματικό λίπος επικροτείται από την κοινωνία. Παρομοίως, ένα στοιχείο που απεικονίζει το εύρος των συνηθισμένων ασθενειών σε μια συγκεκριμένη κουλτούρα-πηγή (π.χ. γρίπη, ιός, κρύο) δεν θα ήταν σχετικό σε μια κοινότητα όπου η ελονοσία ή το AIDS είναι οι κύριοι λόγοι για να επισκεφτεί κανείς ένα νοσοκομείο. Και στις δύο περιπτώσεις, οι μεταφραστές θα ήταν σε θέση να προτείνουν τρόπους να επαναπροσδιορίσουν τα στοιχεία στη διαδικασία προσαρμογής, αφήνοντας τους ψυχολόγους να εξετάσουν τις ψυχομετρικές ιδιότητες των προτεινόμενων λύσεων.

Σε ορισμένες περιπτώσεις, η πολιτισμική ανισορροπία επιδεινώνεται από την παρέμβαση διάφορων μορφών «πατρότητας» (Lefevere 1985). Για παράδειγμα, εάν ένα ακαδημαϊκό κίνητρο για εξεταστικά δείγματα προσαρμοζόταν για φοιτητικό πληθυσμό σε ένα κομμουνιστικό καθεστώς ξένων γλωσσών, οι χρήστες-στόχοι και οι παραλήπτες δεν θα ήταν σκόπιμο να συμπεριλάβουν στοιχεία που μετράνε ως κίνητρα που συνδέονται με το καπιταλισμό (π.χ., να εισπράττουν περισσότερα χρήματα ή κύρος, ηγούμενοι μια "καλή ζωή" με την υλική έννοια). Αυτό θα συνέβαινε επίσης όταν θα αναλυόταν το κίνητρο για να καταβληθεί προσπάθεια στην εργασία. Προκειμένου να προσαρμοστούν στην οργάνωση που πρέπει να ασκήσει ο κομμουνιστικός μηχανισμός όσον αφορά το περιεχόμενο της προσαρμοσμένης δοκιμασίας, καθώς και στις προσδοκίες των υποψήφιων εξεταζομένων, οι μεταφραστές θα μπορούσαν να προτείνουν μια αναδιάταξη των ανεπαρκών στοιχείων. Έχοντας ενημερωθεί για τα

προβλήματα και τις προτεινόμενες λύσεις από τον μεταφραστή, ο εισάγων ή ο επίτροπος θα μπορούσε να αποφασίσει να διαγράψει τα επηρεαζόμενα αντικείμενα ή ακόμα και να απορρίψει ολόκληρη την εργασία προσαρμογής.

Όσον αφορά τους λεξιλογικούς παράγοντες, οι μεταφραστές γνωρίζουν ιδιαίτερα την επιλογή του μητρώου και τη χρήση της αργκό ή σχετικών, με την ομάδα τύπων, που σχετίζονται με τους συγκεκριμένους λήπτες δοκιμασιών (π.χ. επαγγελματίες αθλητές, φοιτητές πανεπιστημίου). Το ερώτημα σχετικά με τις λέξεις και το στυλ που θα χρησιμοποιήσουν οι μεταφραστές είναι ζωτικής σημασίας, δεδομένου ότι ο πληθυσμός-στόχος πρέπει να νιώθει οικεία με τη γλώσσα που διαβάζει εάν είναι να έχει επιτυχία μια προσαρμοσμένη δοκιμασία. Για κάθε δεδομένη δοκιμασία, μπορούν να διακριθούν διάφορα σύνολα δεκτών-στόχων και χρηστών. Ας πάρουμε ένα ερωτηματολόγιο που αξιολογεί την αυτοπεποίθηση των διαιτητών ως παράδειγμα. Αρχικά, θα μπορούσε να γίνει διαχωρισμός μεταξύ ερασιτεχνών και επαγγελματιών διαιτητών, μια διάκριση που συνδέεται στενά με το ηλικιακό εύρος των χρηστών (οι διαιτητές των αγώνων που αφορούν επαγγελματίες αθλητές είναι συνήθως παλαιότεροι από αυτούς που διαιτητεύουν σε αγώνες κάτω των 18 ετών). Αυτή η διαφορά στο εύρος ηλικίας θα πρέπει να έχει ως αποτέλεσμα τη χρήση διαφορετικού μητρώου στην προσαρμοσμένη δοκιμασία• θα μπορούσε ακόμη και να παράγει την αλλοίωση του περιεχομένου ορισμένων αντικειμένων. Έτσι, μια δοκιμασία απευθυνόμενη σε νέους ερασιτέχνες διαιτητές θα πρέπει να περιλαμβάνει ένα απλούστερο και πιο άτυπο στυλ και λεξιλόγιο, ενώ μία δοκιμασία για τους παλαιότερους επαγγελματίες διαιτητές, θα πρέπει να περιλαμβάνει πιο επίσημες δηλώσεις και λέξεις.

Οι ψυχολογολογικές και γνωστικές προσεγγίσεις της μετάφρασης έχουν επίσης επισημάνει τις πολλές ιδιότητες που χρειάζεται ο μεταφραστής, προσδιορίζοντας

τις υποεπεξεργασίες που σχετίζονται με τη μετάφραση (βλ. π.χ. De Groot 1997: 28). Η εμπειρική μεθοδολογία που δανείστηκε από την ψυχολογία για την έρευνα στο μαύρο κουτί του μεταφραστή, όπως τα Πρωτόκολλα Think-Aloud [6] (TAPs) ή, πιο πρόσφατα, η καταγραφή πληκτρολόγησης (Jakobsen 2006), αποδείχθηκε πολύ χρήσιμη στη μελέτη των φαινομένων με γνώμονα τις διαδικασίες. Για παράδειγμα, η μελέτη των διαφορών μεταξύ εμπειρογνομόνων και αρχαρίων μεταφραστών ήταν ιδιαίτερα παραγωγική. Φαίνεται ότι οι επαγγελματίες μεταφραστές που επεξεργάζονται μεγαλύτερες μεταφραστικές μονάδες, είναι κυρίως «προσανατολισμένοι στην αίσθηση» και όχι «προσανατολισμένοι στη μορφή», λαμβάνουν υπόψη την επάρκεια της μορφολογίας και του κειμένου και «έχουν στη διάθεσή τους μεγαλύτερο αριθμό παραλλαγών» (Kussmaul and Tirkkonen-Condit 1995: 187). Όλες αυτές οι ιδιότητες φαίνονται να ευνοούν το ρόλο των επαγγελματιών μεταφραστών έναντι των ερασιτεχνών ή των ατόμων με γνώσεις στις γλώσσες και αυτών που έχουν ψυχολογικό υπόβαθρο, ως ιδανικοί γλωσσικοί σύμβουλοι σε έργα προσαρμογής δοκιμασιών.

Έχει επίσης αναγνωριστεί ότι η κατανόηση των ιδιαίτερων χαρακτηριστικών επιτυχημένης ερμηνευτικής παράστασης και των επαγγελματιών είναι «πολύτιμη [...] σε κάθε προσπάθεια που αποσκοπεί στη μεταρρύθμιση των υφιστάμενων επαγγελματικών πρακτικών» (Kussmaul and Tirkkonen-Condit 1995: 189) σε οποιοδήποτε τομέα μετάφρασης, και η προσαρμογή στην ψυχολογική δοκιμασία δεν αποτελεί εξαίρεση. Έτσι, τα ευρήματα υποδηλώνουν ότι οι επιτυχημένοι μεταφραστές φαίνεται να υποτάσσουν τοπικές αποφάσεις σε παγκόσμιες αποφάσεις, δεν αποσκοπούν πάντοτε σε ένα βέλτιστο αποτέλεσμα αλλά σε ένα προϊόν κειμένου που είναι επαρκές και αποτελεσματικό για μια συγκεκριμένη επικοινωνιακή κατάσταση• και είναι έτοιμοι να χρησιμοποιήσουν τις παγκόσμιες γνώσεις και συμπεράσματα σχετικά με το κείμενο γενικότερα, και ειδικότερα τον τύπο κειμένου, προκειμένου να λάβουν αποφάσεις.

Επιπλέον, προφανώς έχουν «σχετικές αρθρωτικές υποκειμενικές θεωρίες της μετάφρασης» και «εστιάζουν στην προσοχή τους, στη συνειδητή λήψη αποφάσεων και στη χρήση βοηθημάτων μετάφρασης, ώστε η επένδυσή τους στην προσπάθεια να έχει ικανοποιητικά επικοινωνιακά οφέλη» (Kusmaul and Tirkkonen-Condit 1995 : 190). Τέλος, ορισμένα προσωπικά χαρακτηριστικά (Jääskeläinen 2000) όπως η ευελιξία, ο ρεαλισμός, η ανοχή της ασάφειας (Tirkkonen-Condit 2000) και η πνευματική περιέργεια έχουν επίσης συνδεθεί με τους επιτυχείς μεταφραστές. Όλα αυτά τα στοιχεία μπορεί να σας βοηθήσουν όταν ορίσετε το ιδανικό προφίλ του μεταφραστή, να αναθεωρήσετε μια μεταφραστική δοκιμασία ή να πραγματοποιήσετε μια συνέντευξη πριν από την πρόσληψη ενός μεταφραστή.

Ένα άλλο κρίσιμο ζήτημα στο πλαίσιο αυτό της μελέτης της μετάφρασης είναι η σχέση μεταξύ της αυτοματοποιημένης ή με προσπάθεια επεξεργασίας μετάφρασης και ο τρόπος που αλλάζει μεταξύ αρχαρίων και εμπειρογνομόνων με την πάροδο του χρόνου (Shreve 1997, Shreve και Diamond 1997). Σύμφωνα με μερικές μελέτες, φαίνεται ότι όσο αυξάνεται το επίπεδο επαγγελματισμού, η συνειδητή λήψη αποφάσεων του μεταφραστή αλλάζει από τότε που «ενώ κάποιες αποφάσεις γίνονται μη συνειδητές ή «αυτόματες», ο μεταφραστής γίνεται ευαισθητοποιημένος σε νέες πτυχές του έργου που απαιτούν συνειδητή λήψη αποφάσεων (Jääskeläinen και Tirkkonen-Condit 1991: 106). Με αυτόν τον τρόπο εντοπίζονται πιο αμφιλεγόμενες πτυχές μιας συγκεκριμένης επιτροπής και από τότε βελτιώνεται η σχέση κόστους-αποτελεσματικότητας και οι προσπάθειες αφιερώνονται στην επίλυση προβλημάτων κλειδιών.

Από την άλλη πλευρά, κάθε σημαντικό γνωστικό παράδειγμα έχει επηρεάσει με κάποιο τρόπο την έρευνα μετάφρασης. Η προσέγγιση της πρώιμης γνωστικής

χειραγώγησης των συμβόλων θεώρησε ότι ο εγκέφαλος ελέγχει την έξυπνη δράση και ότι αποθηκεύει πληροφορίες χρησιμοποιώντας διανοητικές αναπαραστάσεις, με τη λειτουργία του μυαλού του ανθρώπου να συγκρίνεται με την επεξεργασία πληροφοριών των υπολογιστών που χειρίζεται σύμβολα σύμφωνα με σταθερούς κανόνες. Υπό την επίδραση αυτής της προσέγγισης, οι μεταφραστές ερευνητές πήραν τη δυνατότητα σύγκρισης συντακτικών και σημασιολογικών δομών διαφορετικών γλωσσικών συστημάτων. Στο πλαίσιο αυτό, τεχνικές όπως η πίσω μετάφραση θα μπορούσαν να θεωρηθούν κατάλληλες. Ακολούθησε ο Διασυνδεδετισμός, στον οποίο το μυαλό έγινε ένα δυναμικό, ολιστικό δίκτυο (Risku 2010: 96) και το νόημα καθορίστηκε από "πρότυπα που εμφανίζονται με απρόβλεπτο τρόπο από την παράλληλη ενεργοποίηση νευρικών συνδέσεων" (Martín de León 2012)• η εμπειρία ενός ατόμου αναγνωρίστηκε ότι διαδραματίζει σημαντικό ρόλο στη χρήση και την κατανόηση της γλώσσας, η οποία, στο πεδίο των μεταφραστικών μελετών, συνεπαγόταν ένα αυξανόμενο ενδιαφέρον για τις πολιτιστικές και συναφείς πτυχές της μετάφρασης (Martín de León 2012).

Τα τελευταία 20 χρόνια αναπτύχθηκε ένα νέο μοντέλο μετάφρασης, το οποίο βρήκε τα "ορόσημα" του στα έργα των Hönig, Kussmaul, Reiss και Vermeer και του Holz-Mänttari (Risku 2002), με βάση τις τοποθετημένες και ενσωματωμένες γνώσεις. Αντί να περιορίζει το αντικείμενο της έρευνας σε εσωτερικές αναπαραστάσεις, «υπογραμμίζει το ρόλο που διαδραματίζει το φυσικό και κοινωνικό πλαίσιο στη γνώση» (Risku 2002: 523) και μελετά την αλληλεπίδραση με αντικείμενα όπως η γλώσσα και το κοινωνικό περιβάλλον. Όπως το θέτει ρητά ο Risku:

Το ερώτημα "Τί συμβαίνει στον εγκέφαλο του μεταφραστή;" θα πρέπει να συμπληρωθεί από άλλους, όπως "Τι συμβαίνει στα χέρια, στους υπολογιστές, στα γραφεία, στις γλώσσες, στους διαλόγους των μεταφραστών;" Η μετάφραση γίνεται όχι

μόνο από τον εγκέφαλο, αλλά και από πολύπλοκα συστήματα, συστήματα που περιλαμβάνουν τους ανθρώπους, το συγκεκριμένο κοινωνικό και φυσικό τους περιβάλλον και όλα τα πολιτιστικά τους αντικείμενα.

Risku 2002: 530

Τα πρωτότυπα, τα πολιτισμικά πρότυπα και οι συμβάσεις θεωρούνται απλώς αρχικές υποθέσεις που πρέπει να προσαρμοστούν σε μια αναμενόμενη κατάσταση (Risku 2010). Η αντίληψη ότι η αποστολή των μεταφραστών είναι να παράσχουν στους παραλήπτες κειμένου τα απαιτούμενα εργαλεία για να κατασκευάσουν τις δικές τους έννοιες στην δική τους κατάσταση (Risku 2004, Martín de León 2012) φαίνεται ιδιαίτερα σημαντική για την προσαρμογή της δοκιμασίας: η εκτίμηση της αναμενόμενης κατάστασης των δοκιμασιών των αποδεκτών, λαμβάνοντας υπόψη το ιδιαίτερο περιβάλλον τους, θα μπορούσε να οδηγήσει σε πιο κατάλληλη λήψη αποφάσεων.

Συνολικά, τα τελευταία 30 χρόνια, οι ερευνητές κατάφεραν να υποστηρίξουν το γεγονός ότι οι ψυχογλωσσικές και γνωσιακές προσεγγίσεις είναι «κατάλληλες και συναρπαστικές και ότι μπορούν να έχουν τεράστιο αντίκτυπο στην ποιότητα της μετάφρασης και της διερμηνείας» (Muñoz-Martín 2012). Η σύζευξη τόσο των αντιπροσωπευτικών όσο και των εγκατεστημένων πλαισίων μελέτης θα μπορούσε να είναι ο μόνος τρόπος για να κατανοηθεί πλήρως η μετάφραση στο πολύπλοκο επαγγελματικό περιβάλλον του (Martín de León 2012).

Εν ολίγοις, αν και αναγνωρίζουμε ότι πολλές προσαρμογές δοκιμασιών απέχουν πολύ από την κατανόηση και εκμεταλλευόμενοι το πλήρες φάσμα των τεχνικών τις οποίες μπορούν να προσφέρουν οι μεταφραστές (ή, σε ορισμένες περιπτώσεις, δεν

γνωρίζουν ότι επωφελούνται από αυτές), είναι προφανές ότι απαιτείται στενή συνεργασία μεταξύ μεταφραστών και εμπειρογνομόνων των δοκιμασιών για την επιτυχή προσαρμογή (π.χ. Braun και Harkness 1997). Οι ψυχομετρικές ιδιότητες μιας δοκιμασίας, ειδικότερα, μπορούν να προσαρμοστούν επαρκώς στον πληθυσμό-στόχο, ως αποτέλεσμα της αυστηρής παρακολούθησης και χειρισμού των μεταφράσεων από ψυχολόγους. Σε σχέση με αυτή την ιδέα, είναι κοινά αποδεκτό από τις προσαρμογές δοκιμασίας (π.χ. Moreno Rosset 2005) ότι, ενώ η μετάφραση μπορεί να πάρει σχετικά σύντομο χρονικό διάστημα, η όλη διαδικασία προσαρμογής και επικύρωσης μιας δοκιμασίας μπορεί να συνεπάγεται χρόνια εργασίας. Ίσως να μην είναι παράδοξο ότι η ταυτόχρονη σύνταξη της δοκιμασίας στις διάφορες γλώσσες των πληθυσμών που θα ερευνηθούν (δηλαδή η αλληλεπίδραση εμπειρογνομόνων από τη σύλληψη του οργάνου) θα ήταν η πιο αποτελεσματική, αν και συχνά μη πρακτική, μέθοδος προσαρμογής. Σε μια τέτοια περίπτωση, οι μεταφραστές θα διαδραματίσουν σημαντικό ρόλο όσον αφορά την επικοινωνία μεταξύ των εμπειρογνομόνων, αλλά όλες οι εκδόσεις της δοκιμασίας θα αναπτυχθούν ως όργανα γλωσσών πηγής, τα οποία θα λαμβάνουν πλήρως υπόψη τους πολιτιστικούς περιορισμούς και τις ιδιαιτερότητες του επιδιωκόμενου πληθυσμού.

4. Τελικές εκτιμήσεις: απαιτήσεις για τους επαγγελματίες και προσαρμογή δοκιμασιών ως δοκιμασίες εντοπισμού

Όπως σε πολλούς άλλους διεπιστημονικούς τομείς οι οποίοι πρέπει να ωφεληθούν ιδανικά από την ομαδική εργασία, όλοι οι επαγγελματίες μετάφρασης δοκιμασιών, ανεξάρτητα από το ιστορικό τους, πρέπει να έχουν πλήρη κατανόηση των καθηκόντων του άλλου. Ενώ οι μεταφραστές απαιτούν κάποια κατάρτιση σε δοκιμασίες και κατασκευές κλίμακας, οι ψυχολόγοι πρέπει να αφομοιώσουν το πεδίο και τις κύριες

έννοιες που αποτελούν τη βάση της μετάφρασης. Ωστόσο, παρά την σημασία τους για την τελική ποιότητα του προσαρμοσμένου μέσου, οι απαιτήσεις για τους επαγγελματίες μεταφραστές που θα επιλεγούν σε ένα έργο προσαρμογής δοκιμασίας, δεν είναι σαφείς στις κατευθυντήριες γραμμές της Διεθνούς Επιτροπής Δοκιμασιών πάνω στην Προσαρμογή των Δοκιμασιών (ITC 2000). Από τη σκοπιά των ψυχολόγων, ο Hambleton προειδοποιεί για τους κινδύνους εμπλοκής των μεταφραστών απλώς και μόνο επειδή «έτυχαν να είναι διαθέσιμοι - ένας φίλος, σύζυγος ενός συναδέλφου, κάποιος που θα μπορούσε να μισθωθεί φθηνά κ.ά.» (Hambleton 2005: 10), η οποία υπήρξε σχετικά συνηθισμένη πρακτική στο παρελθόν, εις βάρος της ποιότητας του τελικού προϊόντος που μεταφράστηκε. Σύμφωνα με αυτό το συγγραφέα (1993, 2005), προκειμένου να δοθούν διαφορετικές προοπτικές για την επίλυση των δυσκολιών που προκύπτουν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, η μετάφραση της δοκιμασίας πρέπει να πραγματοποιηθεί από περισσότερους από έναν μεταφραστές με βαθιά γνώση των εμπλεκόμενων πολιτισμών, ειδικά όσον αφορά τον πολιτισμό-στόχο. Ομοίως, πρέπει επίσης να είναι εξοικειωμένοι με το θέμα και πρέπει να έχουν κάποια κατάρτιση σε δοκιμασίες και κλίμακες κατασκευής, έτσι ώστε να είναι σε θέση να αποφύγουν τα λάθη [7] που θα μπορούσαν να επηρεάσουν την εγκυρότητα του μεταφρασμένου οργάνου. Επιπλέον, απαιτείται ιδιαίτερη προσοχή για να διασφαλιστεί η σωστή λειτουργία της ομάδας μετάφρασης καθ' όλη τη διάρκεια της διαδικασίας (Muñiz και Hambleton 1996). Επιπλέον, από την άποψη των μεταφραστών, θα ήταν επίσης σκόπιμο να απαιτηθούν και άλλα χαρακτηριστικά πέραν της γνώσης των γλωσσών και των πολιτισμών που εμπλέκονται σε οποιαδήποτε επιτροπή και άλλων τομέων αρμοδιότητας που έχουν ήδη προταθεί. Σε αυτό το πλαίσιο, πρέπει να λαμβάνονται υπόψη οι δεξιότητες λογισμικού μετάφρασης με τη βοήθεια υπολογιστών, η ικανότητα για ομαδική εργασία, η γλωσσική ευαισθησία, οι προηγούμενες γνώσεις ή εμπειρία στη

διαχείριση έργων, η γνώση και η εμπειρία στη διαχείριση της ορολογίας και η προδιάθεση για μακρόχρονη μάθηση.

Παρόλο που έχουν ληφθεί βήματα τα τελευταία χρόνια προκειμένου να βελτιωθούν οι διακρατικές ψυχολογικές δοκιμασίες, εξακολουθεί να υπάρχει περιθώριο προβληματισμού για διάφορες πτυχές, προκειμένου να βελτιωθεί η διαδικασία και να βελτιωθεί η ποιότητα του τελικού προϊόντος. Όπως γνωρίζουν οι μεταφραστές, η μετάφραση δεν είναι απλώς μια διαδικασία μετασχηματισμού, αλλά μια μορφή ανθρώπινης δράσης που έχει αντιμετωπιστεί από ποικίλες θεωρητικές γωνίες. Όλες αυτές οι ακαδημαϊκές τάσεις έχουν το αντίστοιχο τους, σε μια πρακτική μετάφρασης που θα μπορούσε να εμπλουτίσει τους ψυχολόγους και τους μεταφραστές που συμμετέχουν στην μετάφραση των ψυχομετρικών δοκιμασιών. Για παράδειγμα, όπως είδαμε, οι λειτουργικοί συγγραφείς υποστήριξαν ότι ένα μεταφρασμένο κείμενο δεν καθορίζεται αποκλειστικά από το κείμενο πηγή και ότι πρέπει να ληφθεί υπόψη ο δικός του σκοπός. Σε αντίθεση με τις θεωρίες που επικεντρώνονται στις συνταγές που περιορίζονται από το κείμενο πηγή, οι μεταφράσεις θα μπορούσαν έτσι να περιγραφούν με όρους αρχικής παραγωγής κειμένων αντί για πιο παραδοσιακούς όρους ισοδυναμίας με άλλο κείμενο σε άλλη γλώσσα (Schäffner 1998). Έτσι, η έννοια της ισοδυναμίας, αν και είναι πολύ σημαντική σε παλαιότερες εργασίες για τη μετάφραση δοκιμασιών, είναι αμφιλεγόμενη στις μεταφραστικές μελέτες και έχει απορριφθεί ακόμη και από ορισμένους συγγραφείς, ενώ άλλοι προσπαθούν να την κατηγοριοποιήσουν ως σαφή, ουδέτερη, κειμενοκανονιστική, ρεαλιστική, επίσημη, κειμενική και λειτουργική ισοδυναμία. Όπως έχουμε δείξει, από μια άλλη οπτική γωνία, οι γνωσιακές προσεγγίσεις θα μπορούσαν να ρίξουν φως στα χαρακτηριστικά που διαφοροποιούν τους εξειδικευμένους και επιτυχημένους επαγγελματίες μεταφραστές από τους αρχάριους, την ισορροπία της αυτόματης και συνειδητής λήψης αποφάσεων και τον

βασικό ρόλο των συγκεκριμένων κοινωνικών και φυσικών περιβαλλόντων και τα πολιτιστικά αντικείμενα, για να αναφέρουμε λίγα.

Σήμερα, τόσο η αυξανόμενη ευρέως διαδεδομένη ανάγκη για μετάφραση των ψυχομετρικών δοκιμασιών όσο και η ταχεία ανάπτυξη των εργαλείων δοκιμασιών με βάση τον υπολογιστή, φαίνεται να απαιτούν ένα ευρύτερο πλαίσιο για την υπέρβαση των παλαιότερων περιορισμών και αυτό το πλαίσιο θα ήταν η ευρύτερη διαδικασία τοπικής προσαρμογής, στη δεκαετία του '80 με βαθιές ρίζες στον τομέα του λογισμικού ηλεκτρονικών υπολογιστών. Σύμφωνα με το Σύνδεσμο Βιομηχανικών Προτύπων Τοπικής Προσαρμογής, μια μη κερδοσκοπική οργάνωση που συγκροτήθηκε το 1990, η διαδικασία αυτή συνεπάγεται «τροποποίηση προϊόντων ή υπηρεσιών για την αντιμετώπιση των διαφορών σε διαφορετικές αγορές» (LISA 2003: 13) και απευθύνεται σε «σημαντικά, μη κείμενα συστατικά προϊόντων ή υπηρεσιών πέραν της αυστηρής μετάφρασης» (LISA 2007: 19). Συμπεριλαμβανομένων όχι μόνο των γλωσσικών μεταβιβάσεων αλλά και των περιεχομένων, των πολιτιστικών, ρυθμιστικών, δεοντολογικών και τεχνικών ζητημάτων, οι λογαριασμοί εντοπισμού μεταβάλλουν τις πληροφορίες, τη λειτουργικότητα, τους κώδικες λογισμικού και ακόμη και τον σχεδιασμό του προϊόντος με οργανωμένο τρόπο, διευκολύνοντας έτσι τη διασφάλιση και τον έλεγχο της ποιότητας. Αν η μετάφραση λαμβάνεται υπόψη από τα αρχικά στάδια της εξέλιξης των δοκιμασιών, είναι πιθανότερο ότι θα διατεθούν πιο αποτελεσματικά όλοι οι πόροι, οι καθυστερήσεις θα ελεγχθούν ευκολότερα και το αποτέλεσμα θα είναι πιο πολιτιστικά κατάλληλο.

Επιπλέον, για τη βιομηχανία εντοπισμού, η διασφάλιση της ποιότητας αποτελεί προτεραιότητα (LISA 2004), και η μετάφραση ψυχολογικών δοκιμασιών θα μπορούσε να επωφεληθεί από την τεράστια εμπειρία της στον τομέα αυτό. Ο Σύνδεσμος

Βιομηχανικών Προτύπων Τοπικής Προσαρμογής έχει σχεδιάσει ένα τυποποιημένο και εξαντλητικό μοντέλο διασφάλισης ποιότητας για τον εντοπισμό προϊόντων που καλύπτει όλες τις πτυχές της διαδικασίας (από τα γλωσσικά ζητήματα μέχρι την τεκμηρίωση) και έχει υλοποιηθεί ως εφαρμογή λογισμικού με αυτόνομο περιβάλλον εργασίας (LISA 2007: 57). Για παράδειγμα, παρέχει μια εκτεταμένη λίστα με κατηγορίες σφαλμάτων εντοπισμού με παραδείγματα και αντικειμενικά μέτρα για τη σοβαρότητα του σφάλματος. Παρόλο που είναι η πλέον κατάλληλη για τη μετάφραση εργαλείων δοκιμασιών με βάση υπολογιστή, μια προσαρμοσμένη μορφή αυτής της συστηματικής προσέγγισης θα μπορούσε επίσης να είναι πολύ χρήσιμη για τη συμβατική εξεταστική μετάφραση. Σύμφωνα με αυτή την πρόταση, οι κατευθυντήριες γραμμές για τις μεταφραστικές δοκιμασίες που συντάχθηκαν από το Γραφείο Απογραφής των ΗΠΑ (Pan and De la Puente 2005) και την Ευρωπαϊκή Κοινωνική Έρευνα (ESS 2010), μαζί με τις διαδικασίες προσαρμογής δοκιμασιών που εφαρμόστηκαν από την Έρευνα Υγείας, Γήρανσης και Συνταξιοδότησης στην Ευρώπη (SHARE) παρέχουν ήδη ένα πλήρες φάσμα εργαλείων για την αξιολόγηση των ρουτινών των μεταφραστών και την ποιότητα της εργασίας τους. Ειδικότερα, η τελευταία έχει κάνει χρήση της εμπειρίας των ερευνητών μετάφρασης Hans Hönl και Paul Kussmaul και υποστηρίζει ένα μοντέλο ομαδικής μετάφρασης, το TRAPD, το οποίο καλύπτει εκτενώς τα καθήκοντα της μετάφρασης, της αναθεώρησης, της εκτίμησης, της προεπιλογής και της τεκμηρίωσης (Harkness 2005). Οι προσπάθειες των ESS και SHARE, ως μεγάλα διεθνή ερευνητικά προγράμματα ανάπτυξης, και του Γραφείου Απογραφής των ΗΠΑ, με σκοπό την ισότιμη αντιμετώπιση των πραγματικών περιστατικών του πολυεθνικού πληθυσμού των ΗΠΑ, αποτελούν παραδείγματα ορθής πρακτικής για την προσαρμογή των δοκιμασιών, όπου ορισμένες από τις αρχές του εντοπισμού ακολουθούνται αποτελεσματικά. Ομοίως, το έργο μερικών διεθνών

ερευνητών (π.χ. Harkness και Schoua-Glusberg 1998, Harkness, Van de Vijver και συνεργάτες 2003, Harkness 2007, Harkness, Villar κ.α.) σηματοδοτεί μια αλλαγή κατεύθυνσης στην προσαρμογή των ψυχολογικών δοκιμασιών, όπου οι συστηματικές διαδικασίες μετάφρασης και αξιολόγησης θεωρούνται ζωτικής σημασίας για την ποιότητα του τελικού προϊόντος, δηλαδή για τα δεδομένα που τελικά συλλέγονται από τη διοίκηση των προσαρμοσμένων δοκιμασιών.

Υποσημειώσεις

[1] Αυτή είναι μία από τις συχνότερα χρησιμοποιούμενες και μεταφρασμένες δοκιμασίες παγκοσμίως (Hambleton 1993) και είναι η πιο συνηθισμένη ψυχολογική δοκιμασία στις ισπανικές και πορτογαλικές χώρες (Prieto, Muñiz κ.α., 1999).

[2] Η Ψυχολογική Εταιρεία (1997): Κλίμακα Κλίμακα Weschler για την Ευφυΐα Ενηλίκων (WAIS-III) και εγχειρίδιο βαθμολόγησης. Σαν Αντόνιο: Η Ψυχολογική Εταιρεία.

[3] Αυτές οι ενώσεις ήταν η Διεθνής Ένωση για την Αξιολόγηση της Εκπαιδευτικής Επιτεύξεως, η Ευρωπαϊκή Ένωση Ψυχολογικής Αξιολόγησης, η Διεθνής Ένωση Εφαρμοσμένης Ψυχολογίας, η Διεθνής Ένωση Διαπολιτισμικής Ψυχολογίας και η Διεθνής Ένωση Ψυχολογικής Επιστήμης.

[4] Παρομοίως, αυτοί οι συγγραφείς δείχνουν μια ευαισθησία προς τη μετάφραση, η οποία είναι ανύπαρκτη σε άλλα έργα σχετικά με την προσαρμογή των δοκιμασιών. Για παράδειγμα, υποστηρίζουν ότι "μεγάλο μέρος του έργου του μεταφραστή δεν μπορεί να περιοριστεί σε μια απλή τεχνική άσκηση και υπάρχει σχεδόν πάντα ένα στοιχείο της «τέχνης» που εμπλέκεται. Η ικανότητα έκφρασης του αρχικού μηνύματος όσο το

δυνατόν ακριβέστερα, σαφέστερα και φυσιολογικά, η ικανότητα να βρεθεί ο σωστός τόνος και η καταγραφή (επίπεδο γλώσσας) και η συνειδητοποίηση της εντύπωσης που η μετάφραση του ή της, θα κάνει στον αναγνώστη στη γλώσσα-στόχο είναι όλα τα σημάδια ενός καλού μεταφραστή" (Herdman, Fox-Rushby κ.α., 1998: 328).

[5] Ένα "πρόβλημα μετάφρασης", με την έννοια που δίνεται από το Nord (1997: 141), είναι αυτό "το οποίο πρέπει να επιλυθεί από τον μεταφραστή στη διαδικασία μετάφρασης για να παράγει ένα λειτουργικά κατάλληλο κείμενο στόχο και το οποίο μπορεί να επαληθευτεί αντικειμενικά ή τουλάχιστον ενδοκειμενικά."

[6] Παρά την πρόσφατη διαμάχη σχετικά με την εγκυρότητα των TAPs, έχει αναγνωριστεί ότι οι πληροφορίες που συλλέγονται "μπορούν να επεξεργαστούν, μερικώς, κατασκευαζόμενες για επικοινωνιακούς σκοπούς, από τους μεταφραστές [...]το γεγονός ότι δεν παρέχουν εκθέσεις σχετικά με τις πραγματικές διαδικασίες δεν σημαίνει ότι δεν προσφέρουν πολύτιμες γνώσεις γι 'αυτούς" (Muñoz-Martín 2012).

[7] Βλ. Solano-Flores, Contreras-Niño κ.α. (2006: 6) για μια περιγραφή των δέκα διαστάσεων των σφαλμάτων μετάφρασης στην προσαρμογή των δοκιμασιών (που κυμαίνονται από το στυλ και το σχήμα έως τις συμβάσεις και το μητρώο).

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η μετάφραση του εν λόγω κειμένου έγινε με τους όρους της μετάφρασης ενός εξειδικευμένου κειμένου. Η δυσκολία για τον μεταφραστή είναι να εισχωρήσει σε έναν επιστημονικό κλάδο που ίσως δεν γνωρίζει και να εντοπίσει την ορολογία που διακατέχει αποκλειστικά αυτόν τον εξειδικευμένο κλάδο. Με άλλα λόγια, στο συγκεκριμένο κείμενο, θα πρέπει να εντοπίσει συναφή κείμενα ψυχολογίας και κοινωνιολογίας κυρίως και να παρατηρήσει πως ερμηνεύονται οι διάφοροι όροι στον συγκεκριμένο επιστημονικό τομέα, με σκοπό την πιο εύκολη προσαρμογή στο συγκεκριμένο κείμενο. Επιπρόσθετα, χρήσιμα είναι διάφορα γλωσσάρια που υπάρχουν για κάποιους επιστημονικούς κλάδους και εργαλεία όπως το <https://iate.europa.eu/home>.

Επίσης άλλη μια δυσκολία είναι να καταφέρει να αποδώσει το κείμενο που του δίνεται έτσι ώστε να παραμένει ακριβώς ίδιο το νόημα, χωρίς όμως να χάνεται η αισθητική της γλώσσας στόχου, που στην προκειμένη περίπτωση είναι η ελληνική. Αυτό πραγματοποιείται με λεπτές συντακτικές επεμβάσεις, όπως αλλαγή της θέσης των λέξεων, η μετατροπή ενός μέρους του λόγου σε κάποιο άλλο.

Η μετάφραση εξειδικευμένων κειμένων, σαν αυτό που παρουσιάζεται στην εργασία αυτή εν τέλει, αποδεικνύεται πως χρειάζεται τη χειρουργική λεπτότητα που δεν θα αλλοιώσει τα νοήματα αλλά και τη μαεστρία της απόδοσης στην ελληνική με τον καλύτερο τρόπο. Αυτό αποτελεί μια δοκιμασία που χρήζει ιδιαίτερης προσοχής, καθώς και ένα μικρό λάθος μπορεί να οδηγήσει σε εντελώς διαφορετικά πορίσματα.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

Bolaños-Medina, A. & González-Ruiz, V. (2012), *Deconstructing the Translation of Psychological Tests*, Meta. Από <https://www.erudit.org/en/journals/meta/1900-v1-n1-meta0694/1017088ar/>, προσπελάστηκε στις 23/12/2019.

ΞΕΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Bendana, L. & Melby, A. (2012), *Everything you ever wanted to know about translation*, Multi-Languages Corporation.
2. Colenciuc, I. (2016), *Teaching Specialised Text Translation: Methods And Techniques*, Traducerea: Strategii Metodologice Actuale, Instrumentul Bibliometric National. Από https://ibn.idsi.md/en/vizualizare_articol/47234, προσπελάστηκε στις 23/12/2019.
3. Faber, P. (2012), *A Cognitive Linguistics View of Terminology and Specialized Language*, De Gruyter Mouton.
4. Giddens, A. (2013) *Sociology* (Seventh Edition), Polity.
5. Gouadec, D. (2007), *Translation as a Profession*, John Benjamins Publishing Company.
6. Vinay, J. & Dalbarnet J. (1958), *Stylistique comparée du français et de l'anglais: Méthode de traduction*, Paris: Didier.

ΕΛΛΗΝΟΓΛΩΣΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

1. Βαλεοντής, Κ. (2017), ΕΛΕΤΟ – 11ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία».
2. Βλαχόπουλος, Σ. (2010), *Μετάφραση και δημιουργικότητα*, Κλειδάριθμος.
3. Γαβριηλίδου, Μ. & Λαμπροπούλου, Π. (1997), ΕΛΕΤΟ – 1ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία».
4. Γραμμενίδης, Σ., Δημητρούλα, Τ., Κουρδής, Ε., Λουπάκη, Ε., Φλώρος, Γ. (2015), *Διεπιστημονικές Προσεγγίσεις της Μετάφρασης*, Κάλλιπος. Από <https://repository.kallipos.gr/handle/11419/3901>, προσπελάστηκε στις 23/12/2019.
5. Ευκλείδη, Α., Καντάς, Α., Λεοντάρη, Α. & Η Μόνιμη Επιτροπή Ορολογίας της ΕΛΨΕ (2003), *Ψυχολογία (Γλωσσάρι)* Από http://www.eleto.gr/download/Bodies/ELPSE_English-Greek-Glossary-of-psychology.pdf, προσπελάστηκε στις 23/12/2019.
6. Κατσαλήρου, Α., (2017) *Το ακαδημαϊκό λεξιλόγιο στη διαδικασία της Ελληνικής για ακαδημαϊκούς σκοπούς*, Φιλοσοφική Σχολή Από <https://ikee.lib.auth.gr/record/289836/files/GRI-2017-19401.pdf>, προσπελάστηκε στις 23/12/2019.
7. Λουπάκη Ε., (2014-2015), *Μετάφραση Γενικών Κειμένων Ι, Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα*. Από https://opencourses.auth.gr/opencourses/General_Translation/unit6/index.html, προσπελάστηκε στις 23/12/2019.
8. Πολίτης, Μ. (2012), *Ζητήματα γνωσιακής προσέγγισης της διδακτικής της μετάφρασης*, Ανατολικός.

9. Σάμιος, Β. (1992), *Ονομάτων και Όρων Παθήματα*, Αθήνα, ΤΕΕ-ΕΛΟΤ/ΤΕ21
Διήμερο Συνέδριο «Τυποποίηση Ορολογίας».
10. Χαραλαμπίκης, Χ. (2011), ΕΛΕΤΟ – 8ο Συνέδριο «Ελληνική Γλώσσα και Ορολογία».

ΓΛΩΣΣΑΡΙ

ΑΓΓΛΙΚΑ	ΕΛΛΗΝΙΚΑ
Achievement Test	Δοκιμασία Επίτευξης
Achievement and Aptitude Test	Δοκιμασία Επίτευξης και Ικανότητας
American Educational Research Association (AERA)	Αμερικάνικη Ένωση Εκπαιδευτικής Έρευνας (AERA)
American Psychological Association (APA)	Αμερικάνικη Ψυχολογική Εταιρεία (APA)
Applied Psychology	Εφαρμοσμένη Ψυχολογία
Aptitude Test	Δοκιμασία Ικανότητας
Back Translation	Αντίστροφη Μετάφραση
Bilingual Examinees	Δίγλωσσοι Εξεταζόμενοι
Binet-Simon Intelligence Scale for Children	Κλίμακα Πληροφοριών Binet-Simon για παιδιά
Clinical Test	Κλινική Δοκιμασία
Cognitive Abilities Test	Δοκιμασία Γνωστικών Ικανοτήτων
Conceptual Equivalence	Εννοιολογική Ισοδυναμία
Cross-Cultural Psychologists	Διαπολιτιστικοί Ψυχολόγοι
Cross-National Psychological Testing	Πολυπολιτισμικές Ψυχολογικές Δοκιμασίες
Culture	Κουλτούρα, Πολιτισμός
Cultural Context	Πολιτισμικό Πλαίσιο
Educational Instrument	Εκπαιδευτικό Μέσο
Educational Psychology	Εκπαιδευτική Ψυχολογία

Educational Setting	Εκπαιδευτικό Περιβάλλον
Employment Setting	Εργασιακό Περιβάλλον
Examinee	Εξεταζόμενος
Functional Equivalence	Λειτουργική Ισοδυναμία
Forward Translation	Ευθεία Μετάφραση
Intelligence Test	Δοκιμασία Νοημοσύνης
International Association for the Evaluation of Educational Achievement	Διεθνής Ένωση για την Αξιολόγηση των Εκπαιδευτικών Επιτευξέων
International Test Commission (ITC)	Διεθνής Επιτροπή Δοκιμασιών
Inventory	Απογραφή
Item Response Theory (IRT)	Θεωρία Απόκρισης Αντικειμένων (IRT)
Linguistics	Γλωσσολογία
Linguistic Equivalence	Γλωσσική Ισοδυναμία
Modern Educational Psychology	Σύγχρονη Εκπαιδευτική Ψυχολογία
Monolingual Speakers	Μονογλωσσικοί Ομιλητές
National Council on Measurement in Education (NCME)	Εθνικό Συμβούλιο για την Εκτίμηση της Εκπαίδευσης (NCME)
Neuropsychological Test	Νευροψυχολογική Δοκιμασία
Occupational Test	Επαγγελματική Δοκιμασία
Personality Test	Δοκιμασία Προσωπικότητας
Psychologist	Ψυχολόγος
Psychology	Ψυχολογία
Psychological Instrument	Ψυχολογικό Μέσο
Psychological Test	Ψυχολογική Δοκιμασία

Psychometric Equivalence	Ψυχομετρική Ισοδυναμία
Psychometrician	Ψυχομετρικός
Scale	Κλίμακα
Semantic Equivalence	Σημασιολογική Ισοδυναμία
Source Language	Γλώσσα Πηγή
Source Language Monolingual	Μονογλωσσικός Ομιλητής της Γλώσσας Πηγής
Source Text Producer	Παραγωγός Πηγαίου Κειμένου
Standards for Educational and Psychological Testing	Πρότυπα Εκπαιδευτικών και Ψυχολογικών Δοκιμασιών
State-Trait Anxiety Inventory for Adults	Κατάλογος Ανησυχιών για την Κατάσταση των Ενηλίκων
Target Culture	Πολιτισμός-Στόχος
Target Language	Γλώσσα Στόχος
Target Population	Πληθυσμός Στόχος
Target Text Producer	Παραγωγός Κειμένου Στόχου
Target Text Receiver	Δέκτης Κειμένου Στόχου
Target Text User	Χρήστης του Κειμένου-Στόχου
Test	Δοκιμασία
Test Adaptation	Προσαρμογή της Δοκιμασίας
Test Administrator	Διαχειριστής της Δοκιμασίας
Test Producer	Δημιουργός της Δοκιμασίας
Test Publisher	Εκδότης της Δοκιμασίας
Test Taker	Εξεταζόμενος

Test Translation	Μετάφραση της Δοκιμασίας
Testing Instruments	Εξεταστικά Μέσα
Translation Equivalence	Μετάφραση Ισοδυναμίας
Translatology	Μεταφρασεολογία
Translator	Μεταφραστής
Textual Genre	Είδος κειμένου
Questionnaire	Ερωτηματολόγιο
Weschler Adult Intelligence Scale (WAIS-III)	Κλίμακα Νοημοσύνης για Ενήλικες του Weschler (WAIS-III)
Western Psychology	Δυτική Ψυχολογία

Το γλωσσάρι αυτό δημιουργήθηκε με σκεπτικό να υπάρχει μια εύκολη αναζήτηση όρων από τον αναγνώστη σε περίπτωση που υπάρχει κάποιο ενδιαφέρον εκ μέρους του αναγνώστη είτε στον επιστημονικό τομέα που αναφέρεται είτε στον τρόπο της μετάφρασής του. Επίσης είναι χρήσιμο για τη γρηγορότερη εύρεση οργανισμών, για κάποιον που ενδιαφέρεται να μάθει περισσότερες πληροφορίες σχετικά με αυτούς.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

Deconstructing the Translation of Psychological Tests

Abstract

The translation of psychological tests has become widespread as the globalization process has led to testing instruments designed in one country being applied in a different one relatively quickly, since it is less expensive and faster to adapt an existing instrument than to devise a new one in another culture. In order to provide a fully functional version of a test in a different language and culture, the whole cultural context within which a particular test is to be used must be considered, and it is not certain that this has always been the case. This review article explains the peculiarities of psychological tests as a genre and documents the process of translation which has traditionally been used. It is shown that while psychologists have increasingly become aware of the role of cultural context, they have mistakenly regarded this as an issue which is separate from the translation process. That concern for the cultural context is part and parcel of translation itself, is illustrated both in modern translation theory and in current translation practice.

Keywords:

- test translation,
- back translation,
- forward translation,
- translation equivalence,

- textual genre

Résumé

La traduction de tests psychologiques ne cesse de se développer, étant donné que la mondialisation favorise assez facilement l'application d'outils conçus pour un pays donné dans un autre. Il est également moins cher et plus rapide d'adapter un instrument déjà existant que d'en créer un nouveau. Afin de produire une version d'un test pleinement fonctionnelle dans une autre langue et une autre culture, le contexte culturel dans lequel il sera utilisé doit être pris en considération, ce qui n'a pas toujours été le cas. Cet article de revue a pour objectif d'expliquer les particularités des tests psychologiques en tant que genre textuel et de décrire le processus de traduction traditionnellement utilisé. Nous y tentons de démontrer que, bien que les psychologues soient de plus en plus conscients du rôle du contexte culturel, ils l'ont malheureusement trop souvent mis à l'écart du processus même de traduction. Or, les théories modernes de la traduction et la pratique sont la preuve que cette préoccupation pour le contexte culturel fait partie intégrante dudit processus.

Mots-clés :

- traduction de tests,
- rétrotraduction,
- traduction renversée,
- équivalence traductionnelle,
- genre textuel

1. Introduction

In this article we address the intricacies of the translation of psychological tests, a complex task which involves interdisciplinary competences. Although it is not uncommon to regard psychological testing as a relatively recent Western development, its roots date back to the concepts and practices of ancient China 3,000 years ago (Anastasi 1988). Methods such as observing behavioral changes, measuring response speed as a key intelligence factor, calling forth personality traits across situations, and using interviews in order to gauge mental attributes, allowed the Chinese emperor to assess his officials' fitness for office at the time (Higgins and Zheng 2002). In the Western world, Francis Galton, the renowned English Victorian psychometrician, whose aim was to improve human breeding by selecting the best and brightest individuals (through measuring sensory reactions and reaction times in volunteers), pioneered test assessment in London in the late nineteenth century (Bulmer 2003). Not much later, in France, researchers Alfred Binet and Théodore Simon designed the first intelligence test which was to be used to detect – mentally defective – students, as they were referred to then. In this case, memory, visual traits, imagination and language skills were the mental constructs to be measured (Binet and Simon 1954). From New York, Edward Thorndike, whose work on animal behavior helped lay the scientific foundation for modern educational psychology (Thorndike 1910), contributed to test development not only by devising scales to assess students' performance in reading and mathematics, but also by constructing the tests which sorted out recruits for particular tasks when the First World War broke out in 1914 (Gregory 2010). After the war, psychologists continued to develop new instruments for educational settings; by that time, the notion of testing had gained prestige and was firmly established in the practice of applied psychology, as it remains today.

The use of psychological tests has become more and more widespread as the globalization process, involving all sectors of human activities, has led to testing instruments designed in one country being applied in a different one relatively quickly (Muñiz and Hambleton 1996). This growing interest in tests comes from the fact that they are perceived to be useful in a variety of settings, such as educational institutions, career and counselling services, the workplace or research institutes (Jackson 1996). In every case, the information retrieved is considered with regard to four main uses: classification, evaluation of programmes, the promotion of self-understanding and scientific inquiry (Cronbach 1990). Given the traditional hegemony of Western psychology, with the United States in the lead, the vast majority of tests are usually devised in English and, in the first place, for Western societies. According to Hambleton (1993), there are at least two reasons for translating tests. Firstly, they are translated because it is less expensive and faster to adapt an existing instrument than to devise a new one to measure the same construct in another culture. A second reason is to implement cross-national studies.

Psychological test translation involves the management of different sorts of documents; in fact, the range of translation segments professionals must deal with may be very varied: yes/no questions such as “I feel anxiety about something or someone almost all the time” (Butcher, Dahlstrom et al. 1989); a single word on a vocabulary card which must be defined by the test taker (and must present an equivalent degree of difficulty for individuals in different cultures); a complex statistical formula in a technical manual; a question asking individuals to explain the meaning of a particular proverb; or a set of directions for different addressees with various degrees of knowledge about the functioning of test assessment (usually the test administrator and the test taker).

What all these types of segments belonging to different subgenres have in common is that, in order to be adequately translated, the whole cultural context within which a particular test is to be used must be considered and, according to the International Test Commission Guidelines on Adapting Tests, this must be done “taking full account of linguistic and cultural differences among the populations for whom adapted versions of the instrument are intended” (ITC 2000). Furthermore, test publishers must make sure that testing techniques, item formats, test conventions, item content and stimulus materials of adapted versions of a test are familiar to all intended populations. Additionally, if we consider intelligence and personality tests, which are supposed to measure an individual’s potential rather than their achievements, it is clearly highly desirable that they should be culturally neutral or even culture-free; however, this has proved so far to be a desideratum that is difficult to achieve.

Although both “test adaptation” and “test translation” are used by researchers, it should be noted that, following Hambleton, we will adopt “test adaptation” in the broader sense, to include all activities which may be necessary to provide a fully functional version of a test in a different language and culture,

from deciding whether or not a test could measure the same construct in a different language and culture, to selecting translators, to deciding on appropriate accommodations to be made in preparing a test for use in a second language, to adapting the test and checking its equivalence in the adapted form.

Hambleton 2005: 4

Before describing the process of translation which is traditionally used, we will introduce and describe the peculiarities of this textual genre. Then, we will reflect upon some key factors from the point of view of translatology.

2. Psychological tests as a textual genre

According to the Standards for Educational and Psychological Testing issued by the American Educational Research Association (AERA), the American Psychological Association (APA) and the National Council on Measurement in Education (NCME), a test is defined as “an evaluative device or procedure in which a sample of an examinee’s behavior in a specified domain is obtained and subsequently evaluated and scored using a standardized process” (AERA, APA and NCME 2008: 3). By “standardized” we understand that instructions provided to examinees, general testing conditions and scoring procedures must follow the same strict and specific scheme. Although this definition could apply to other concepts, such as scale (i.e., a set of statements measuring the degree to which people agree or disagree with them), questionnaire (i.e., a set of questions for obtaining personal information from individuals), or inventory (i.e., a list of traits, preferences, attitudes, interests or abilities used to evaluate personal characteristics or skills), for the purposes of this article, the term test will be used to refer to all types of educational and psychological instruments.

There are several categories of psychological tests, in terms of the construct they intend to measure (Bolaños-Medina 2012). Achievement and aptitude tests are usually seen in educational or employment settings, and they attempt to measure either how much the examinee knows about a certain topic, or to what degree he or she has the capacity to master material in a particular area. Intelligence tests aim at measuring an individual’s basic and potential ability to understand the world around them, assimilate its

functioning, and apply this knowledge to enhance their quality of life. Neuropsychological tests are designed to measure deficits in cognitive functioning (one's ability to reason, construct speech, etc.) which may result from some sort of brain damage. Occupational tests are applied to match the test taker's interests with those of people in known careers, in order to find out which profession suits best. Personality tests attempt to calibrate the personality style of the test taker, and are used for research or diagnosis purposes. Finally, clinical tests measure specific clinical aspects, such as an individual's level of anxiety or depression.

Psychological tests as a whole constitute a technical genre, in other words, a class of communicative event that takes place in a given communicative situation with a particular purpose and which presents a characteristic pattern of textual conventions in terms of schematic structure, style, content and intended audience (Swales 1990). This particular genre presents a primary exhortative contextual focus, according to Gamero Pérez's classification (2001) following Hatim and Mason (1990), who define the aim of this primary focus as the formation of future behaviors through the regulation of action and thought through instructions. In some subgenres, this can be accompanied by a secondary expositive focus (e.g., technical description). As in any other technical genre, the efficacy of communication is fundamental, and it is achieved through a concise, clear and precise language use. Any lack of clarity in the instructions or failure to use comprehensible language could significantly influence an individual's responses.

Many participants interact in the communicative situation of the production and reception of psychological tests: those who develop the test, those who publish and market it, those who administer and score it, those who use test results in order to make a decision, those who interpret results for other clients, those who take the test, whether

this is because they need to or by choice or direction, those who sponsor the test and those who compare and select tests for a particular purpose (AERA, APA and NCME 2008). These communicative roles are not always well-defined and some of them may be combined in a single role, for instance, developer and user.

Test producers and translators must be well aware of the fact that each participant is supposed to have a different level of understanding of test development and use procedures, which is best illustrated if we compare the level of understanding of those who administer and score the test with that of test takers. On the other hand, although all the participants should “possess the knowledge skills and abilities relevant to their role in the testing process, as well as awareness of personal and contextual factors that may influence the testing process” (AERA, APA and NCME 2008: 2), this may not be always the case.

Psychological tests as a text genre involve different subgenres. To start with, the materials of the test itself, also known as stimulus material, may adopt multiple formats according to the principles of functioning of the test. Together with these elements, as a crucial component for correct test application, tests are accompanied by supporting documentation, usually in the shape of a manual. For instance, the complete kit of Wechsler Adult Intelligence Scale (WAIS-III),[1] includes all necessary equipment (comprising 5 object assemblies, a set of vocabulary cards, 5 puzzles, cartoon cards, 9 small red and white blocks) plus a stimulus book, an administration and scoring manual, a technical manual, 25 record forms, 25 response booklets and a briefcase.

The stimulus book contains all the material provided as part of a test item or task, to which the test taker has to respond. Stimulus material generally includes input texts, questions or illustrations with tokens capable of generating the nervous system activity

or response. This material can be recorded in other media; in the past, audiotapes were relatively frequent, but, nowadays, many tests are also available in multimedia format.

Instruments may adopt a single item format, or feature a combination of them: multiple choice items, true-false questions, matching format, completion format, short-answer format, cloze-procedure (i.e., filling the gaps with one of several alternatives), rating scales and checklists (Osterlind 1997; Barbero García, Vila Abad et al. 2006). In the case of tests measuring intelligence and cognitive abilities, mostly through performance, other specific types of stimuli exist, most of which involve the use of pictorially presented shapes and concepts and even real objects, besides verbal elements. Following the classification described by Magno (2009), these are verbal analogy, syllogism, number/letter series, topology (test takers are asked to select from different visual options which duplicates the condition presented), visual discrimination, progressive series, classes of visualization (for examinees to figure out how specific pictures will look if rotated, twisted or inverted), orientation (to maintain accurate perception of a pattern when confronted with changing orientations), figure and ground perception, surface development, object assembly and picture completion.

The communicative intention of supporting documents for tests is to provide test users with the information they need to gauge the quality of a test and the interpretation based on test scores. Supporting documents can include test manuals, technical manuals, user's guides, specimen sets, examination kits, directions for test administrators and scorers, or preview materials for test takers. Furthermore, separate documents of sections are often written for certain categories of users (e.g., practitioners, researchers), employing a combination of all the elements mentioned above and usually including the intended test-taking population, the test purpose and other specifications, item formats,

scoring procedures, the test development process, technical data and cut scores (AERA, APA and NCME 2008).

As far as supporting materials contents are concerned, according to the Standards for Educational and Psychological Testing, they usually comprise:

the nature of the test; its intended use; the processes involved in the test's development; technical information related to scoring, interpretation, and evidence of validity and reliability; scaling and norming if appropriate to the instrument; and guidelines for test administration and interpretation.

AERA, APA and NCME 2008: 67

Supporting information can be presented in more than one manual. As we have said, WAIS-III includes both a technical manual and an administration and scoring manual. The technical manual is a document created by the test authors and publishers in order to provide all the technical and psychometric information needed to use a particular test.

The introductory chapter of the WAIS Administration and Scoring Manual[2] explains its basic principles of use (scope, examiners' requirements, standardized procedure, timing, environmental conditions, materials, special instructions for handicapped people, test-retest time span, and aspects concerning abridged versions), its scope, specific aspects of application (order of item presentation, time control, item repetition, among others), general principles of scoring and answering sheet management (chronological age calculation, answers and scoring registration, scoring conversion intelligence quotient, or IQ, calculation, profile obtaining, among others). The second chapter comprises the specific instructions for the application of every subtest.

Record forms are designed to register complete demographic and general behavioral observations, calculate age correctly, record answers to every subtest verbatim, and score subtest items according to the manual. The standardized answer sheets can be hand-scored with templates but, nowadays, most tests are computer-scored and the specific software developed for that purpose also has to be localized.

Although psychological tests are very varied, depending on the constructs they intend to measure and the principles sustaining them, some common discursive traits can still be pinpointed. Instructions are given in a straightforward manner, reflecting the main characteristics of common technical discourse, such as the use of imperative, present tenses and descriptive verbs, in an attempt at an impersonal and objective style. Syntax is plain, frequently comprising several simple independent sentences. Frequent use of general vocabulary, and a tendency to exclude technical terms and acronyms which could create ambiguity, are also common. Examples of how to complete the forms correctly are usually given.

The style is concise, the expression tends to be precise, and the register is far from formal; in fact it is sometimes even colloquial, with the deliberate use of everyday expressions. Very often, text is subordinate to visual and ideographic stimuli, together with real, palpable objects and shapes. Clarity and simplicity prevail, and the avoidance of the use of double negatives and excessively protracted statements has traditionally been recommended, since items must be representative, relevant, diverse, clear, simple and understandable (Muñiz and Fonseca-Pedrero 2009).

3. Translation as an integral part of the process of test adaptation

3.1. Test adaptation from a historical perspective

We have already mentioned the growing interest of psychologists in applying tests cross-culturally. By introducing different national perspectives into their studies, they have two aims: on the one hand, to broaden the quality and scope of the personality, aptitude or achievement measurements; and, on the other, to advance the theoretical and applied scientific knowledge in their field. Likewise, the translation of an existing test into a new language in order to apply it in a different cultural setting may be seen as a convenient shortcut for the target culture as regards economical and technical aspects. From a historical perspective, this cross-cultural trend has increased rapidly, particularly in the second half of the 20th century. As early as 1911, the *Échelle métrique de l'intelligence*, an intelligence test developed by French researchers Binet and Simon, was translated into the English language (known as the Binet-Simon Intelligence Scale for Children); and, by 1916, this scale had already been translated into seven other languages. However, since then, the trend has been to adapt instruments which were originally developed in English into other cultures, as a possible reflection of the dominance of US and British researchers in the field of testing. Among the most popular instruments which have been translated into several languages, Hambleton (1993) draws attention to the State-Trait Anxiety Inventory for Adults, reportedly the most widely used self-report measure of anxiety, which was developed, among others, by the American psychologist Charles D. Spielberger; and the Weschler Adult Intelligence Scale, a general test of adult intelligence which has already been described in this paper, and which was conceived by another American researcher, David Wechsler.

With respect to particular areas of testing, Hambleton (1993) indicates that the International Association for the Evaluation of Educational Achievement has carried out cross-national studies in the sphere of educational achievement and school attitudes for over thirty years, with the purpose of influencing educational policy in the different countries involved. Besides, Marsella, Dubanosky et al. point out that, as far as cultural anthropological and personality studies are concerned, “it was not until the 1970s that psychologists finally began to confront the risks of cultural bias in their studies on a large scale and to evolve conceptual models and methodologies that could minimize these risks” (Marsella, Dubanosky et al. 2000: 44). These authors seem to disapprove of the fact that pre-1970s psychologists were generally unaware of cultural differences when they “indiscriminately” administered personality scales to people from non-Western countries, thus ignoring “the possibility of cultural bias in the very nature of [the psychologists’] concepts, scales, and norms” (Marsella, Dubanosky et al. 2000: 44). Likewise, Hambleton (1993) refers to Brislin (1970) to indicate that, at least until 1970, there was little evidence that researchers tried to establish translation equivalence or to identify potentially biased items, a defect which would cast some shadows on the validity of significant portions of cross-cultural research studies up through 1970. In a later work, Hambleton adds that this assertion may also be true of research carried out in the 1980s and 1990s, and makes an allusion to some cross-cultural researchers who have suggested that a great part of the investigation in their field should be dismissed as invalid because of the deficiencies in the test adaptation process (Hambleton 2005: 4).

All this notwithstanding, firm steps have been taken in recent years in order to improve cross-national psychological testing. The most outstanding of these steps has been the establishment by the International Test Commission of a committee of psychologists from a number of international associations.[3] In the early 1990s, this committee was

commissioned to develop a set of technical guidelines for the translation of tests and the setting of test score equivalence. As a result of their work, the ITC Guidelines for Test Adaptation were unveiled in 2000, covering four sections which account for the whole process of adapting a test into a foreign language/culture: context, test development and adaptation, administration, and documentation/score interpretations. These guidelines, whose creation was led by researcher Ronald K. Hambleton, constitute a thorough approach to the adaptation of psychological instruments, and are often alluded to in this paper.

3.2. Types of equivalence in test adaptation

As regards our object of study, “two versions of an item when prepared in different languages are assumed to be equivalent when members of each group of the same ability have the same probability of success on the item”; if the probabilities vary, “the item is labelled ‘potentially biased’” (Hambleton 1993: 62). Such equivalence is understood to be composed of several distinguishable layers, which range from the correlation of words and cultural references, to the careful selection of scales and modes of test administration. In this context, therefore, linguistic equivalence is only one of the many aspects to be addressed when assessing the cross-cultural correspondence of instruments.

Even though there is no single accepted nomenclature to refer to the various levels of equivalence, some common features may be inferred. To start with, most researchers emphasize that construct equivalence must occur as a prerequisite for any cross-cultural study. Harkness and Schoua-Glusberg (1998) describe construct equivalence as encompassing conceptual/functional equivalence and equivalence in the way the construct measured by the test is operationalized in each language/cultural group. In

other words, Herdman, Fox-Rushby et al. (1998: 324), referring to this type of correspondence as “conceptual equivalence,” describe it as follows: “[this kind of equivalence] is achieved when the questionnaire has the same relationship to the underlying concept [...] in both cultures, primarily in terms of the domains included and the emphasis placed on different domains.” By way of illustration, the construct “quality of life” may involve different experiences in different cultures (e.g., abundance of material items vs. access to immediate first aid); as a consequence, a researcher who wishes to adapt a test measuring aspects related to quality of life must ensure, first of all, that the domains under study are conceptualized in the same fashion in both cultures. Likewise, when assessing family-associated characteristics, test adapters must carry out careful research in order to find out whether there is a correspondence between the source and the target cultures as regards the nature and range of familial relations (Herdman, Fox-Rushby et al. 1998: 324); if they were not sufficiently similar, the comparison of the results obtained in both versions of the test would be of little value.

Marsella, Dubanosky et al. also consider construct equivalence, which they also term “conceptual equivalence,” as being “more basic than any of the other equivalencies” (Marsella, Dubanosky et al. 2000: 53). From the perspective of personality measurements, these authors refer to a frame of test validation which takes into account four types of equivalence: on the one hand, linguistic equivalence, and, on the other hand, three types of psychometric equivalence, of which conceptual correspondence would be the first. With respect to psychometric properties, besides conceptual equivalence, Marsella, Dubanosky et al. (2000) call attention to scale equivalence (i.e., the degree of cultural acceptability in the way in which the instrument is scaled), and to normative equivalence (i.e., the idea that there must be reference data, the so-called norms, for the group to be studied, since norms based on a particular source culture

group may not be valid for the target population). These types of psychometric equivalence are necessary to ensure the cultural validity of a test, given that, “by itself, the simple translation of materials from one language into another language is no guarantee that the instrument is valid or appropriate for use in another culture” (Marsella, Dubanosky et al. 2000: 53). In the Standards for Educational and Psychological Testing (AERA, APA and NCME 2008), the concept of psychometric equivalence is also associated with the verbal performance of test participants. According to their authors, it should be recognized that “the values associated with the nature and degree of verbal output also may differ across cultures” (AERA, APA and NCME 2008: 97). That is to say, distinct cultural groups may judge certain speech patterns (such as short responses or verbosity) differently, and this diversity should be borne in mind when adapting a test and considering its results.

As Marsella, Dubanosky et al. (2000) recognize, as far as cross-cultural research is concerned, linguistic equivalence alone does not suffice. The failure to achieve it, however, will certainly constitute a fatal blow to the validity of the adapted test. Herdman, Fox-Rushby et al. allude to “semantic equivalence” when dealing with the correspondence of words in different languages; according to them, “semantic equivalence is concerned with the transfer of meaning across languages, and with achieving a similar effect on respondents in different languages” (Herdman, Fox-Rushby et al. 1998: 326). This includes issues such as register and dialect (that is to say, target readers must feel at home with the language used in the test, which, at the same time, is expected to feature the same level of difficulty as the version in the original language). Curiously, Herdman, Fox-Rushby et al. (1998) resort to Barnwell (1980), an expert in the field of linguistics, to show the several types of meaning which a translator should take into consideration when translating a test (i.e., referential, connotative,

stylistic (social), affective, reflected, collocative and thematic). This level of accuracy at describing linguistic equivalence clashes with the usually vague statements made by cross-cultural psychologists when addressing the problem of translation;[4] they commonly refer to the “preservation of the original meaning” or to “equivalent words and phrases,” with no further explanation of what they particularly mean by that. In section 3.4, we will discuss the nature and extent of linguistic equivalence, as well as some misconceptions about the process of translating in the context of psychological testing.

As a recapitulation, Herdman, Fox-Rushby et al. refer to a final type of equivalence, “functional equivalence,” which “is intended to highlight the fact that all parts of the process outlined here are important in achieving cross-culturally equivalent questionnaires” (Herdman, Fox-Rushby et al. 1998: 331). For them, “functional equivalence” would be measured by how well an instrument performs as it is intended in two or more cultures.

As a necessary step in order to assess whether the different types of equivalence have been achieved in a particular instrument, psychologists avail themselves of a set of checking procedures. These may be judgmental (i.e., based on expert opinion) or statistical (i.e., based on the actual item responses of test takers). Both will be reviewed below, but a greater emphasis will be placed on the former, since these involve translation techniques or approaches which are characteristic of this field of knowledge.

3.3. Judgmental and statistical designs for adapting tests

The International Test Commission Guidelines on Adapting Tests (ITC 2000), under the section “Test Development and Adaptation” and as a reflection of the growing concern

about the need for multiple evidence in order to establish the validity of an adapted test, require test developers and publishers to compile both judgmental and statistical evidence in order to support the full efficacy of a given adapted test for a particular population. On the one hand, they state that the collection of linguistic and psychological judgmental evidence will make the adaptation process a more accurate operation. On the other hand, the use of appropriate statistical techniques is also expected in an adaptation procedure with regard to all intended populations, since they help identify potential difficulties and problematic components of the adapted test. In theory, if both types of evidence are adequately collected, all layers of equivalence, as described earlier in this paper, should be secure.

3.3.1. Judgmental designs

Judgmental designs involve complex translation checking techniques, and they are of particular interest as far as this paper is concerned. The two most popular judgmental methods are forward translation and backward translation (back translation). Slight variations of these basic methods may also be found in the literature about test adaptation within the field of psychology.

On the one hand, if a forward translation design is followed, a single translator (or, ideally, a number of them) adapts the test from the source language to the target language. At a second stage, a different group of translators decides on the equivalence of the two versions of the test (Hambleton 2005). Then, two more types of participant may take part as well:

1. a target-language speaker (who may or may not be a translator), in order to smooth out any discrepancies in the language used;

2. a group of target-language examinees, who will give their interpretation of the adapted items (this would involve a “think-aloud” study).

As Hambleton recognizes from the perspective of psychology, the main flaw of forward translation “is associated with the high level of inference that must be made by the translators about the equivalence of the two versions of the test” (Hambleton 2005: 12). In a variation of this design, called “multiple-forward translation,” several independent translators are asked to translate the instrument, and then all the translations are compared item by item in order to detect problematic areas.

On the other hand, backward translation is, by far, the judgmental method that is most commonly chosen. As defined by Maxwell, it “is a three-step procedure”: firstly, the original version of the test is translated into the target language; secondly, a different translator translates that version back into the source language; finally, the original and back-translated versions are compared by both psychologists and translators in order to consider possible deviations, and correct them (Maxwell 1996: 6). It is generally agreed that, as long as the two versions of the test in the source language look similar, there are enough reasons to argue that the source and target versions of the test are equivalent. Strangely enough, the original test acts as an unusual *tertium comparationis* against which the back-translated version of the test is checked. If both of them employ approximately the same linguistic materials in the source language (a criterion which is evocative of the formal and semantic types of equivalence suggested by Nida [1964] and Newmark [1981], respectively), the target language version of the test, which has not been the focus of the evaluation, is given the green light by the judges.

Even though this is the procedure which is most frequently favoured by psychologists when adapting tests (since it is they who are mainly in charge of assessing the validity

of the test by comparing both versions in the source language), some disadvantages have been identified from the point of view of both psychology and linguistics. Most importantly, a proficient back translation may allow defects in the target version of the test to remain hidden. For instance, an adaptation could inappropriately retain linguistic features (e.g., grammar, spelling) from the source language which are alien to the language of the new target population, and it would still pass the back translation check; in other words, in those cases in which the target version is simply a word-by-word rendering of the original version, back translators would have a very easy job transferring the words in it back into the source language, but the adapted version would probably be flawed as regards language fluency and conceptual equivalence. For instance, in a questionnaire measuring the self-confidence of referees (Guillén, Feltz et al. 2010), a back translation process would encourage a very literal rendering of the items, as the following example from a hypothetical adaptation into Spanish illustrates:

1

(You have the ability to) consistently be successful in making correct decisions.

(Tienes la habilidad de) consistentemente ser exitoso en tomar decisiones correctas.

Literal translation by the author

When conveying the Spanish version back into English, the back translator is likely to reconstruct the source language item to almost its original form, thus meeting the equivalence requirements of psychologists. However, the literal rendering stands as a syntactic and lexical calque where the Spanish language is used in a very unnatural way. If, on the contrary, the item were translated following more idiomatic criteria, the resulting sentence (e.g., (Eres capaz) de tomar siempre las decisiones correctas), though

being much more adequate as a Spanish language utterance, would lead to a back translation which would differ from the original text form-wise. Another example can be found in a test about the confidence of a team regarding an upcoming game or competition (Short, Sullivan et al. 2005). Here is the source text item and a literal rendering of it into Spanish, together with a more idiomatic translation:

2

(Your team has the ability to) stay in the game when it seems like your team isn't getting any breaks.

1. (Tu equipo tiene la habilidad de) permanecer en el juego cuando parece que no está teniendo ningún descanso.

Literal translation by the author

2. (Tu equipo es capaz de) continuar luchando cuando parece que todo le sale mal.

Non-literal translation by the author

As in the previous case, the literal translation would be, in theory, favoured by psychologists since, in the subsequent back translation, it would probably match the form of the source text better than the non-literal version. Yet, in terms of target language usage, the latter seems an item that is more likely to be adequately understood and answered by the Spanish language takers of the test.

Partly for these reasons, back translation is not recommended as a stand-alone procedure, not even by psychologists, since “it may provide an artificial similarity of meaning across languages but not the best version in the new language” (AERA, APA

and NCME 2008: 92). In general terms, and taking into account some concerns arising out of translation studies, experts who opt for this procedure tend to lean towards out-of-context literalness, thus producing ill-adapted tests which may make little sense to the subjects who will take them. Furthermore, this simplistic approach delays, by concealing them, the problem-solving stage of, for instance, cultural differences, which will be figured out only in later steps of the process of adaptation, if at all (for example, at the statistical stage of the validation).

Since adapted tests need to be field-tested before carrying out cross-cultural research, judgmental methods are only part of the procedures which have to be put into practice in order to validate the translated instruments. In this sense, most judgmental designs are criticized for not submitting their final adapted versions to samples of the intended population, and for not carrying out the test-taking procedure under actual conditions. With the aim of overcoming this limitation, psychologists make use of statistical and other methods, such as the data collection designs and data analysis.

3.3.2. Statistical designs

These methods are based on the actual item responses of examinees, and provide empirical data which should help developers to verify the equivalence of the source and target language versions of a test. They are regarded as a necessary safety check which complements the judgmental methods which have been described in the previous section. As Hambleton points out, the following are the most commonly implemented statistical or data collection designs:

1. bilingual examinees take both the source and target language versions of the test;

2. monolingual speakers of the source language take the original and back-translated versions of the test;
3. source language monolinguals take the source language version of the test, and target language monolinguals take its target language version.

Hambleton 1993; 2005

Experts identify several shortcomings in all of them. For example, in the first one, it is wrongly presumed that bilinguals have the same proficiency in both languages, or that they will answer the test in the same manner as an average monolingual would. With regard to the second design, the main downside is that feedback is only obtained from the source language versions of the test (the original instrument and its back-translated rendering), with no actual data from the target language adaptation. Finally, the third data collection method, despite not showing as many flaws as the other designs, may also be found to be compromised since it takes for granted that the members of the two groups will show identical level of ability. Given these drawbacks, test developers are encouraged to implement more than one statistical procedure in order to confirm the equivalence of the adapted version. Furthermore, the subsequent processing of the data collected through the statistical methods should help recognize these shortcomings and counterbalance them, as some particular analysis and frameworks do (e.g., item response theory framework).

In this context, combining judgmental and statistical specifications, Vallerand's methodology for cross-cultural validation (Vallerand 1989; Vallerand, Blais et al. 1989), specially conceived for adapting English psychological scales into Canadian French, has proved particularly influential and consists of seven steps: first, the

preparation of a preliminary target language version, preferably involving translation and back translation; the assessment and modification of that preliminary version by a committee of experts is followed by the evaluation of the experimental French version in a pretest, using either “random-probe” or “test-retest” techniques, and/or with a second committee rating the level of ambiguity of each item and providing commentaries and suggestions; at this point, the evaluation of content and concomitant validity is to be performed, by calculating correlations or independent T-tests. Reliability is then gauged by calculating internal consistency and temporal stability indexes. The next step involves studying construct validity, which is evaluated through exploratory or confirmatory factor analysis. Finally, norms for the target language version are prepared so that an estimate of the position of the tested individual in a particular population with respect to the trait being measured can be yielded. Haccoun (1987) also suggested an interesting approach in order to evaluate content and concomitant validity and test-retest reliability in a single step. By administering both the original test and its translation to a group of bilingual individuals twice, at two different moments in time, it is possible to evaluate the relation between the original and the translated instruments and to obtain test-retest correlation coefficients in a simple and methodical manner.

When translated tests are submitted to traditional procedures of analysis based on classical test theory, many methodological shortcomings have been described. For Hambleton, Swaminathan et al., these include:

1. use of item indices whose value depends on the particular group of examinees with which they are obtained;
2. examinee ability estimates that depend on the particular choice of items.

Hambleton, Swaminathan et al. 1991: ix

In addition, these procedures involve assumptions that are somewhat stringent and unrealistic (Barbero García, Vila Abad et al. 2006). Item Response Theory (IRT) approaches, which entered the scene as a counter reaction to traditional methods, deserve a further explanation, since they have been a particularly enriching area of research which has yielded “numerous models, powerful estimation methods and creative applications [...] [providing] compelling and rigorous answers to many measurement problems” (Drasgow and Hulin 1990: 631). Based on the idea that the probability of a correct response to an item is a mathematical function of person and item parameters, IRT relies on the application of related mathematical models to testing data. Whereas the unit of analysis for classical test theory was the test itself as a whole, IRT centers on the individual item, so that researchers are able to address problems beyond the scope of classical test theory easily, such as identifying subjects with inappropriate response patterns or selecting items at appropriate difficulty levels for respondents (Drasgow and Hulin 1990). Thus, psychometric equivalence between a source and a target language test is gauged by equivalence of response probabilities to source and target language items (Hulin 1987), and only if all items in the scale are equivalent is the whole test to be considered as so (Candell and Hulin 1986).

3.4. A critical perspective from translation studies

The range of procedures for use by psychologists and test developers when adapting instruments to different languages manifestly shows how concerned these professionals are about the need to achieve equivalence across cultures. These procedures, in particular the judgmental designs, however, rely on an intuitive approach which seems to confuse and oversimplify a series of concepts which have been pivotal in the

development of translation studies, such as culture, translation techniques, and the notions of equivalence and translation themselves. Specifically, experts in the field of multicultural psychological testing often underestimate the actual extent of the process of translation, which is regarded by many of them as a one-way word-by-word substitution procedure which needs to resort to supposedly non-translational strategies in order to tackle cultural differences. The “item substitution method” and “decentering” are two such strategies, which Hambleton suggests as procedures to overcome the difficulty of “finding equivalent words or phrases” (Hambleton 1993: 60). The former technique is described as the replacement of “an item which may not translate well [...] by a comparable item” (e.g., a reference to a king in a questionnaire should be substituted if the target system is a republic), while the latter refers to “the modifying of words or phrases” at both the development and adaptation stages of the test in order “to alleviate the problem of non-equivalent words or phrases in the source and target languages” (Hambleton 1993: 60). From the perspective of translation studies, phrases such as “which may not translate well” and “the problem of non-equivalent words” take us back to the tentative statements which were made about translation before the first thorough and systematic approaches to the subject were attempted. In this sense, as far as theory is concerned, translation studies have accounted for cultural and linguistic imbalance in a methodical manner since the middle of the 20th century, when, to name but an early example, Vinay and Dalbernet (1958) described their various direct and oblique translation techniques. Literature on test adaptation leaves the general impression that psychologists are somewhat sceptical about translators and their work, but, as we suggested above, we believe that this reservation arises out of a lack of knowledge about the actual workings and potential of translation. For instance, some experts (e.g., Hulin and Mayer 1986) state that a fluent and smooth target version of an

item is irreconcilable with an adequate rendering of the different layers of meaning to be found in it (i.e., naturalness vs. equivalence). As a consequence of this idea, a literal or even word-by-word approach is expected of translators, which should not depart from the “plain” meaning of the terms in a source language questionnaire. By following this line of reasoning, we find that another misconception lies in the way in which many developers conceptualize language, which is apparently considered to be a system of words which function irrespectively of any context or cultural environment. This would explain why they think that they have to turn to special measures (e.g., the “item substitution method” and “decentering” strategies) when one of their instruments features some non-equivalent cultural element. From this standpoint, translators are likely to be dismissed as accessory participants in the process of adaptation, merely in charge of a superficial transfer of words between languages.

This narrow approach, however, is not shared by all psychologists who wish to adapt an existing test for a foreign population. Some of them acknowledge the expertise of translators and allow them to play a more significant role in the process of test adaptation. Braun and Harkness, for instance, recognize that

[the training and skills of translators] help them identify potential ambiguities and translation problems. This is one reason why translators can be very useful proof-readers for draft questionnaires and can be helpful in developing questionnaires intended for comparative use.

Braun and Harkness 1997: 103

By being more open-minded towards the advantage they can take from the solutions suggested by translators, cross-national researchers are more likely to succeed at

validating tests, partly because they deal with many potential problems of adaptation at the translation stage. Furthermore, translators can avail themselves of a full set of techniques and concepts which are founded on contemporary ideas about translation and equivalence drawn from translation studies. By combining the translators' comprehensive approach to adaptation with both the vital judgment of psychologists and their validating statistical techniques, the needs of the target population of a given test would probably be better fulfilled. In particular, among the modern approaches to translation, the functionalist theories are especially well equipped to provide a thorough understanding of the process of test adaptation.

For example, the standpoint of Holz-Mänttari (1984), who views interlingual translation as an action involving several communicative participants, comfortably fits the circumstances of adapting a test. On the one hand, translation is not seen as a mere act of word juggling, but as an activity which, departing from a source text, is heavily influenced by sociocultural and communicative factors. On the other hand, the "players" that take part in a translational action are believed to determine the outcome of the process, so that, for a given source text, the combination of different players will lead to different (adequate) results. Applying the roles defined by Holz-Mänttari (1984) to a hypothetical process of test adaptation, the "initiator" would be the institution (e.g., a university) or company that needs the translation; the "commissioner" would be the representative (e.g., the head of a research project, the chief officer of a company's customer relations division) who gets in touch with the translator; the "source text producer" would refer to the author of the original test, who may or may not take part in the adaptation; the "target text producer" would comprise both the translator and the psychologists, working as a team; the "target text user" would be those in charge of administering the adapted test, in many cases the same as the initiator and the

commissioner; and, finally, the “target text receiver” would refer to the population that takes the adapted test.

Let us look at two situations in which a test measuring the academic motivation of students is likely to be adapted. In the first of them, a government-funded research group intends to analyze the reasons behind high school dropouts, so they adapt this test in close collaboration with translation scholars acquainted with the field of education, and they address the target text to a population of high school students selected from all socioeconomical backgrounds in the country. In the second situation, an outsourcing company wishes to survey the motivation of top university students as a way to scrutinize the suitability of current executive posts for future elite graduates; for the process of adaptation, they commission the translation to a professional translation services agency, and they administer the resulting test to a group of senior students from the top three universities in the country. Even though sharing the same source text producer and the same original test, the differing circumstances of the participants in the two situations will mean that the two adapted tests will be unlike. In this context, it does not seem very convenient to follow a back translation procedure which is based on the alleged mirror-like quality of the working languages and on the absence of any extralinguistic influence. Reiss and Vermeer (1984) acknowledge the multiplicity of factors affecting the form of a target text and the way it is received and, when summarizing their translation theory, remark that a Translat (i.e., a target text) reproduces an offer of information which is not clearly reversible. Nord, by following a similar line of reasoning, also concludes that “the translation process is irreversible.” (Nord 1997: 32)

A proficient translator is well aware of the impact which varying players have on the form and the content of a target text. Furthermore, they are capable of coping with these dissimilar circumstances, and of devising their strategies and methods by focusing on the purpose (skopos) of the translation. In this sense, following the seminal work of Reiss and Vermeer (1984), functionalist translators have replaced the concept of “equivalence” with that of “adequacy,” so they consider that a target text is functionally and communicatively adequate if it conforms to the skopos of the translation assignment. In the context of test adaptation, arriving at a properly adapted test is the same as producing a target text which fulfills the skopos outlined by a commission (i.e., which is adequate in the new communicative situation). This means that translators, when adapting tests, can attend to the source linguistic material from the perspective of the needs of the commissioner, rather than –as is often demanded of them– in a vacuum. If we applied these considerations to the adaptation of tests, a better defined working environment would arise: on the one hand, translators would be in charge of supplying a communicatively adequate rendering of the source language test; and, on the other hand, psychologists would devote their time to taking care of the psychometric properties of the adapted test by briefing translators and by applying the subsequent statistical techniques.

In order to produce an adequate target language test, translators can look into the “intratextual factors” which are part of Nord’s analysis strategy (1991: 79-130). By addressing them, translators can identify potential problems from the perspective of the particular translation commission.[5] Among them, the factors which are most likely to pose a threat to adequacy in the process of test adaptation are the presuppositions and the lexis. All of these problems may be tackled by the translators themselves, as is the case in many other specialized fields.

In the case of presuppositions, these “comprise all the information that the sender expects (i.e., presupposes) to be part of the recipient’s ‘horizon’” (Nord 1991: 96). In this sense, they are directly related to the primal “conceptual equivalence” that psychologists pursue when adapting a test. In questionnaires where all or some of the items are bound to the source culture, and are not relevant in the target culture, a cultural shift should be implemented (in close association with psychologists), or, in some instances, it could be even recommended not to adapt the test. For example, in a questionnaire about physical self-description, items measuring negative self-perception in the form of “I am fat” or “My thighs are too big” would be interpreted differently in countries where bodily fat is applauded by society. Likewise, an item which illustrates the range of usual diseases in a given source culture (e.g., flu, virus, cold) would not be pertinent in a community where malaria or AIDS are the main reasons to visit a hospital. In both cases, translators would be able to suggest how to reconfigure the items in the process of adaptation, leaving psychologists in charge of examining the psychometric qualities of the proposed solutions.

In some circumstances, the cultural imbalance is aggravated by the intervention of different forms of “patronage” (Lefevre 1985). For instance, if a test gauging academic motivation were to be adapted for a student population in a foreign-language communist regime, target users and receivers would not find it relevant to include items which measure capitalism-related incentives (e.g., earning more money or prestige, leading a “good life” in a material sense). This would also happen where motivation to put effort into one’s job is analyzed. In order to adjust to the patronage to be exercised by the communist apparatus with regard to the contents of the adapted test, as well as to the expectations of the target test takers, translators could propose a reconfiguration of the inadequate items. Having been advised about the problems and the suggested solutions

by the translator, the initiator or commissioner could decide to delete the affected items, or even dismiss the whole task of adaptation.

Regarding lexical factors, translators are particularly aware of the choice of register, and the use of slang or group-related formulas associated with the particular test takers (e.g., professional athletes, university students). The question as to the words and the style which translators will use is crucial, since the target population must feel at home with the language they read if an adapted test is to be successful. For any given test, several sets of target receivers and users can be distinguished. This is the case even in very specific tests which are addressed to a very narrow population. Let us take a questionnaire which assesses the self-confidence of referees as an example. To start with, a difference could be made between amateur and professional referees, a distinction which is closely related to the age range of the users (referees of games involving professional athletes are usually older than those refereeing games in under-18 competitions). This difference in the age range should result in a different register being used in the adapted test; it could even produce the alteration of the content of some items. Thus, a test addressed to young amateur referees should feature a simpler and more informal style and vocabulary, whereas one for older professional referees should include more formal statements and words.

Psycholinguistic and cognitive approaches to translation have similarly highlighted the many qualities that the translator needs, by identifying the subprocesses involved in translation (see for example De Groot 1997: 28). Empirical methodology borrowed from psychology to research into the translator's black box, like Think-Aloud Protocols[6] (TAPs) or, more recently, keystroke logging (Jakobsen 2006) among others, has proved to be very helpful in the study of process-oriented phenomena. For

instance, the study of differences between experts and novice translators has been particularly productive. It seems that professional translators process larger translation units, are mainly “sense-oriented” instead of “form-oriented,” take into account stylistic and text-type adequacy and “have a larger number of variants at their disposal” (Kusssmaul and Tirkkonen-Condit 1995: 187). All these qualities seem to favour the role of professional translators versus amateurs or individuals versed in languages and who have a psychological background, as ideal linguistic counsellors in test adaptation projects.

It has also been acknowledged that the comprehension of the particular traits of successful translation performance and professionals is “valuable [...] in any efforts aimed at reforming existing professional practices” (Kusssmaul and Tirkkonen-Condit 1995: 189) in any field of translation, and psychological test adaptation is no exception. Thus, findings suggest that successful translators seem to subordinate local decisions to global ones, they do not always aim at an optimal result but at a text product which is adequate and sufficient for a particular communicative situation; and are ready to use their world knowledge and inferences about the text in general, and text type in particular, in order to make decisions. Furthermore, they apparently have “relative articulate subjective theories of translation” and “they focus their attention, their conscious decision-making and their use of translation aids so that their investment in effort results in sufficient communicational gains” (Kusssmaul and Tirkkonen-Condit 1995: 190). Finally, some personal characteristics (Jääskeläinen 2000) such as flexibility, realism, tolerance of ambiguity (Tirkkonen-Condit 2000) and intellectual curiosity have also been associated with successful translators. All these data can be of help when it comes to defining the ideal test translator profile, to revising a translation test or to conducting an interview prior to translator recruitment.

Another critical issue within this framework of study of translation is the relationship between automatic and effortful processing and the way it changes between novices and experts over time (Shreve 1997; Shreve and Diamond 1997). According to some studies, it seems that as the level of professionalism grows, the translator's conscious decision-making alters since "while some decisions become non-conscious, or 'automatic,' the translator becomes sensitized to new aspects of the task which require conscious decision-making" (Jääskeläinen and Tirkkonen-Condit 1991: 106). In this way, more controversial aspects of a particular commission are identified and cost-effectiveness is improved since time and efforts are devoted to the resolution of key problems.

On the other hand, every important cognitive paradigm has in some way influenced translation research. The early cognitive symbol manipulation approach assumed that the brain controls intelligent action and that it stores information by using mental representations, with the functioning of a human being's mind being compared to the information processing of computers which manipulates symbols according to fixed rules. Under the influence of this approach, translator researchers took to comparing syntactic and semantic structures of different linguistic systems. In this framework, techniques such as back translation might have been considered as suitable. Next came Connectionism, in which the mind became a dynamic, holistic network (Risku 2010: 96) and meaning was determined by "patterns that emerge in an unpredictable way from the parallel activation of neural connections" (Martín de León 2012); an individual's experience was recognized as playing an important role in language use and understanding, which, in the discipline of translation studies, entailed a growing interest in the cultural and contextual aspects of translation (Martín de León 2012).

During the last 20 years a new translation paradigm, which found its “milestones” in the works of Hönig, Kussmaul, Reiss and Vermeer, and Holz-Mänttari (Risku 2002) has developed, based on situated and embodied cognition. Instead of restricting the object of research to internal representations, it “emphasises the role played by physical and social context in cognition” (Risku 2002: 523), and studies the interaction with artefacts such as language and the social environment. As Risku clearly puts it:

The question “What happens in the translator’s brain?” should be supplemented by others, such as “What happens in the hands, in the computers, on the desks, in the languages, in the dialogues of translators?” Translation is done not only by the brain, but also by complex systems, systems which include people, their specific social and physical environments and all their cultural artefacts.

Risku 2002: 530

Prototypes, cultural norms and conventions are seen as merely initial hypotheses which must be adapted to an anticipated situation (Risku 2010). The conception that the translators’ task is to provide text recipients with the required tools to construct their own meanings in their own situation (Risku 2004; Martín de León 2012) seems particularly relevant to test adaptation: figuring out the anticipated situation of recipients’ test taking within their particular environment could lead to more appropriate decision-making.

As a whole, during the last 30 years, researchers have managed to sustain the fact that psycholinguistic and cognitive approaches are “both appropriate and fascinating, and that they may have an enormous impact on translation and interpreting quality” (Muñoz-Martín 2012). Coupling both representational and situated frameworks of study

could be the only way to completely understand translation in its complex professional environment (Martín de León 2012).

In summary, while acknowledging that many test adapters are still far from understanding and taking advantage of the full range of techniques which translators may offer them (or, in some cases, are unaware that they are taking advantage of them), it seems evident that a close collaboration between translation and test experts is needed in order to accomplish a successful adaptation (e.g., Braun and Harkness 1997). The psychometric properties of a test, in particular, can only be adequately adapted to the target population as a result of the strict monitoring and manipulation of translations by psychologists. In connection with this idea, it is commonly accepted by test adapters (e.g., Moreno Rosset 2005) that, while doing a translation may take a relatively short time, the whole process of adaptation and validation of a test could imply years of work. Perhaps not paradoxically, the simultaneous drafting of the test in the several languages of the populations to be surveyed (i.e., the interaction of experts from the conception of the instrument) would be the most efficacious, if very often impractical, method of adaptation. In such a situation, translators would play a significant role as far as communication between the experts is concerned, but all versions of the test would be developed as source language instruments which would fully take into account the cultural constraints and peculiarities of the intended population.

4. Final considerations: requirements for professionals and test adaptation as test localization

As in many other interdisciplinary fields which must ideally benefit from team work, all test translation professionals, regardless of their background, need to have a thorough understanding of each other's tasks. While translators require some training in test and

scale construction, psychologists need to assimilate the scope and main concepts underlying translation. However, despite their importance for the final quality of the adapted instrument, the requirements for professional translators to be selected in a test adaptation project are not explicit in the International Test Commission Guidelines on Adapting Tests (ITC 2000). From the standpoint of psychologists, Hambleton warns about the risks of engaging translators just because they “happened to be available – a friend, a wife of a colleague, someone who could be hired cheaply, and so on” (Hambleton 2005: 10), which has been a relatively common practice in the past, to the detriment of the quality of the final translated product. According to this author (1993; 2005), in order to provide different perspectives designed to solve the difficulties which arise during the process, test translation must be accomplished by more than one translator with a deep knowledge of the cultures involved, especially as far as the target culture is concerned. Likewise, they must also be familiar with the subject matter and they should have some training in test and scale construction, so that they are able to avoid mistakes[7] which could affect the validity of the translated instrument. Additionally, special attention is needed to guarantee the correct functioning of the translation team during the whole process (Muñiz and Hambleton 1996). Furthermore, from the point of view of translators, it would also be advisable to require other characteristics besides the mastery of the languages and cultures involved in any given commission and of the other fields of competence which have been already suggested. Along these lines, Computer-Assisted Translation software skills, ability for teamwork, linguistic sensitivity, previous knowledge or experience in project management, knowledge and experience in terminology management and predisposition for long-life learning are to be considered.

Although steps have been taken in the last few years in order to improve cross-national psychological testing, there is still room to reflect on several aspects in order to refine the process and improve the quality of the final product. As translators know, translation is not just a transcoding process, but a form of human action which has been addressed from varied theoretical angles. All these academic trends have their counterpart in a translation practice which could be enriching for psychologists and translators involved in psychometric test translation. For instance, as we have seen, functionalist authors have argued that a translated text is not exclusively determined by the source text and that its own purpose or *skopos* must be borne in mind. In contrast with theories which focus on prescriptions limited by the source text, translations could thus be described in terms of original text production instead of in the more traditional terms of equivalence with another text in another language (Schäffner 1998). Thus, the notion of equivalence, while all-important in earlier works about test translation, is controversial in translation studies, and has even been rejected by some authors, while others try to categorize it as involving denotative, connotative, text-normative, pragmatic, formal, textual and functional equivalence. As we have illustrated, from another perspective, cognitive approaches could shed light on the features which distinguish expert and successful professional translators from novices, the balance of automatic versus conscious decision-making, and the key role of the specific social and physical environments and their cultural artefacts, to name but a few.

Nowadays, both the increasing widespread need for psychometric tests translation and the rapid growth in computer-based testing instruments, seem to demand a wider framework in which to transcend earlier limitations, and this framework would be the broader process of localization, a concept which arose in the 1980s with deep roots in the computer software sector. According to the Localization Industry Standards

Association, a not-for-profit organization formed in 1990, this process implies “modifying products or services to account for differences in distinct markets” (LISA 2003: 13), and addresses “significant, non-textual components of products or services in addition to strict translation” (LISA 2007: 19). Involving as it does not only linguistic transfer but also content, cultural, regulatory, ethical and technical issues, localization accounts for changes in information, functionality, software codes and even product design in an organized manner, thus facilitating quality assurance and control. If translation is taken into consideration from the early stages of test development, it is more likely that all resources will be more efficiently assigned, delays will be more easily maintained and the result will be more culturally appropriate.

Furthermore, for the localization industry, quality assurance constitutes a priority (LISA 2004), and psychological test translation could benefit from its vast experience in this area. The Localization Industry Standards Association has devised a standardized and exhaustive quality assurance model for product localization that covers all aspects in the process (from language issues to documentation) and which has been implemented as a software application with a stand-alone interface (LISA 2007: 57). For instance, it provides an extensive list of localization error categories with examples, and objective measures of error severity. Although most suitable for the translation of computer-based testing instruments, an adapted form of this systematic approach could also be of much use for conventional test translation. In line with this suggestion, the test translation guidelines drafted by the US Census Bureau (Pan and De la Puente 2005) and the European Social Survey (ESS 2010), together with the test adaptation procedures implemented by the Survey of Health, Ageing and Retirement in Europe (SHARE) already provide an exhaustive range of tools to assess the routines of translators and the quality of their work. In particular, the latter has availed itself of the expertise of

translation researchers Hans Hönig and Paul Kussmaul, and advocates a team translation model, TRAPD, which comprehensively embraces the tasks of translation, review, adjudication, pretesting and documentation (Harkness 2005). The efforts by the ESS and SHARE, as large cross-national survey development projects, and the US Census Bureau, in their intent to account equally for the realities of the multinational population of the US, are examples of good practice in test adaptation, where some of the principles of localization are efficiently followed. Likewise, the work of some cross-national researchers (e.g. Harkness and Schoua-Glusberg 1998; Harkness, Van de Vijver et al. 2003; Harkness 2007; Harkness, Villar et al. 2010) signals a change of direction in psychological test adaptation, where systematic translation procedures and assessment are regarded as crucial contributors to the quality of the final product, that is, the data which is eventually collected from the administration of the adapted tests.

Appendices

Footnotes

1. [1]

This is one of the most frequently used and translated tests worldwide (Hambleton 1993), and it is the most common psychological test in Spanish- and Portuguese-speaking countries (Prieto, Muñiz et al. 1999).

2. [2]

The Psychological Corporation (1997): *Weschler Adult Intelligence Scale (WAIS-III) Administration and Scoring Manual*. San Antonio: The Psychological Corporation.

3. [3]

These associations were the International Association for the Evaluation of Educational Achievement, the European Association of Psychological Assessment, the International Association of Applied Psychology, the International Association of Cross-Cultural Psychology, and the International Union of Psychological Science.

4. [4]

Likewise, these authors show a sensibility towards translation which is unheard of in other works about test adaptation. For example, they claim that “much of the translator’s task cannot be reduced to a mere technical exercise and there is almost always an element of ‘art’ involved. The ability to express the original message as accurately, clearly and naturally as possible, the ability to find the right tone and register (level of language) and an awareness of the impression that his or her translation will make on the reader in the target language are all hallmarks of a good translator” (Herdman, Fox-Rushby et al. 1998: 328).

5. [5]

A “translation problem,” in the sense given by Nord (1997: 141), is one which has “to be solved by the translator in the translation process in order to produce a functionally adequate target text and which can be verified objectively or at least intersubjectively.”

6. [6]

Despite the recent controversy about the validity of TAPs, it has been recognized that although the information gathered “may well be edited, partial, communication-oriented constructions by subjects [...] the fact that they do not yield reports on actual processes does not mean that they do not offer valuable insights on them” (Muñoz-Martín 2012).

7. [7]

See Solano-Flores, Contreras-Niño et al. (2006: 6) for a description of the ten dimensions of translation errors in test adaptation (ranging from style and format to conventions and register).

Bibliography

1. Aera, apa and ncme (2008): Standards for Educational and Psychological Testing. Washington: American Educational Research Association, American Psychological Association and National Council on Measurement in Education, and American Educational Research Association.

Google Scholar

2. Anastasi, Anne (1988): Psychological Testing. New York: Macmillan.

Google Scholar

3. Barbero garcía, María Isabel, Vila Abad, Enrique and Suárez Falcón, Juan Carlos (2006): Psicometría. Madrid: Universidad Nacional de Educación a Distancia.

Google Scholar

4. Barnwell, Katharine (1980): Introduction to Semantics and Translation. City: High Wycombe Summer Institute of Linguistics.

Google Scholar

5. Binet, Alfred and Simon, Théodore (1954): *La mesure du développement de l'intelligence chez les jeunes enfants*. Publications de la Société Alfred Binet. Paris: Bourrellier.

Google Scholar

6. Bolaños Medina, Alicia (2012): Las pruebas psicométricas en la investigación empírica sobre los procesos cognitivos del traductor. In: Susana Cruces Colado, Ana Luna Alonso, Maribel del Pozo Triviño and Alberto Álvarez Lugrís, eds.: *Traducir en la Frontera*. Actas del IV Congreso de AIETI. Granada: Atrio, 469-482.

Google Scholar

7. Braun, Michael and Harkness, Janet A. (1997): Text and Context. Changes to Comparability in Survey Questions. In: Jürgen H. P. Hoffmeyer-Zlotnik and Janet A. Harkness, eds. *Methodological Aspects in Cross-Cultural Research*. Mannheim: ZUMA, 95-108.

Google Scholar

8. Brislin, Richard W. (1970): Back-Translation for Cross-Cultural Research. *Cross-Cultural Psychology*. 1:185-216.

Google Scholar 10.1177/135910457000100301

9. Bulmer, Michael (2003): *Francis Galton: Pioneer of Heredity and Biometry*. Baltimore: The Johns Hopkins University Press.

Google Scholar

10. Butcher, James N., Dahlstrom, W. Grant, Graham, John R., et al. (1989): The Minnesota Multiphasic Personality Inventory-2 (MMPI-2): Manual for administration and scoring. Minneapolis: University of Minnesota Press.

Google Scholar

11. Candell, Gregory L. and Hulin, Charles L. (1986): Cross-Language and Cross-Cultural Comparisons in Scale Translations: Independent Sources of Information about Item Non-Equivalence. *Journal of Cross-Cultural Psychology*. 17(4):417-440.

Google Scholar 10.1177/0022002186017004003

12. Cronbach, Lee J. (1990): *Essentials of Psychological Testing*. New York: Harpercollins College Division.

Google Scholar

13. De Groot, Annette M. B. (1997): The Cognitive Study of Translation and Interpretation. In: Joseph Danks, Gregory Shreve, Stephen Fountain, et al., eds. *Cognitive processes in Translation and Interpreting*. London: Sage, 25-56.

Google Scholar

14. Drasgow, Fritz and Hulin, Charles L. (1990): Item Response Theory. In: Marvin D. Dunnette and Leaetta M. Hough, eds. *Handbook of industrial and organizational psychology*. Palo Alto: Consulting Psychologists Press, 577-636.

Google Scholar

15. ESS (European Social Survey) (2010): ESS Round 5 Translation Guidelines. Mannheim: European Social Survey GESIS.

Google Scholar

16. Gamero Pérez, Silvia (2001): La traducción de textos técnicos. Barcelona: Ariel.

Google Scholar

17. Gregory, Robert J. (2010): Psychological Testing: History, Principles and Applications. New York: Prentice Hall.

Google Scholar

18. Guillén, Félix, Feltz, Deborah, and Dithurbide, Lori (2010): The Refficacy Scale: A premilinary investigation to develop a referee efficacy scale. 2010 Conference Canadian Society for Psychomotor Learning and Sport Psychology, Ottawa, Canada, 28-30 October. Unpublished communication.

Google Scholar

19. Haccoun, Robert R. (1987): Une nouvelle technique de vérification de l'équivalence de mesures psychologiques traduites. *Revue québécoise de psychologie*. 8(3):30-39.

Google Scholar

20. Hambleton, Ronald K. (1993): Translating Achievement Tests for Use in Cross-National Studies. *European Journal of Psychological Assessment*. 9(1):57-68.

Google Scholar

21. Hambleton, Ronald K. (2005): Issues, Designs and Technical Guidelines for Adapting Tests into Multiple Languages and Cultures. In: Ronald K. Hambleton, Peter. F. Merenda and Charles D. Spielberger, eds. *Adapting Educational and Psychological Tests for Cross-Cultural Assessment*. Mahwah/New Jersey/London: Lawrence Erlbaum Associates, 3-38.

Google Scholar

22. Hambleton, Ronald K., Swaminathan, Hariharan and Rogers, Jane (1991): *Fundamentals of Item Response Theory*. Newbury Park: Sage.

Google Scholar

23. Harkness, Janet A. (2005): Translation Procedures and Translation Assessment. In: Axel Börsch-Supan and Hendrik Jürges, eds. *The Survey of Health, Aging, and Retirement in Europe – Methodology*, 24-27. Visited on 15 September 2010, <http://www.share-project.org>.

Google Scholar

24. Harkness, Janet A. (2007): Improving the comparability of translations. In: Roger Jowell, Carolyn Roberts, Rory Fitzgerald, et al., eds. *Measuring Attitudes Cross-Nationally: Lessons from the European Social Survey*. Sage: Los Angeles, 79-93.

Google Scholar

25. Harkness, Janet A. and Schoua-Glusberg, Alicia (1998): Questionnaires in Translation. In: Janet A. Harkness, ed. *ZUMA-Nachrichten Spezial No. 3. Cross-Cultural Survey Equivalence*. Mannheim: ZUMA, 87-127.

Google Scholar

26. Harkness, Janet A., Van de Vijver, Fons J. R. and Mohler, Peter P., eds. (2003): *Cross-Cultural Survey Methods*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons.

Google Scholar

27. Harkness, Janet A., Villar, Ana and Edwards, Brad (2010): Translation, Adaptation, and Design. In: Janet A. Harkness, Michael Braun, Brad Edwards, et al., eds. *Survey Methods in Multinational, Multiregional, and Multicultural Contexts*. Hoboken: John Wiley & Sons, 117-140.

Google Scholar [10.1002/9780470609927.ch7](https://doi.org/10.1002/9780470609927.ch7)

28. Hatim, Basil and Mason, Ian (1990): *Discourse and the Translator*. London: Longman.

Google Scholar

29. Herdman, Michael, Fox-Rushby, Julia and Badia, Xavier (1998): A model of equivalence in the cultural adaptation of HRQoL instruments: the universalist approach. *Quality of Life Research*. 7:323-335.

Google Scholar [10.1023/A:1008846618880](https://doi.org/10.1023/A:1008846618880)

30. Higgins, Louise T. and Zheng, Mo (2002): An Introduction to Chinese Psychology. Its Historical Roots Until the Present Day. *The Journal of Psychology*. 136(2):225-239.

Google Scholar [10.1080/00223980209604152](https://doi.org/10.1080/00223980209604152)

31. Holz-Mänttari, Justa (1984): *Translatorisches Handeln: Theorie und Methode*. Helsinki: Suomalainen Tiedeakatemia.

Google Scholar

32. Hulin, Charles L. (1987): A Psychometric Theory of Evaluations of Item and Scale Translations: Fidelity Across Languages. *Journal of Cross-Cultural Psychology*. 18(2):115-142.

Google Scholar 10.1177/0022002187018002001

33. Hulin, Charles L. and Mayer, Laura J. (1986): Psychometric equivalence of a translation of the Job Descriptive Index into Hebrew. *Journal of Applied Psychology*. 71(1):83-94.

Google Scholar 10.1037/0021-9010.71.1.83

34. Jääskeläinen, Riitta (2000): Focus on Methodology in Think-aloud Studies on Translating. In: Sonja Tirkkonen-Condit and Riitta Jääskeläinen, eds. *Tapping and Mapping the Processes of Translation and Interpreting*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 71-81.

Google Scholar

35. Jääskeläinen, Riitta and Tirkkonen-Condit, Sonja (1991): Automatised Processes in Professional vs. Non-Professional Translation: A Think-Aloud Protocol Study. In: Sonja Tirkkonen-Condit, ed. *Empirical Research in Translation and Intercultural Studies*. Tübingen: Narr, 89-109.

Google Scholar

36. Jackson, Charles (1996): *Understanding Psychological Tests*. Leicester: British Psychological Society.

Google Scholar

37. Jakobsen, Arnt L. (2006): *Research Methods in Translation – Translog*. In: Kirk Sullivan and Eva Lindgren, eds. *Computer Keystroke Logging and Writing*. Oxford/Amsterdam: Elsevier, 95-106.

Google Scholar

38. Kussmaul, Paul and Tirkkonen-Condit, Sonja (1995): *Think-Aloud Protocol Analysis in Translation Studies*. *TTR*. 8(1):177-199.

Google Scholar 10.7202/037201ar

39. Lefevere, André (1985): *Why Waste Our Time on Rewrites? The Trouble with Interpretation and the Role of Rewriting in an Alternative Paradigm*. In: Theo Hermans, ed. *The Manipulation of Literature: Studies in Literary Translation*. Kent: Croon Helm, 215-243.

Google Scholar

40. LISA (LOCALISATION INDUSTRY STANDARDS ASSOCIATION) (2003): *The Localisation Industry Primer*. 2nd Edition. Visited on 30 September 2009, <http://www.lisa.org>.

Google Scholar

41. LISA (LOCALISATION INDUSTRY STANDARDS ASSOCIATION) (2004): LISA Best Practice Guide: Quality Assurance. The Client Perspective. Visited on 16 October 2010, <http://www.lisa.org>.

Google Scholar

42. LISA (LOCALISATION INDUSTRY STANDARDS ASSOCIATION) (2007): The Globalization Industry Primer. An Introduction to Preparing Your Business and Products for Success in International Markets. Visited on 30 September 2010, <http://www.lisa.org>.

Google Scholar

43. Magno, Carlo (2009): Taxonomy of Aptitude Test Items: A Guide for Item Writers. *The International Journal of Educational and Psychological Assessment*. 2:39-53.

Google Scholar

44. Marsella, Anthony J., Dubanoski, Joan, Hamada, Winter C., et al. (2000): The Measurement of Personality across Cultures: Historical, Conceptual and Methodological Issues and Considerations. *American Behavioral Scientists*. 44(1):41-62.

Google Scholar 10.1177/00027640021956080

45. Martín de león, Celia (forthcoming): Who cares if the cat is on the mat? Contributions of cognitive models of meaning to translation. In: Ana Rojo and Iraide

Ibarretxe-Antuñano, eds. Cognitive Linguistics and Translation: Advances in Some Theoretical Models and Applications. Berlin: Mouton de Gruyter.

Google Scholar

46. Maxwell, Beverley (1996): Translation and Cultural Adaptation of the Survey Instruments (Chapter 8). In: Michael O. Martin and Dana L. Kelly, eds. Third International Mathematics and Science Study (TIMSS) Technical Report, Volume I: Design and Development. Chestnut Hill: Boston College, 1-10.

Google Scholar

47. Moreno rosset, Carmen, ed. (2005): Evaluación psicológica. Concepto, proceso y aplicación en las áreas de desarrollo y de la inteligencia. Madrid: Sanz y Torres.

Google Scholar

48. Muñiz, José and Fonseca-Pedrero, Eduardo (2009): Construcción de documentos de medida en Psicología. Focad (Formación continuada a distancia del Consejo General de Colegios Oficiales de Psicólogos). 1:22 p. Visited on 15 September 2009, <http://www.cop.es/focad/>.

Google Scholar

49. Muñiz, José and Hambleton, Ronald K. (1996): Directrices para la traducción y adaptación de los tests. Papeles del Psicólogo. 66:63-70.

Google Scholar

50. Muñoz-Martín, Ricardo (2013): Cognitive and Psycholinguistic Approaches. In: Carmen Milán and Francesca Bartrina, eds. Routledge Handbook of Translation Studies. London/New York: Routledge, 252-267.

Google Scholar

51. Newmark, Peter (1981): Approaches to Translation. Oxford/New York: Pergamon.

Google Scholar

52. Nida, Eugene A. (1964): Toward a Science of Translating. Leiden: E. J. Brill.

Google Scholar

53. Nord, Christiane (1991): Text Analysis in Translation: Theory, Methodology and Didactic Application of a Model for Translation-Oriented Text Analysis. Amsterdam: Rodopi.

Google Scholar

54. Nord, Christiane (1997): Translating as a Purposeful Activity: Functionalist Approaches Explained. Manchester: St. Jerome.

Google Scholar

55. Osterlind, Steven J. (1997): Constructing Test Items: Multiple-Choice, Constructed-Response, Performance and Other Formats. Boston: Kluwer Academics Publishers.

Google Scholar

56. Pan, Yuling and de la Puente, Manuel (2005): Census Bureau Guideline for the Translation of Data Collection Instruments and Supporting Materials: Documentation on how the Guideline Was Developed. Washington: Statistical Research Division of the US Bureau of the Census.

Google Scholar

57. Prieto, Gerardo, Muñiz, José, Almeida, Leandro S., et al. (1999): Uso de los tests psicológicos en España, Portugal e Iberoamérica. *Revista Iberoamericana de Diagnóstico y Evaluación psicológica*. 8(2):67-82.

Google Scholar

58. Reiss, Katharina and Vermeer, Hans J. (1984): *Grundlegung einer allgemeinen Translationstheorie*. Tübingen: Niemeyer.

Google Scholar 10.1515/9783111351919

59. Risku, Hanna (2002): Situatedness in translation studies. *Cognitive Systems Research*. 3(3):523-533.

Google Scholar 10.1016/S1389-0417(02)00055-4

60. Risku, Hanna (2004): *Translationsmanagement: Interkulturelle Fachkommunikation im Informationszeitalter*. Tübingen: Narr.

Google Scholar

61. Risku, Hanna (2010): A Cognitive Scientific View on Technical Communication and Translation. Do Embodiment and Situatedness Really Make a Difference? *Target*. 22(1):94-111.

Google Scholar [10.1075/target.22.1.06ris](https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=10.1075/target.22.1.06ris)

62. Schäffner, Christina (1998): Skopos Theory. In: Mona Baker, ed. *Routledge Encyclopedia of Translation Studies*. London/New York: Routledge, 235-238.

Google Scholar

63. Short, Sandra E., Sullivan, Philip and Feltz, Deborah L. (2005): Development and Preliminary Validation of the Collective Efficacy Questionnaire for Sports. *Measurement in Physical Education and Exercise Science*. 9(3):181-202.

Google Scholar [10.1207/s15327841mpee0903_3](https://scholar.google.com/citations?view_op=view_citation&hl=en&user=10.1207/s15327841mpee0903_3)

64. Shreve, Gregory M. (1997): Cognition and the Evolution of Translation Competence. In: Joseph H. Danks, Gregory M. Shreve, Stephen B. Fountain, et al., eds. *Cognitive Processes in Translation and Interpreting*. London: Sage, 120-136.

Google Scholar

65. Shreve, Gregory M. and Diamond, Bruce J. (1997): Cognitive Processes: Critical Issues. In: Joseph H. Danks, Gregory M. Shreve, Stephen B. Fountain, et al., eds. *Cognitive Processes in Translation and Interpreting*. London: Sage, 233-251.

Google Scholar

66. Solano-flores, Guillermo, Contreras-niño, Luis Á. and Backoff-Escudero, Eduardo (2006): Translation and Adaptation of Tests: Learned Lessons and Recommendations for Participant Countries in TIMSS, PISA and other International Comparisons. *Revista electrónica de investigación educativa*. 8(2). Visited on 18 September 2009, <http://redie.uabc.mx/vol8no2/contents-solano2.html>.

Google Scholar

67. Swales, John M. (1990): *Genre Analysis. English in Academic and Research Settings*. Cambridge: Cambridge University Press.

Google Scholar

68. Thorndike, Edward L. (1910): The contribution of psychology to education. *Journal of Educational Psychology*. 1:5-12.

Google Scholar 10.1037/h0070113

69. Tirkkonen-condit, Sonja (2000): Uncertainty in Translation Processes. In: Sonja Tirkkonen-condit and Riitta Jääskeläinen, eds. *Tapping and Mapping the Processes of Translation and Interpreting*. Amsterdam/Philadelphia: John Benjamins, 123-142.

Google Scholar

70. Vallerand, Robert J. (1989): Vers une méthodologie de validation transculturelle de questionnaires psychologiques: implications pour la recherche en langue française. *Canadian Psychology*. 30(4):662-680.

Google Scholar 10.1037/h0079856

71. Vallerand, Robert J., Blais, Marc R., Brière, Natalie M., et al. (1989): Construction et validation de l'Échelle de Motivation en Éducation (EME). *Canadian Journal of Behavioural Sciences*. 21:323-349.

Google Scholar [10.1037/h0079855](https://scholar.google.com/citations?hl=fr&user=h0079855)

72. Vinay, Jean-Paul and Dalbernet, Jean (1958): *Stylistique comparée du français et de l'anglais: Méthode de traduction*. Paris: Didier.

Google Scholar

[Οπισθόφυλλο. Κενή σελίδα]